

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van
DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Hoofdredacteur: E. J. C. van Hootegem, Generaal-Majoor der Infanterie	Maandblad	Nadruk verboden
Plaatsvervangend hoofdredacteur: F. van Pelt, Luit.-Kolonel van de Generale Staf	Directie, Redactie, Administratie en Advertenties: Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715	
Redactie: ir. L. W. C. Adank, Generaal-Majoor van de Technische Staf S. van der Pol, Luitenant-Kolonel-Vlieger	Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75	
	Advertenties: contractprijzen op aanvraag	

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 104

Redactioneel gedeelte

De innige band tussen Koningin Wilhelmina en de land- en luchtmacht, door E. J. C. van Hootegem, Hoofdredacteur	105
Het onderdeelaanvullingssysteem, door jhr. W. H. de Savornin Lohman en E. O'Herne, Luitenant-Kolonels van de Generale Staf	115
Kort verblijf in La Courtine, door J. G. Crabbendam, reserve Luitenant-Kolonel der Jagers	122
De Sovjet-luchtmacht in de Tweede Wereldoorlog, door C. P. J. Dieben, Majoor van de Koninklijke Luchtmacht	124
Nieuwe uitgaven	121, 130
Voor de subalterne troepenofficier — Verkennen, betrekken en inrichten van een waarnemingspost, door W. J. Loos, Kapitein der Artillerie	131
Klasse-III-bevoorrading met moderne middelen bij het parate legerkorps, door G. L. van Poelje, Kapitein der Infanterie	135
Meningen van anderen	144
Uit de buitenlandse vakpers	146

DE MILITAIRE SPECTATOR, 132e Jaargang, nr 3, blz. 103-150, Den Haag, maart 1963

DE MILITAIRE SPECTATOR

waarin opgenomen de Officiële Mededelingen van
DE KONINKLIJKE LANDMACHT EN DE KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Hoofdredacteur: E. J. C. van Hootegem, Generaal-Majoor der Infanterie	Maandblad	Nadruk verboden
Plaatsvervangend hoofdredacteur: F. van Pelt, Luit.-Kolonel van de Generale Staf	Directie, Redactie, Administratie en Advertenties: Zwarteweg 1 - Tel. 18 23 55 - Postgiro 44715	
Redactie: ir. L. W. C. Adank, Generaal-Majoor van de Technische Staf S. van der Pol, Luitenant-Kolonel-Vlieger	Abonnementsprijs f 4,50 per kwartaal - Buitenland f 22,50 per jaar - Losse nummers f 1,75	
	Advertenties: contractprijzen op aanvraag	

Inhoud

Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders 104

Redactioneel gedeelte

De innige band tussen Koningin Wilhelmina en de land- en luchtmacht, door E. J. C. van Hootegem, Hoofdredacteur	105
Het onderdeelaanvullingssysteem, door jhr. W. H. de Savornin Lohman en E. O'Herne, Luitenant-Kolonels van de Generale Staf	115
Kort verblijf in La Courtine, door J. G. Crabbendam, reserve Luitenant-Kolonel der Jagers	122
De Sovjet-luchtmacht in de Tweede Wereldoorlog, door C. P. J. Dieben, Majoor van de Koninklijke Luchtmacht	124
Nieuwe uitgaven	121, 130
Voor de subalterne troepenofficier — Verkennen, betrekken en inrichten van een waarnemingspost, door W. J. Loos, Kapitein der Artillerie	131
Klasse-III-bevoorrading met moderne middelen bij het parate legerkorps, door G. L. van Poelje, Kapitein der Infanterie	135
Meningen van anderen	144
Uit de buitenlandse vakpers	146

DE MILITAIRE SPECTATOR, 132e Jaargang, nr 3, blz. 103-150, Den Haag, maart 1963

Officiële Mededelingen

Koninklijke Landmacht

Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

De aandacht wordt gevestigd op:

LaO Nr 62020. Benoeming tot beroepsofficier bij een aantal ingestelde dienstvakken (herdruk).

LaO Nr 62026 (codenr 55.5/55). Geneeskundige verzorging KL/KLu; behandelende algemene en bijzondere bepalingen, alsmede, in voorkomend geval, vergoedingsbedragen.

LaO Nr 62048, betreffende het reizen tussen woonplaats en standplaats voor militairen. In deze order zijn tevens de begripsomschrijvingen gegeven.

LaO Nr 62052. Regeling geneeskundige verzorging gepensioneerde militairen KL/KLu.

LaO Nr 62053. Regeling geldelijke uitkeringen aan beroeps- en reservemilitairen die op de datum van hun ontslag arbeidsongeschikt zijn of zulks korte tijd later worden.

LaO Nr 62054. Herleving naam en traditie Korps Rijdende Artillerie.

LaO Nr 62057. Regeling vliegtuelagen militairen.

LaO Nr 62066. Invoer van goederen door militairen. Vrijstelling van belasting en/of vrijstelling van invoervergunning bij invoer van goederen uit het buitenland.

LaO Nr 62073. Administratie van in de officiers- en onderofficiersmess verkrijgbaar gestelde artikelen.

LaO Nr 62077. Militair paspoort.¹

¹ Wij verwijzen tevens naar het artikel over dit onderwerp in *De Militaire Spectator* 131(1962)(4)172. Red.

De legerleiding stelt er prijs op vast te stellen, dat het adverteren in dit tijdschrift uiteraard het verkrijgen van voorkeur voor leveranties aan de Koninklijke Landmacht of aan de Koninklijke Luchtmacht niet kan inhouden.

Einde van de Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht.

Landmachtmededeling Nr 077-62. Uniformen Koninklijke Landmacht (bepaling nieuw type dagelijks tenue).

Landmachtmededeling Nr 080-62. Deze mededeling betreft een wijziging, van het RIDKL (VS 2-1500). Blijkens deze wijziging dient de officier van kazernepiket niet meer te zijn gewapend met geladen pistool, doch met *half geladen* persoonlijk wapen. „Half geladen” betekent dat alleen een gevuld patroonmagazijn of gevulde patroonhouder in het wapen is geplaatst. Eenzelfde wijziging betreft de bewapening van de wachtcommandant.

Landmachtmededeling 081-62. Een soortgelijke wijziging van enkele artikelen van het Reglement op de garnizoensdienst (VS 1583). Het betreft hier de bewapening van de officier van piket en die van de militairen, die deel uitmaken van een garnizoenswacht.

Adreswijzigingen

De aandacht wordt nogmaals erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijksweg „De Militaire Spectator” ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit *uitsluitend* kenbaar dienen te maken bij de commandant van het onderdeel, waarbij zij in onderhoud zijn gesteld. Derhalve *niet* telefonisch of schriftelijk bij de administratie van „De Militaire Spectator” of bij de Afdeling Personeelspubliciteit van het Ministerie van Defensie. De commandant van vorenbedoeld onderdeel zendt de voorgescreven mutatie-opgave aan de Afdeling Centrale Personeelsdocumentatie van het M.v.D. waarna toezending aan het nieuwe adres volgt.

BETALING ABONNEMENT 2e KWARTAAL 1963

Tot 7 april a.s. bestaat gelegenheid het abonnement voor het 2e kwartaal 1963 à f 4,50 te voldoen per postwissel of door storting/overschrijving op postrekening Nr 4 47 15 ten name van Moormans Periodieke Pers N.V. met vermelding: „abonnement De Militaire Spectator, 2e kwartaal 1963”.

Wie na 7 april gireert is f 0,40 incassokosten verschuldigd, daar dan de kwitanties in omloop zijn.

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG

De innige band

tussen Koningin Wilhelmina en de land- en luchtstrijdkrachten

door E. J. C. VAN HOOTEGEM, Hoofdredacteur

Koningin Wilhelmina is niet meer.

Korte levensbeschrijvingen in periodieken en dagbladen hebben ons herinnerd aan Haar verdiensten op nationaal en internationaal gebied en aan Haar streven tot het bereiken van eenheid, vrede en vrijheid voor Haar volk.

In dit verband heeft Zij de strijdkrachten altijd beschouwd als een werktuig, onontbeerlijk als zwaard voor de Overheid.

Haar eigen houding heeft Haar daarbij geplaatst in de rij van de weerbare Oranjevorsten. Het was in de eerste plaats HAAR hooggestemd moreel, dat ons in de periode van 1940 tot 1945 voorging in onze strijd tegen de overweldiger.

En het is vooral die strijd, die de band, die altijd tussen Haar en de strijdkrachten heeft bestaan, niet slechts tot een hechte, maar ook tot een zeer innige heeft gemaakt.

Het is daarover, dat wij thans willen schrijven.

De eerste regeringsperiode

Het was vlak na de regeringsaanvaarding, op 21 september 1898, dat het eerste contact plaatsvond tussen Koningin Wilhelmina en Haar strijdkrachten en wel op de Renkumse Heide, waar Zij 17000 man inspecteerde en daarna voor zich deed defileren.

Het leger had toen een geheel ander aanzicht dan dat van thans, en in het Officieel Gedenkboek, uitgegeven ter gelegenheid van het gouden regeringsjubileum van de Vorstin — „50 Jaren” — lezen wij hierover van de hand van de huidige Luitenant-Generaal b. d. H. F. M. van Voorst tot Voorst het volgende.

„Toen — in 1898 — was er nog onderscheid tussen de troepen, bestemd voor het veldleger en de troepen, aangewezen voor de bezetting van stellingen. In die jaren bestond naast het leger nog de schutterij. Het leger was nagenoeg uitsluitend met beroepskader geëncadreerd. De schutterij had haar eigen officieren en onderofficieren, zonder noemenswaardige opleiding.

In alle onderdelen van het leger was een kern van vrijwilligers aanwezig; bij de infanterie bijvoorbeeld dienden per compagnie 35 soldaten als vrijwilliger gedurende 6 jaar en langer. Daarnaast werden in die compagnieën 11.000 miliciens gedurende 1 jaar geoefend.

De „dienstdoende” schutterij bestond uit mannen van 25 tot 30 jaar, die niet als miliciens hadden gediend. Zij werden tot een maximum van 2 man per 100 inwoners alleen gevormd in gemeenten met een

kern van tenminste 2500 inwoners. Haar oefeningen werden gedurende de zomermaanden eenmaal in de 14 dagen, gedurende telkens 2 uren gehouden. De krijgstuicht werd hier onder meer onderhouden door het opleggen van boeten.

Het veldleger bestond toen uit 3 divisieën met een totale sterkte van ± 43.000 man en 120 kanonnen. Elk regiment vormde bij mobilisatie een bataljon meer dan in vredetijd (depotbataljon), dat geheel met beroepskader moest worden geëncadreerd. Hierdoor was de sterkte aan kader bij de oorlogsonderdelen geringer dan bij de vredesonderdelen.

Voor de bezetting van de liniën en stellingen waren afzonderlijke troepen bestemd, tot een totale sterkte van ongeveer 17.000 man met 1200 kanonnen. Naast deze goed opgeleide troepen beschikte men voor de bezetting der stellingen dan nog over de — zeer onvoldoend geoefende en weinig gedisciplineerde — dienstdoende schutterij, die ongeveer 27.000 man sterk was met een schutterij-reserve van ongeveer 25.000 man (30- tot 35-jarigen). Op papier bestond bovendien nog de „rustende schutterij” van het platteland. Deze kan echter gevoeglijk buiten beschouwing blijven, daar zij noch geoefend, noch georganiseerd was. Zij is nooit uit haar rust ontwaakt.”

Na genoemd eerste contact van Hare Majesteit met de landmacht volgden vele andere. In de beginperiode van Haar regering waren zij weinig spectaculair, hetgeen gezien bovengenoemde eenvoudige troepenorganisatie ook niet behoeft te verwonderen. Later is dat anders geworden, door het optreden van omstandigheden, die tot twee-

maal toe noopten tot het afkondigen van de hoogste staat van paraatheid der strijdkrachten. De laatste keer gevolgd door inzet tot het uiterste, ter verdediging van het vaderland.

Het kan als een voorteken worden gezien, dat een van de meest bekende bezoeken van de Koningin aan onderdelen van de landmacht kort voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog plaatsvond, toen Zij op 17 november 1913 — de honderdste gedenkdag van onze onafhankelijkheid — aan de, bij de plaatsgevonden hebbende legerreorganisatie, nieuw gevormde regimenten Vaandels uitreikte.

Slechts weinigen zullen op dat moment hebben vermoed, dat het Nederlandse leger zo snel daarna zou worden geroepen om zich deze symbolen van eer, plicht en trouw metterdaad waardig te tonen.

De Eerste Wereldoorlog

Het was 31 juli 1914 toen Koningin Wilhelmina voor de eerste maal tijdens Haar regering, Haar roepstem richtte tot al Haar tot de strijdkrachten behorende onderdanen, die niet reeds onder de wapenen waren, om op te komen om het vaderland indien nodig te verdedigen. In het eerder door ons aangehaalde boekwerk lezen wij daaromtrent het volgende.

„De oorlogsfakkels was pal langs onze grenzen gegaan. Dat Nederland ditmaal aan een dreigend gevaar was ontsnapt, had het mede te danken aan de potentiële waarde van zijn krijgsmacht, zoals uit de gedenkschriften van generaal von Moltke blijkt. Toch was het niet alles „couleur de rose”. De sterkte van onze landmacht was ongeveer 200.000 man. Maar slechts twee lichten hadden de door de wet-Colijn voorgeschreven sterkte. De landstorm telde nog niet eens twee klassen. De encadrering was verre van volledig. Vooral bij de depots was een schromelijk tekort aan officiers- en onderofficiërskader.

Het zou te ver voeren, de ontwikkeling van ons leger gedurende de mobilisatie 1914/1918 op de voet te volgen. Slechts zij vermeld, dat de inlijving van de lichte 1915 werd vervroegd en dat de loting voor deze en latere lichten werd afgeschaft. Hierdoor werd de lichtingssterkte van 28.000 man bereikt. Bovendien werden bij noodwet jonge landstormmannen onder de wapenen geroepen om oudere dienstplichtigen af te lossen. Deze gingen met „klein” of „onbepaald” verlof en waren dus steeds onmiddellijk beschikbaar. De algemene dienst- en oefenplicht was dus vrijwel een feit geworden. In 1918 was het leger 450.000 man sterk.

H. M. de Koningin gaf gedurende de gehele mobi-

lisatie blijk van Haar hoge belangstelling in Haar krijgsmacht; en dit niet alleen door het bijwonen van oefeningen en manoeuvres, maar ook en misschien vooral, door de manschappen in hun kwartieren te bezoeken. Daardoor gaf Zij blijk, dat Haar het welzijn aan het hart ging van hen, die hun plicht deden tegenover het vaderland en meer dan vele anderen de last van de tijdsomstandigheden te dragen hadden. Vermoedenissen telde Zij niet. Zij stelde zich ook in dit opzicht aan Haar soldaten ten voorbeeld. Onvergetelijk — om één voorbeeld te noemen — is voor allen, die daarvan getuigen waren, het bezoek dat H.M. op 18 juni 1915 — precies een eeuw na de slag bij Waterloo — bracht aan de troepen in Noord Brabant. Te 3 uur voormiddag was Zij reeds in het bivak van de cavalerie-brigade op de Roosbergse Tiend bij Breda. Aan het hoofd van de hoofdmacht vergezelde Zij — te paard achter de voorhoede — de brigade op haar oorlogsmars naar de Rechte Heide bij Tilburg, waar een gevechtsoefening tegen de troepen van de IVe Divisie haar ontknoping vond. En na afloop van de oefening viel aan enige jonge officieren het voorrecht ten deel, hun eed te mogen afleggen voor het front van de regimenten en in tegenwoordigheid van Haar, aan Wie zij trouw zwoeren.”

En dit is bij lange na niet het enige, wat wij — bij het nagaan van het vele, dat in het verleden over de band tussen de Koningin en Haar strijdkrachten is geschreven — mochten lezen. In het Officieel Gedenkboek 1898-1923, uitgegeven bij het 25-jarig regeringsjubileum van de Vorstin, ontmoetten wij bijvoorbeeld nog het volgende, veel zeggende.

„Ondanks de vele en zware plichten, welke op Haar rustten en die Hare tegenwoordigheid in de nabijheid van Haar raadslieden nodig maakten, wist de Koningin toch nog telkens tijd te vinden om aan de gemobiliseerde troepen bewijzen te geven van Haar medeleven met hen, die zich voor het vaderland zulke zware opofferingen getroostten en die, mocht het nodig zijn, nog veel meer ten offer zouden brengen.

Waar troepen waren, aan de kust, in het Noorden, in het Oosten, in de stellingen, in Brabant of in Zeeland, overal zag men Hare Majesteit, toonde Zij te waarderen ieders inspanning en wist die met woord, blik en gebaar te belonen. Dan wilde Zij alles zien. Niet alleen het mooie. Geen loopgraaf was te smal en geen schuilplaats te diep, geen zolder te hoog en geen woning te armelijk. Zij wilde zich overtuigen hoe, zoo goed zulks onder de omstandigheden mogelijk was, voor den troep gezorgd werd; Zij wilde zich overtuigen van zijne geoefendheid en van zijn geest. Dan was Haar niets te veel indien Zij, door Hare inspanning, aan de troepen vermoedenissen kon besparen. En zoo waren Hare bezoeken dagen

Hare Majesteit overschrijdt als eerste een loopbrug gedurende de mobilisatie 1914-1918

waarop Hare paarden op verschillende plaatsen gereedgesteld werden om, op ver uit elkander gelegen terreinen, oefeningen bij te wonen. Weer en wind trotseerde Zij. En ook de duisternis weerhield Haar niet, zooals bleek toen Zij zich, in een pikdonkere nacht, op den weg Breda-Etten, te paard aan het hoofd van de IIe Brigade stelde en daarna, ergens op een weilandje naast den weg, den voorbijmarscher, door het schijnsel van zoeklampen fantastisch verlichte troepen bijwoonde. Door de spontane opwellingen van geestdrift en van waardering voor Hare plichtopvatting, zooals die uit troep en burgerij opbruischten, was elk Harer bezoeken een zegetocht."

De woelige dagen van november 1918

Het was in de woelige dagen, die op het sluiten van de vrede op 11 november 1918 volgden, dat de hechte band werd bevestigd, die tussen Koningin Wilhelmina en het Nederlandse volk — en daarbij vooral dat deel van het volk, dat onze grenzen met het geweer bij de voet had helpen beschermen — in de loop van de vier bange oorlogsjaren was ontstaan.

Op een ogenblik, dat de revolutiefakkels in verschillende andere landen van ons werelddeel hoog oplaaide.

Het ligt niet in onze bedoeling, hier diep in te gaan op de politieke achtergronden van de gebeurtenissen, die toen in ons land plaatsgrepen. Wij willen volstaan met eraan te herinneren, dat ook bij ons, vorstenhuis, orde en staatsveiligheid

in ernstige mate werden bedreigd door het optreden van enkelen, die ons, in navolging van geestverwanten van buiten de grenzen, een regeringsvorm wilden opdringen, die volstrekt strijdig was met onze levensopvattingen.

Overal in den lande werd snel en positief gereageerd. De ontwikkeling der dingen vond haar hoogtepunt in een spontane massademonstratie op het Malieveld te 's-Gravenhage op 18 november. Een trouw-betuiging van het gehele Nederlandse volk, doch waarbij juist het militaire deel daarvan uitermate sterk was vertegenwoordigd. Zeker de helft van het Malieveld was ingenomen door officieren, onderofficieren en soldaten met oranje op kepi of uniform. En het waren niet alleen de inmiddels opgeroepen afdelingen van de aan het begin van de mobilisatie opgerichte Vrijwillige Landstorm, maar evenzeer onderdelen van de reguliere strijdkrachten, die acte de présence gaven.

Toen de hofrijtuigen bij het oprijden van het Malieveld te Bosbrug naderden, schoten grenadiers en manschappen van de 3e Compagnie Vrijwillige Landstorm toe, om de paarden af te spannen van het rijtuig, waarin zich de Koningin, Haar gemaal en Prinses Juliana bevonden. Zij trokken de Koninklijke Familie daarna onder een niet te beschrijven enthousiasme van de menigte naar het Malieveld, alwaar zij tenslotte een levende beschutting moesten vormen om de vorstelijke

De betoging van trouw op het Malieveld in Den Haag op 18 november 1918

personen tegen een ál te sterk opdringen van het publiek te beschermen.

In de weken, die op deze demonstratie volgden is de Bijzondere Vrijwillige Landstorm opgericht. Zij was niet, zoals gelijkgerichte organisaties in het buitenland een apparaat in handen van een politieke partij. De gevaren, die van revolutionaire zijde bleven dreigen en daarbij in aanmerking genomen de spontaneïteit, waarmee de vrijwilligers waren opgekomen om trouw aan de Vorstin te bewijzen, waren voor de regering aanleiding om, omstreeks de jaarwisseling van 1918 op 1919 het tot stand komen van een *blijvende* militaire afweerorganisatie te bevorderen. Een organisatie die, eenmaal tot stand gekomen, bij herhaling haar paraatheid heeft bewezen. Een organisatie ook, die de beste elementen van ons volk in zich wist te verenigen, ongeacht de godsdienst, die zij aanhingen. Een organisatie tenslotte, die de Koningin doorlopend — tot de opheffing ervan door de bezetter in 1940 — door Haar bijzondere steun en belangstelling heeft gesteund.

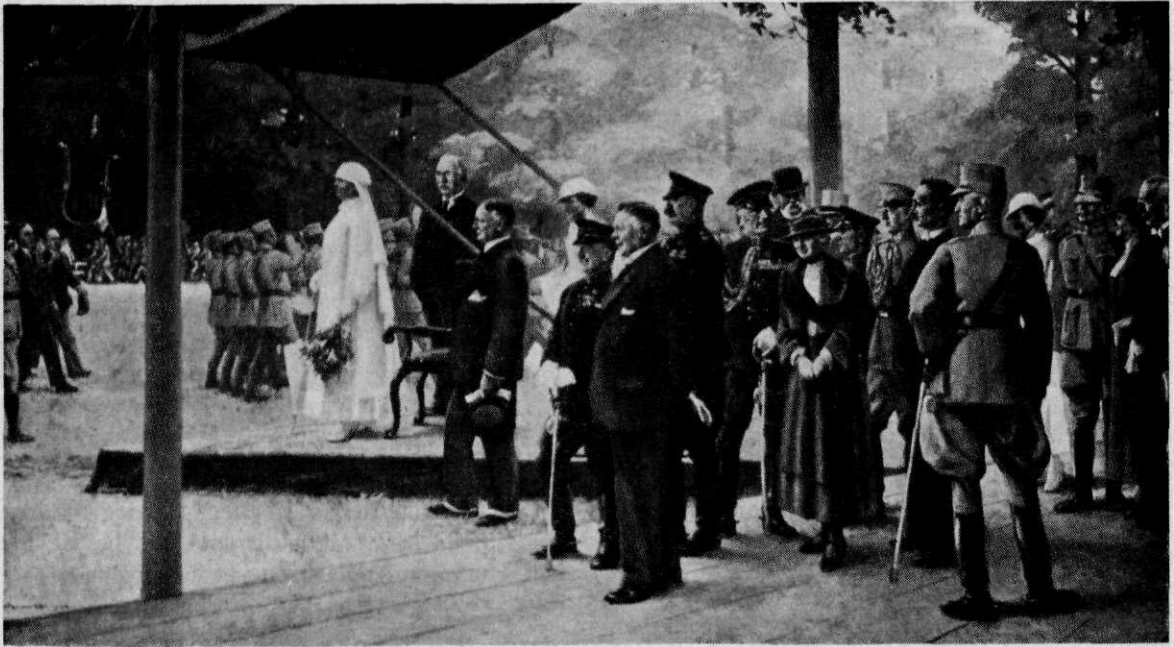
Een belangstelling, die bij herhaling tot uiting is gekomen door het bijwonen van landdagen, het ontvangen van deputaties, het toestaan van erewachten en het afnemen van defilés waarvan het laatste plaatsvond ter gelegenheid van Haar veertigjarig regeringsjubileum en wel voor het Paleis Huis ten Bosch.

Tussen de Wereldoorlogen

Na de Eerste Wereldoorlog brak voor het leger een periode van betrekkelijke rust aan; na de vier jaren van krachtsinspanning een normaal verschijnsel. Vooral ook onder de druk van de volksvertegenwoordiging werd hard gewerkt aan een nieuwe organisatie, maar het zou 1923 worden, vooraleer duidelijk naar buiten werd opgetreden. Dit geschiedde dan in de vorm van herhalingsoefeningen van enig formaat (ook het jaar daarvoor waren herhalingsoefeningen gehouden, echter van geringe omvang), die hun hoogtepunt vonden in een gevechtsoefening van de IVe Divisie onder leiding van de Commandant van het Veldleger, gevolgd door een defilé voor de Koningin ter gelegenheid van Haar vijftiengjarig regeringsjubileum. Dit defilé op de Soesterbergse Heide duurde volle twee uren. Buiten de landstrijdkrachten namen ook de luchstrijdkrachten hieraan deel; 52 vliegtuigen vlogen over.

Ook in 1924 en 1926 toonde Hare Majesteit Haar belangstelling voor de verrichtingen van de landmacht te velde.

April 1928 woonde Zij de gala-avond bij, die plaatsvond ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de Hogere Krijgsschool. In november van datzelfde jaar toonde Zij Haar belangstelling bij de herdenking van het 100-jarig bestaan van de Koninklijke Militaire Academie en ook bij de herdenking van het 100-jarig bestaan van de Re-

De Landdag van de Bijzondere Vrijwillige Landstorm te Barneveld

gimenten Grenadiers en Jagers was Zij tegenwoordig.

Van 1935 af woonde Zij alle manoeuvres van de Nederlandse landstrijdkrachten bij. Met het toemenen van de oorlogsdreiging, na de machtsovername door Hitler, begonnen volk en parlement meer aandacht aan de krijgsmacht te schenken. De modernisering werd met kracht doorgevoerd en meer gelden werden aan defensie besteed. Men had in het algemeen de indruk, dat het leger voor wat betreft geest en geoefendheid met sprongen

voortuit ging en dat vermoeden werd nog versterkt bij het mooie defilé op de Alkemadelaan te 's-Gravenhage op 29 augustus 1938, ter gelegenheid van het veertigjarig regeringsjubileum van onze Vorstin. In dubbelcolonne defileerden toen 13.000 man.

Ergens lazen wij evenwel:

„Het was de laatste grote wapenschouw vóór de oorlog, die echter een wapenproef zou worden, waarin onze bewapening te licht zou worden bevonden.”

Defilé op de Van Alkemadelaan te 's-Gravenhage op 29 augustus 1938

Mobilisatie 1939 - Met de trompetters voorop defileren de wielrijders

De Tweede Wereldoorlog - de Koningin in ballingschap

Toen in de loop van zondag 12 mei 1940 steeds duidelijker bleek, dat de Nederlandse strijdkrachten het tegen die van de invaller niet zouden houden, adviseerde het kabinet de Koningin haar residentie — 's-Gravenhage — te verlaten om te voorkomen, dat Zij in handen van de vijand zou vallen.

Aanvankelijk heeft Zij hieraan geen gevolg gegeven, maar toen ook de Opperbevelhebber, Generaal Winkelman, aandrang in deze richting op Haar uitoefende door te verklaren, dat hij zich anders voor Haar veiligheid niet langer verantwoordelijk kon stellen, besloot Zij te vertrekken. Echter in eerste aanleg niet naar Engeland. Zij wenste zich naar Zeeuws-Vlaanderen te begeven, waar de Nederlandse troepen nog steeds streden. Maandag 13 mei verliet Zij in de ochtenduren het Paleis Noordeinde onder een militair escorte van ongeveer 140 man. Op weg naar Hoek van Holland moest verscheidene malen van route worden veranderd, aangezien op de oorspronkelijke route Duitse parachutisten waren gesignaleerd. In de Hoek wachtte een Britse torpedootjager.

Aanvankelijk hield men de kust in de richting van de Zeeuwse eilanden, maar toen bleek dat Breskens reeds was gebombardeerd en de Duitsers Zeeuws-Vlaanderen onmiddellijk bedreigden, werd besloten naar Engeland af te buigen.

Tegen de avond werd te Harwich gemeerd en onder geleide van een Engels admiraal werd naar Londen afgereisd, waar de Engelse Koning de vorstelijke bannelinge op Liverpool Station stond op te wachten.

De eerste gedachten van onze Koningin in Engeland waren, hoe de oorlog tegen de overweldiger

verder voort te zetten en reeds de dag na aankomst belegde Zij, voor dit doel, een bespreking met Haar inmiddels eveneens uitgeweken regering.

Alhoewel de verhoudingen in Engeland anders lagen dan in het vaderland en de Koningin gedurende Haar ballingschap meer verplichtingen had, dan Zij in Nederland onder vredesomstandigheden kende, heeft Zij ook toen nooit ontbroken, als bewijzen van medeleven met de strijdkrachten konden worden geleverd.

Uiteraard kwam het Nederlandse aandeel in de geallieerde oorlogsinspanning daar slechts langzaam op gang; men moest in vrijwel elk opzicht helemaal opnieuw beginnen. De vorming en groei van de Nederlandse eenheid, die de eerste tijd over het gehele Verenigde Koninkrijk was verspreid en achtereenvolgens ettelijke legerplaatsen als standplaats heeft gehad, werden tenslotte bezegeld bij het betrekken van het bekende kamp Wolverhampton. Daar ontving men, op 27 augustus 1941, naam en Vaandel uit handen van de Koningin. Het werd nu de Koninklijke Nederlandse Brigade; de „Koninklijke Brigade Prinses Irene”.

Het zou nog drie jaren duren, voordat deze brigade in Frankrijk weer voet zou zetten op het vasteland van Europa, maar reeds bij die vaandeluitreiking voorspelde Koningin Wilhelmina:

„Vertrouwende op God, onze onbuigzame wil en de overwinning onzer bondgenootschappelijke wapens, zal het U gegeven zijn eenmaal als zegevierende bevrijders van Nederland met dit Vaandel de Vaderlandse bodem te betreden.”

In de tweede helft van 1942 bezocht de Koningin Noord-Amerika; zij bracht tijdens deze reis ook een bezoek aan de Nederlandse troepen in Canada.

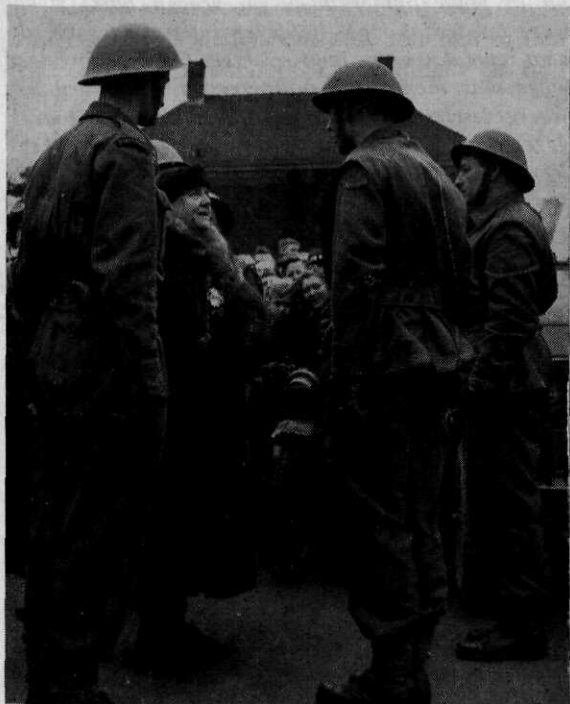
Een enkele bijzondere herinnering aan de jaren in ballingschap willen wij de lezer niet onthouden. Wij hoorden haar van de huidige Kolonel der Cavalerie jhr. J. J. G. Beelaerts van Blokland, die destijds rechtstreeks van Nederland naar Engeland wist te ontkomen en daar uiteraard bij de strijdkrachten werd ingedeeld. Zijn verhaal bevestigt, wat wij elders op vele plaatsen lasen en overigens later zelf ook uit eigen waarneming hebben ervaren: de bijzondere kennis, die Hare Majesteit bezat van militaire zaken, zelfs de nietigste. Wij laten nu de Kolonel aan het woord.

„Bij haar omzwervingen door Engeland was de Koninklijke Brigade Prinses Irene in het voorjaar 1944 in garnizoen in Harwich aangekomen. Door haar ligging tegenover het vasteland van Europa was Harwich als een vesting ingericht, met versterkte batterijen aan de zeezijde en een landfront, waaraan een fort op een beheersende heuvel kracht gaf. Behalve de Engelse marine was de brigade er de enige troep.

Twee der gevechtsgroepen bezetten de fronten; een derde werd met de verkenningsafdeling en de batterij artillerie in reserve gehouden. Op het codewoord „Bugbear” moesten de opstellingen worden ingenomen. Dat we hier in de „frontlijn” lagen werd ons duidelijk door de opdracht elke morgen, direct na zonsopgang, een patrouille langs de kust te zenden om na te gaan of er Duitsers waren geland.

Hare Majesteit vereerde ons daar met een bezoek en

1945 - Koningin Wilhelmina weer terug in Nederland

om Haar iets van ons werk te laten zien, werd van het landfront het fort bezet en werd daarop een aanval gedaan door de reserve-gevechtsgroep.

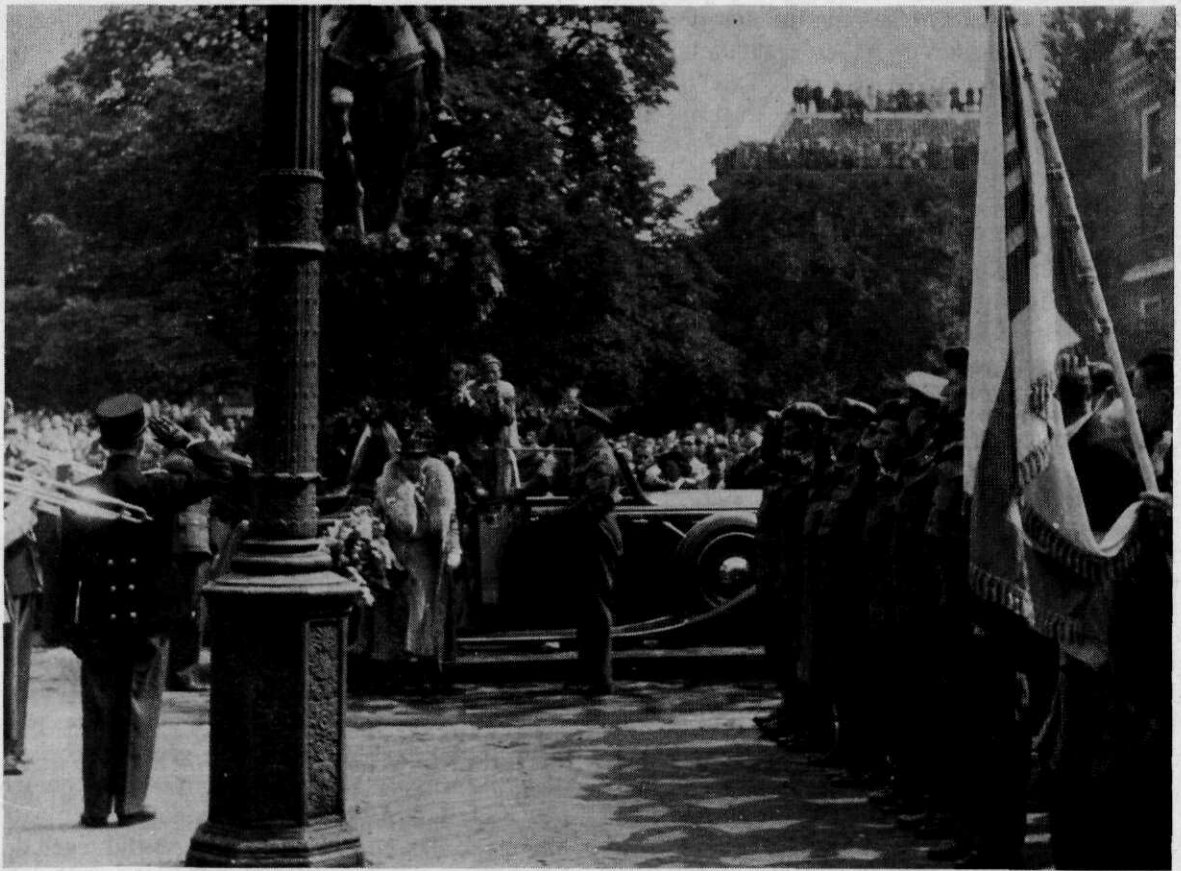
Bij deze aanval werden, gedekt door een rookgordijn, met bengalore-torpedo's gaten in de draadhindernis geblazen. In verband met de vereiste zuinigheid geschiedde dit wegblazen slechts op twee punten. Bij de stormaanval vond daar een opeenhoping van soldaten plaats, die door de Koningin zonder verwijl werd opgemerkt. Zij zei mij, dat wat daar gebeurde volkomen onjuist was, waarop ik Haar verklaarde, dat wij zuinig met de bengalores om moesten springen, maar dat de troep door een overmaat van enthousiasme wel een fout maakte. Na afloop van deze demonstratie nam de Koningin, met Haar gevolg, deel aan een lunch in de officiersmess van onze brigadestaf.”

Dit waren slechts een paar voorvallen van de vele, die uit de periode van ballingschap zouden kunnen worden beschreven. Met het aflopen van die ballingschap was evenwel niet ook reeds de Tweede Wereldoorlog ten einde. Toen Koningin Wilhelmina op 13 maart 1945 te Eede in Zeeland weer voet op vaderlandse bodem zette, was Haar oorlogstaak dan ook nog geenszins beëindigd. Aanstonds vatte Zij ook hier het contact met de strijdkrachten op, nu in de eerste plaats met die, welke uit de ondergrondse strijd tegen de bezetter waren voortgekomen. Overstroomd met andere staatszaken vond Zij tijd onderdeel na onderdeel te inspecteren en de band met Haar strijdkrachten bleef onverminderd bestaan tot het ogenblik van abdicatie was aangebroken. Inmiddels moest ook Indië nog worden bevrijd.

De indruk, die Zij maakte op allen, waarmee Zij met betrekking tot militaire aangelegenheden in aanraking kwam, kan wellicht het best worden gehaald uit de regels, die de toenmalige Legercommandant in Nederlands-Indië, Luitenant-Generaal S. H. Spoor, schreef in de uitgave „Het Guldenboek” van de A.I.D. „De Preangerbode - De Locomotief - Oost Indonesië Bode”, verschenen bij Haar vijftigjarig regeringsjubileum, en die onder meer het volgende inhouden.

„Grijs en koud was de natuur op die Februarimid-dag in 1947. Langs de koude en kale wegen, die het Hollandse winterlandschap doorsnijden, soms meer schuivend en slippend dan rijdend over de bevroren wegen, zegende ik de vooruitziende blik mijn tijd ruim genomen te hebben voor de autotocht naar Soestdijk, om toch vooral op tijd te komen. Ik haalde het gelukkig net op het nippertje . . .

Lange gangen met rode lopers, grote ramen, uitblikkend over het dor-bevroren landschap, rijk bespiegelde zalen en dan een deur, een simpele deur,

1945 - H.M. de Koningin weer in het Paleis Noordeinde

die mijn begeleider opent na bescheidenlijk te hebben geklopt om mij vervolgens aan te dienen en ik sta tegenover de Koningin, die mij tegemoet treedt, de hand reikt en zegt: „Dag generaal, ik ben blij U weer te zien”.

En dan vergeet je opeens, hoe „koud het was en hoe ver”, hoe ijskoud je voeten zijn en hoe — ondanks de auto — je oren tintelen van de koude, want dan stroomt er een gevoel van grote warmte door je heen, van emotie en van ontroering, dat je tot de bevoorrechten behoort, die in een persoonlijk onderhoud de straling van het Koninklijk woord mag ondergaan.

Want stralend is en blijft het woord van de vergrijsde Landsvrouwe, die nu 50 jaren lang het roer in handen heeft gehouden van het Nederlandse Koninkrijk. Reeds als jonge Vorstin tot deze taak geroepen, heeft Zij nimmer versaagd, is Zij ons allen steeds een voorbeeld gebleven in wijsheid, plichtsbetrachting en liefde voor de opgenomen taak.

Met de intense eenvoud, welke slechts de werkelijk groten dezer aarde gegund is, schenkt Hare Majesteit een kopje thee, biedt een sandwich aan en wijst op een doosje met sigaretten: „Rookt U gerust, generaal, ik heb er heus geen hinder van; ik ben al helemaal doorgerookt door mijn schoonzoon!”

En dan spreekt de Koningin met een verrassende

kennis van zaken over Indonesië, stelt allerlei vragen op elk gebied dat men zich in kan denken en uit al Haar opmerkingen en vragen blijkt steeds weer hoe groot Haar liefde en interesse is, die uitgaat naar dat verre land overzee. Op ongedwongen wijze mag men zijn mening zeggen, zijn indrukken weergeven en de Koningin toetst hetgeen Haar is gezegd aan de feitelijke kennis van Haar bezoekers. Een wondere vrouw, onze Koningin, die ondanks het moeilijke leven, dat Haar deel is geweest, nog steeds blijken geeft van een jeugdigheid van hart, een vitaliteit en een onverflauwbare belangstelling voor al datgene, dat om Haar heen gebeurt, welke verrast.”

Koningin Wilhelmina en de Koninklijke Luchtmacht

Als voorloopster van het op 11 maart 1953 tot Koninklijke Luchtmacht verheven derde krijgsmachtsdeel, werd op 1 juli 1913 de „Luchtvaartafdeling” opgericht. Deze was toen van een zeer bescheiden organisatie; voor wat betreft het personeel had men vier officieren en één onderofficier.

Toch vond de eerste presentatie aan de Koningin

al enkele maanden na oprichting plaats; op 14 oktober bracht Hare Majesteit een bezoek aan Soesterberg, waar Zij het eerste militaire vliegtuig, de „Brik” bewonderde, dat eerst van de vlieger Marinus van Meel was gehuurd, maar later was aangekocht. Bij die gelegenheid werden tevens drie in Frankrijk aangeschafte Farman-toestellen voorgevlogen door de luitenants Van Heijst, Versteegh en Coblijn, terwijl de afdelingscommandant, de kapitein Walaardt Sacré een uiteenzetting gaf. Hare Majesteit toonde reeds toen veel interesse in de militaire luchtvaart en het behoeft geen betoog, dat Haar bezoek door de jonge afdeling ten zeerste werd gewaardeerd.

Enkele jaren later, op 6 maart 1916, bracht de Koningin een bezoek aan een achtal op het strand bij Scheveningen neergezette vliegtuigen, die dat strand op een rondvlucht van Soesterberg, via Gilze Rijen als tussenlandingssterrein hadden gebruikt. Zij onderhield zich met de vliegers. De door Haar uitgeloopte prijs voor de beste prestatie viel ten deel aan de combinatie Luitenant van Wulfften Palthe (vlieger) - Luitenant Cramwinkel (waarnemer).

Ook met de militaire luchtvaart zijn de contacten van Koningin Wilhelmina vele geweest; de meest belangrijke daten uiteraard uit de Tweede Wereldoorlog.

Op 15 augustus 1942 onderbrak Zij Haar Amerikaanse reis om op het vliegveld van Pittsfield de daar aanwezige Nederlandse vliegers te huldigen. De avond tevoren waren 84 vliegers uit Nederlands-Indië gearriveerd en Generaal Van Oyen getuigde van de daden van deze mannen in hun strijd tegen de Japanners. De Koningin gaf hun

een nieuw Vaandel en sierde dit met de Militaire Willemsorde.

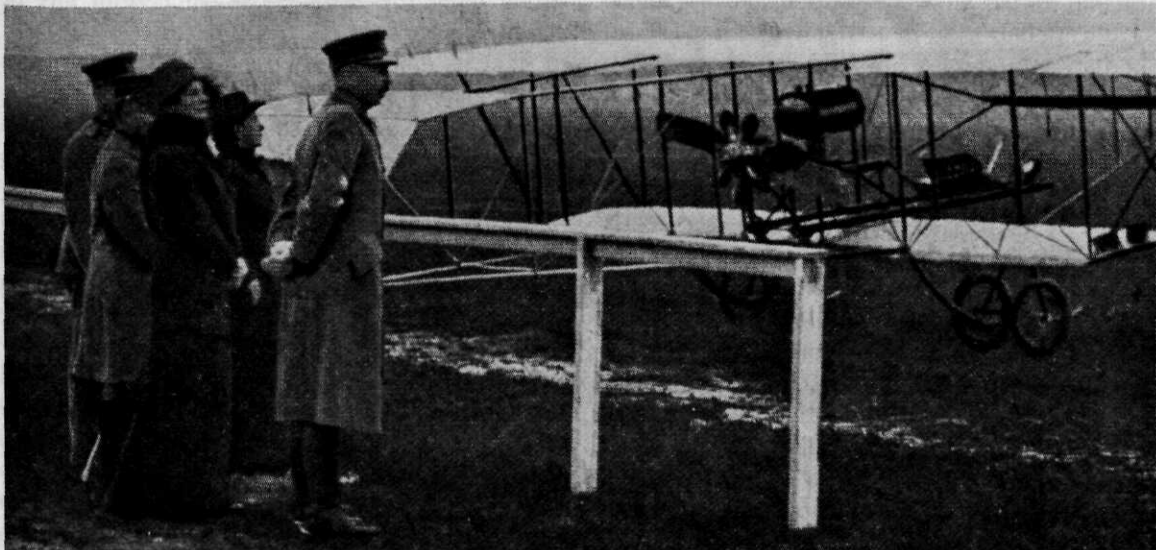
Ongeveer twee jaren later, op 12 juni 1944 bracht zij, vergezeld van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, een bezoek aan het Nederlandse 322 Squadron, ter gelegenheid van het éénjarig bestaan van die eenheid. Dit bezoek had een geheel informeel karakter, de operaties van het squadron gingen gewoon door. Hare Majesteit onderhield zich met de vliegers en toonde zich daarbij in het bijzonder geïnteresseerd in de wederwaardigheden van Sergeant Kooy (later gesneuveld), die kort voor Haar aankomst een vliegongeval vlak na de start had, waarbij hij zijn toestel tijdig wist te verlaten. Gedurende het bezoek hadden de vliegers hun vliegkleding aan en zij waren op „readiness”.

Op 12 maart 1945 had dit squadron de eer de Dakota te escorteren, die Koningin Wilhelmina van Engeland naar Brussel bracht.

Koningin Wilhelmina heeft in Haar hart altijd een apart plaatsje voor onze luchtmacht gehad, maar Haar interesse in dit wapen bereikte toch wel een culminatiepunt tijdens Haar jaren van ballingschap. Vermoedelijk is daaraan de invloed van Haar schoonzoon niet vreemd geweest. In Haar boek „Eenzaam maar niet alleen” troffen ons de volgende regels, waar Zij over deze schrijft:

„De vliegerij trok hem bijzonder aan en hij verzocht om voor piloot te worden opgeleid. Dit geschiedde te Hatfield op een vliegerschool van de RAF. Hij behaalde zijn eerste brevet, het eerste van een reeks. Durf en avontuur trokken hem zozeer

14 oktober 1913 - H.M. de Koningin (tweede van rechts) bij de „Brik” op Soesterberg

aan, dat het moeilijk was hem ervan te weerhouden deel te nemen aan de bombardementen op Duitsland. Ik zou er dan ook niet voor durven instaan, dat hij deze niet heeft meegemaakt."

Het afscheid

De band, die de thans overleden Vorstin met

Haar strijdkrachten verbond, was een hechte en onverbreekelijke. Het was tevens een innige.

Wat die strijdkrachten voor Haar hebben betekend, kwam wellicht het treffendst tot uiting in de dagorder, waarmede Zij bij Haar abdicatie afscheid van hen nam en die als volgt luidt:

Bij het neerleggen van mijn regeering wensch ik een persoonlijk woord van afscheid te richten tot U, strijdkrachten ter zee, te land en in de lucht.

Gedurende de lange jaren mijner regeering heb ik steeds staat op U kunnen maken.

In de strijd, dien gij schouder aan schouder met onze bondgenooten — en ik denk bovendien aan onze visschers en koopvaarders — hebt gestreden voor de bevrijding van ons vaderland en van Indonesië, hebben plichtsbetrachting en opofferingsgezindheid U gekenmerkt.

Thans, terwijl de opbouw van vloot, leger en luchtmacht nog lang niet is voltooid, wordt een zware taak verricht door onze strijdkrachten in Indonesië voor het herstellen en behouden van orde en rust. Ook deze taak is vol ontberingen en eischt voortdurend offers, doch ook hier geeft gij alles wat van U gevraagd wordt.

Ik heb mij steeds één met U geweten. Uw verrichtingen hebben mij trots op U doen zijn. Weest verzekerd, dat Uw lotgevallen mijn belangstelling zullen blijven behouden.

Ik vertrouw, dat gij onder de regeering van Koningin Juliana het vaderland even trouw zult dienen, als tijdens mijn bewind.

Moge Gods zegen steeds met U zijn.

4 september 1948

WILHELMINA

Het onderdeelaanvullingssysteem

door jhr. W. H. DE SAVORNIN LOHMAN en E. O'HERNE,
Luitenant-Kolonels van de Generale Staf

Uit publikaties in de dagbladen en in de „Legerkoerier” alsmede via uitzendingen van radio en televisie is reeds een en ander bekend geworden omtrent het thans bij de Cavalerie in beproefing genomen zg. „onderdeelsaanvullingssysteem”, in de praktijk ONDAS genoemd.

De commandanten werden omtrent deze proef bij de Cavalerie reeds eerder persoonlijk ingelicht door de Chef Generale Staf tijdens de in november 1962 gehouden oefening „INFORMATIO II”.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat — na het slagen van deze proefneming bij de Cavalerie — het onderdeelaanvullingssysteem ook bij (de) andere wapens en dienstvakken zal worden toegepast. Het lijkt dus goed op dit ONDAS nader in te gaan, in het bijzonder op het „waarom en hoe” en daarbij tevens aandacht te besteden aan de specifieke problemen, die nu eenmaal aan elk systeem inherent zijn.

Waarom ONDAS?

Alvorens op de vraag „waarom ONDAS” in te gaan, moet worden vooropgesteld, dat het bepaald niet zó is, dat met het onderdeelaanvullingssysteem een volkomen ander systeem van legeropbouw en -instandhouding zou worden ingevoerd. Veeleer is er sprake van een — zij het in zijn uitwerking in bepaalde opzichten ingrijpende — modificatie van het huidige individuele aanvullingssysteem. Het ONDAS houdt in feite in een gewijzigde oplossing voor het probleem van de KL, nl. „hoe kunnen twee parate en goed geoefende divisies worden geformeerd uit het jaarlijks ter beschikking komende contingent dienstplichtigen bij de gegeven duur van de eerste oefentijd”. Als wij de encadrering het beroepspersoneel buiten beschouwing laten, dan zijn de volgende factoren immers bepalend voor de omvang van de parate strijdkrachten:

- a. de grootte van het jaarlijks ter beschikking komende contingent dienstplichtigen;
- b. de duur van de eerste oefentijd;
- c. de tijd nodig om de dienstplichtigen zover op te leiden, dat indeling bij de parate troepen verantwoord mag worden geacht.

Elke wijziging van een dezer factoren heeft consequenties ten aanzien van de omvang van de parate strijdkrachten. De beide eerste factoren zijn echter in feite vaste gegevens. Toen de omvang van de parate strijdkrachten moest worden vergroot — in een later stadium onder meer ook om een tweede parate divisie te kunnen formeren — werd dan ook de derde factor, i.c. de opleidingstijd buiten de parate troepen, tot een nog juist aanvaardbaar minimum teruggebracht en werd overgegaan op een individueel opleidings- en aanvullingssysteem. Ter verzekering van de vereiste continuïteit in geoefendheid en bezetting werd tevens de tweemaandelijks opkomst en aflossing van dienstplichtig personeel ingevoerd.

Vervolgens werd — ter zo goed mogelijke compensatie van de verkorting van de werkelijke eerste diensttijd — tevens de zg. klein-verlofregeling ingevoerd. Met het individuele aanvullingssysteem werd dus inderdaad bereikt, dat een zo efficiënt mogelijk gebruik wordt gemaakt van de hun werkelijke eerste diensttijd vervullende dienstplichtigen. Zonder verder op alle merites van dit systeem in te gaan, moeten toch de volgende consequenties ervan als ernstige nadelen worden aangemerkt.

a. De tweemaandelijks aflossing van een gedeelte van het personeel in alle parate onderdelen heeft tot gevolg, dat in deze onderdelen wél steeds sprake is van een constante, doch *nimmer* van een *maximale gemiddelde graad van geoefendheid*. Dit bezwaar doet zich te sterker gevoelen, omdat de onderdelen — als gevolg van de toepassing van de klein-verlofregeling — niet op 100% van hun organieke sterkte zijn.

b. De periodieke vervanging van personeel tot in de kleinste onderdelen toe, staat het kweken van een *goede teamgeest* en de vorming van een hecht teamverband in de weg; een nadeel, dat zich in een tijd waarin juist op het zelfstandig (kunnen) optreden van kleinere onderdelen zozeer de nadruk valt, bijzonder sterk doet gevoelen.

c. Aangezien het dienstplichtig kader een langere opleiding ontvangt dan het gros van de dienstplichtigen, ontstaat de situatie dat op het mo-

ment, dat dit jonge kader in een onderdeel instroomt, het gros van de dienstplichtigen daartoe reeds eerder behoorde. Dit komt de gezagsverhoudingen bepaald niet ten goede.

d. In verband met de vereiste minimum parate sterkte van de onderdelen, kunnen slechts twee lichtingsploegen klein-verlofgangers hierbij worden ingedeeld. Dit heeft tot gevolg, dat de wettelijk toegestane eerste diensttijd van 24 maanden niet volledig wordt benut. Een juist opgeleide en nog goed geoefende lichtingsploeg wordt niet gebruikt voor het formeren van onderdelen.

Gezocht werd naar een zodanige wijziging van het van kracht zijnde aanvullingssysteem, dat de vermelde bezwaren zich niet, althans in verminderde mate, zouden doen gevoelen. Dit systeem zou dus moeten voldoen aan de volgende eisen:

— de opleiding en oefening zouden moeten geschieden in onderdeelverband, zonder dat tekort zou worden gedaan aan de vereiste continuïteit in de geoefendheid van de parate eenheden;

— het dienstplichtig kader zou op een zodanig tijdstip in de te formeren onderdelen moeten instromen, dat het daarvan zoveel mogelijk van het begin af aan deel zou uitmaken;

— de wettelijke toegestane duur van de eerste oefentijd zou — door toepassing van de klein-verlofregeling — volledig moeten worden benut, waardoor het mogelijk zou zijn een groter aantal onderdelen paraat te stellen.

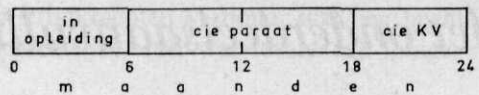
Bovendien zou rekening moeten worden gehouden met de noodzaak zoveel mogelijk beroepspersoneel bij de parate troep in te delen, opdat de daaraan bestaande tekorten zich zo min mogelijk in die sector zouden doen gevoelen.

Een en ander heeft geleid tot de conceptie van het onderdeelaanvullingssysteem, waarvan de grondbeginselen hieronder nader zullen worden behandeld.

Grondbeginselen van het ONDAS

Uitgangspunt is een diensttijd van 24 maanden waarvan door het gros van de dienstplichtigen 18 maanden in werkelijke dienst en 6 maanden met klein verlof worden doorgebracht. Gebleken is, dat het mogelijk moet worden geacht recruten in 6 maanden in onderdeelverband zover op te leiden, dat het onderdeel (compagnie, eskadron of batterij; in het vervolg spreken wij gemakshalve van de compagnie) inzetbaar is.

Hiermee wordt dan bedoeld, dat de compagnie in staat is de voor een dergelijk onderdeel meest voorkomende opdrachten „redelijk” uit te voe-

Afb. 1 Opleidingsgang cie

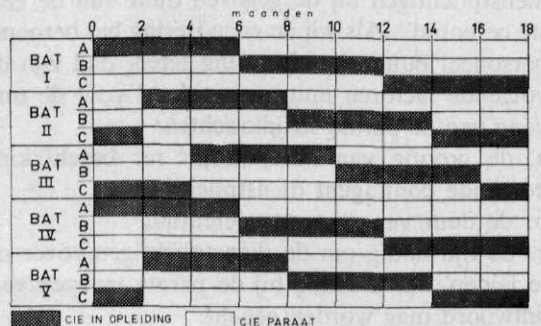
ren. Het systeem houdt nu in dat het personeel van één lichtingsploeg „van huis uit” in één onderdeel wordt samengebracht; dit onderdeel wordt vervolgens in 6 maanden opgeleid tot een „inzetbare compagnie”, die vervolgens 12 maanden als parate compagnie dienst doet en dan nog 6 maanden als klein-verlofcompagnie beschikbaar zal zijn. Bij deze compagnie worden verder, gedurende de tijd dat het onderdeel nog in opleiding is, dienstplichtig kader en specialisten van een eerdere (dus oudere) lichtingsploeg ingedeeld. De „levensloop” van zo’n compagnie is weergegeven in afb. 1.

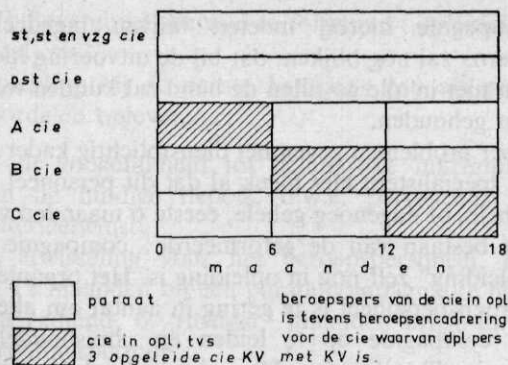
Door nu het dienstplichtig personeel tweemaandelijks onder de wapenen te laten blijven komen, doch zodanig in te delen dat per 3 bats elke twee maanden één compagnie in opleiding wordt genomen, kan dus per half jaar per bataljon één compagnie worden afgelost; een en ander als schematisch aangegeven in afb. 2. Dit houdt in, dat de parate bataljons in vredetijd als volgt zullen zijn samengesteld:

- st, st en vzg cie paraat (zie hierna);
- ost cie paraat (zie hierna);
- twee cien paraat;
- een cie met klein verlof;
- een cie in opleiding.

In de oorlogssamenstelling van het bataljon wordt geen gebruik gemaakt van het dienstplichtige personeel van de compagnie in opleiding, wél echter van het daarbij ingedeelde beroepspersoneel (-kader), dat de beroepsencadrering vormt van de compagnie met klein verlof, die dan wordt teruggeroepen. In een dergelijk geval zal het in opleiding zijnde personeel (de „compagnie in opleiding”) verder in een depot moeten worden opge-

Afb. 2 Onderdeelsaanvulling

Afb. 3 Samenstelling bats

leid. Een en ander is schematisch weergegeven in afb. 3.

Op overeenkomstige wijze kunnen uiteraard volgens het ONDAS ook zelfstandige compagnieën pelotonsgewijs worden opgeleid en aangevuld. Toepassing van het ONDAS vereist evenwel, dat de desbetreffende eenheid is samengesteld uit drie gelijksoortige onderdelen, dus drie gelijke compagnieën of pelotons. Uit het voorgaande blijkt, dat het ONDAS zonder meer niet kan worden toegepast op de staf, staf- en verzorgingscompagnieën en de ondersteuningscompagnieën. De noodzakelijke continuïteit in de diensten-verlenende/ondersteunende taken van deze compagnieën maken het n.l. ongewenst deze in hun geheel af te lossen. Te zijner tijd kan eventueel nog worden bezien in hoeverre het mogelijk zal zijn het ONDAS ook voor deze compagnieën in te voeren, in die zin dat bv. een pelotons- of groepsgewijze opleiding en aanvulling worden toegepast.

Toetsen wij nu de wijze van opleiding en aanvulling volgens het ONDAS aan de eerder vermelde desiderata, dan kan het volgende worden vastgesteld.

a. Reeds onmiddellijk na opkomst onder de wapenen van dienstplichtigen, worden onderdelen gevormd. Het personeel, dat hiervan deel uitmaakt blijft tot het einde van de eerste oefentijd tot hetzelfde onderdeel behoren; het wordt zoveel mogelijk in onderdeelsverband opgeleid en geoefend, paraat gesteld en met klein verlof gezonden (teamvorming en teamverband).

b. De continuïteit in de geoefendheid (paraatheid) van de parate onderdelen blijft gewaarborgd, zij het dat het accent is verlegd van de compagnie naar het bataljon. De staf, staf- en verzorgingscompagnie en de ondersteuningscompagnie behouden immers hun huidige (constante) graad van geoefendheid; van de drie „oorlogscompagnieën”

is er één tenminste redelijk en zijn er twee (waaronder de klein-verlofcompagnie) steeds goed geoefend. De geoefendheid in compagniesverband van deze „gevechts”compagnieën kan tot een maximum worden opgevoerd. De oefening van deze onderdelen kan n.l. op een cyclus van 6 maanden i.p.v. 2 maanden worden ingesteld en de oefening in compagniesverband kan in feite 18 maanden worden voortgezet.

c. De wettelijk toegestane duur van de eerste oefentijd wordt volledig benut (door maximale toepassing van de klein-verlofregeling);

d. Het beroepskader heeft een „dubbelfunctie”, in die zin dat het achtereenvolgens is tewerkgesteld bij een opleidings- en bij een paraat onderdeel, waardoor per bataljon het beroepskader voor één compagnie wordt „uitgespaard”.

e. Een bijkomstig doch niettemin belangrijk voordeel van het ONDAS is verder, dat er grotere rust en eenvoud komt op administratief gebied.

Het grondbeginsel van het ONDAS is zeer eenvoudig, aan de uitvoering ervan zijn echter — welhaast vanzelfsprekend — nog vele problemen verbonden.

Als systeem biedt het ONDAS echter zodanige voordelen, dat van de invoering ervan niet mag worden afgezien op grond van in wezen ondergeschikte problemen in de uitvoering.

In het volgende zullen enkele van deze uitvoeringsproblemen ter sprake worden gebracht. Voor een deel hiervan zal de thans voorziene oplossing worden aangegeven, voor een ander deel zal slechts een mogelijke oplossing worden genoemd of worden volstaan met het signaleren van het probleem. De proefneming bij de Cavalerie heeft immers juist tot doel ervaringen op te doen ten aanzien van de moeilijkheden, die zich in de praktijk zullen voordoen, teneinde daarvan profijt te trekken bij de verdere invoering van het ONDAS.

De opleidingsgang

Het ONDAS is gebaseerd op de verdeling van de diensttijd in vier perioden van 6 maanden. In de eerste periode dient een „inzetbare” compagnie te worden opgeleid. Alvorens van een inzetbare compagnie kan worden gesproken, mag als eis worden gesteld, dat de compagnie in ieder geval één maand in pelotons- en zo mogelijk één maand in compagniesverband is opgeleid. Met andere woorden: voor de basis- en individuele functieopleiding zouden vier maanden beschikbaar zijn. Hier staat tegenover dat de „alge-

mene" individuele opleiding over de gehele periode van 6 maanden kan worden „uitge-smeerd". Evenzo kan ook de individuele functie-opleiding in de periode van pelotons- en compa-gniesopleiding worden voortgezet. Een en ander komt erop neer dat, meer dan tot dusverre het geval is, de opleiding van meet af aan zal moeten worden gericht op de te vervullen func-tie. Dit betekent weer dat enerzijds de selectie eerder gereed dient te zijn en anderzijds de oefen-stof anders over de opleidingsperiode moet wor-den verdeeld. Van deze beide problemen zal het vinden van een methode voor eerdere selectie waarschijnlijk de meeste moeilijkheden geven.

Voor wat betreft de oefenstof zal veeleer naar een aanpassing dan naar algehele wijziging van de bestaande opleidingsprogramma's moeten worden gestreefd.

Voor wat betreft het dienstplichtig kader en spe-cialisten, die een langere individuele functieop-leiding behoeven, zal ernaar moeten worden ge-streefd deze zo mogelijk gelijktijdig met het ove-rige personeel de pelotons- en compagniesoplei-ding te laten volgen. In elk geval moeten zij uiter-lijk op het tijdstip van paraat worden van de compagnie hierbij zijn ingedeeld. Een en ander houdt in, dat dienstplichtig kader en specialisten eerder in opleiding moeten worden genomen dan het gros van de compagnie. Hierdoor wordt dan tevens verkregen dat dit kader „ouder" is dan de troep waarbij het wordt ingedeeld, zodat betere voorwaarden worden geschapen voor een goede gezagshandhaving.

De duur van de werkelijke eerste diensttijd legt echter beperkingen op aan het eerder oproepen van deze categorieën dienstplichtigen, in die zin dat, rekening houdende met de 12 maanden parate periode van het onderdeel, kader en spe-cialisten maximaal 2 maanden eerder kunnen worden opgeroepen. Zij zullen dus afhankelijk van de duur van hun opleiding eerst bij de aan-vang van de compagniesopleiding c.q. bij het paraat worden kunnen instromen. Indien een eerdere en betere selectie mogelijk zou zijn, zou de opleidingstijd kunnen worden verkort door dit personeel terstond op de kaderscholen in op-leiding te nemen, waardoor tijdwinst zou worden verkregen, die kan worden benut voor eerdere indeling bij de compagnie.

De encadrering

Volgens de beginselen van het ONDAS zou het organiek bij een compagnie ingedeelde beroeps-personeel gedurende het gehele bestaan van de

compagnie hierbij moeten blijven ingedeeld. Hierna zal nog blijken, dat bij de uitvoering hier-aan niet in alle gevallen de hand zal kunnen wor-den gehouden.

Meer problemen geven het dienstplichtig kader en de specialisten. Het bleek al dat dit personeel de gehele, of nagenoeg gehele, eerste 6 maanden van het bestaan van de geformeerde „compagnie in opleiding" zelf nog in opleiding is. Het organieke beroepspersoneel is te gering in aantal om alleen de compagnie op te leiden en „huishoudelijk draaiend" te houden. Voor dit doel zal dus extra personeel moeten worden ingedeeld en wel, i.v.m. het tekort aan beroepspersoneel, voor zo-ver mogelijk dienstplichtig personeel. Voor dit doel moet dus extra dienstplichtig personeel (kader) in opleiding worden genomen. Rekening houdende met 12 maanden parate dienst zou dit dienstplichtig personeel — dat dus niet nodig is voor de encadrering van de parate compagnie — echter bij de opleiding van twee achtereenvolgende compagnieën kunnen worden gebruikt. Bij de opleiding van dit personeel dient zoveel mogelijk reeds rekening te worden gehouden met zijn toekomstige taak en dus speciale aandacht te worden besteed aan de instructieve zijde daar-van.

Een tweede probleem wordt gevormd door het eerder met groot verlot vertrekken van het dienstplichtig kader en de specialisten i.v.m. het feit dat zij ook eerder opkomen. Dit zou tot gevolg hebben, dat de compagnie in de laatste 2 maan-den van haar bestaan als „klein-verlofcompa-gnie" geen dienstplichtig kader en specialisten meer zou hebben. Een „klein-verlofcompagnie" behoudt haar waarde echter zolang zij qua per-soneelssamenstelling ongewijzigd blijft. Het zal dus nodig zijn óf wettelijke voorzieningen te tref-fen waardoor dit personeel 2 maanden langer als klein-verlofpersoneel kan worden aangehouden, óf een regeling te treffen op basis van vrijwillig-heid. Bij de proef, die bij de cavalerie wordt ge-nomen, is een tijdelijke oplossing op basis van vrijwilligheid gevonden.

De lokatie van de opleidingscompagnie

Volgens het grondbeginsel van het ONDAS be-hoort de opleidingscompagnie in wezen deel uit te maken van het parate bat.

Een van de belangrijkste vraagpunten is nu of de compagnie dan ook feitelijk hiertoe dient te be-horen, in die zin, dat de opleiding van de com-pagnie plaatsvindt bij het parate bataljon óf dat de opleiding dient plaats te vinden in een depot

óf bij eventueel speciaal te formeren „opleidingsbataljons”.

Opleiding bij de parate bataljons zou als grote voordelen opleveren:

— de mogelijkheid tot belangrijke inkrimping van de huidige depots, d.w.z. personeels- en materieelwinst;

— afwisseling voor het beroepspersoneel, dat na 12 maanden bij een parate compagnie te hebben gediend, 6 „rustiger” maanden krijgt in de opleidingsperiode.

Hier rijst echter al direct een aantal vragen. Enkele hiervan zijn de volgende.

— Is het voor de bataljonscommandanten en staven van de parate bataljons mogelijk een compagnie met een volledig afwijkend opleidingspatroon erbij te nemen?

— Hoe gaat het met de opleidingscompagnie als het bataljon op meerdaagse oefening is, o.m. voor wat betreft logistieke ondersteuning door de staf, staf- en verzorgingscompagnie?

— Is het met de talrijke specialistische opleidingen wel mogelijk, deze alle of grotendeels bij het parate onderdeel te geven, in het bijzonder met het oog op benodigde instructeurs en instructie-materieel?

— Centralisatie van specialistische opleidingen blijft waarschijnlijk noodzakelijk. Doch in hoeverre zal er nog sprake zijn van een opleiding in compagnieverband als alle „specialisten” voor kortere of langere tijd elders een opleiding moeten volgen? Het is de moeite waard in de OOT eens na te gaan hoeveel „gewone” tirailleurs, kanonniers enz. er in feite nog zijn bij de gemechaniseerde en gemotoriseerde onderdelen. Mogelijk zal de opleiding in het compagnieverband beter te verwezenlijken zijn indien verschillende opleidingscompagnieën op één plaats worden gecentraliseerd, alwaar dan ook het gros van de specialistische opleidingen gecentraliseerd kan worden gegeven.

— Bepaalde opleidingen zijn aan één plaats gebonden, bv. de rijopleidingen voor rupsvoertuigen. Voor de cavalerie houdt dit in dat een centrale opleiding bij het huidige depot onvermijdelijk lijkt.

— Hoeveel extra personeel is er nodig voor de opleiding en het „huishoudelijk draaiend houden” van de compagnie in geval van opleiding bij de bataljons en anderzijds in geval van gecentraliseerde opleidingen?

Het zijn slechts enkele aan dit probleem verbonden facetten. Nauwkeurige bestudering van een en ander is nog vereist alvorens een definitieve

beslissing kan worden genomen, die overigens vermoedelijk niet voor alle wapens dezelfde zal kunnen zijn.

Materieel

Voor wat betreft het materieel zou het ONDAS de mogelijkheid kunnen bieden tot een belangrijke materieelbesparing, nl. door de opleidingscompagnieën op te leiden op het organieke materieel van de „klein-verlofcompagnie”. De behoefte aan extra materieel voor de opleidingen zou dan voornamelijk beperkt blijven tot hetgeen nodig is voor de opleidingen aan SRO's en Kaderscholen en voor bijvoorbeeld de rijopleidingen.

Voor de beproeving bij de cavalerie echter wordt voorshands het materieel bij vertrek van het klein-verlofeskadron opgelegd in een nabij het parate bataljon gelegen mobilisatiecomplex.

De bataljonscommandanten blijven hierbij verantwoordelijk voor dit materieel. Om een gelijkmatig gebruik van het materieel te verzekeren, wordt het echter elke 6 maanden verwisseld door het uit te geven aan het dan instromende eskadron.

De proefneming bij de Cavalerie

Zoals reeds eerder gesteld is het ONDAS sedert 1 november 1962 in beproeving bij de Cavalerie. De eerste vraag is uiteraard: „waarom juist bij de Cavalerie?” Enerzijds omdat de cavalerie over een betrekkelijk gering aantal parate eenheden beschikt, waardoor dus e.e.a. gemakkelijk is te overzien en in de hand te houden. Anderzijds is dit betrekkelijk (te) geringe aantal parate cavalerie-eenheden de reden dat juist bij dit wapen de beproeving wordt gehouden. Met het ONDAS zal het immers mogelijk zijn met dezelfde middelen een groter aantal eenheden paraat te stellen.

Het ONDAS impliceert dat per half jaar in elk bataljon een opgeleid eskadron als „eenheid” instroomt in de parate troep, ter aflossing van een met klein verlof vertrekkend eskadron. Om tot de invoering van het ONDAS te kunnen overgaan moest dus een hergroepering van het personeel in de verschillende bataljons plaatsvinden en wel zodanig, dat uiteindelijk elk der eskadrons is samengesteld uit personeel van dezelfde lichtingsploeg met het kader en de specialisten van de daaraan voorafgaande lichtingsploeg. Deze hergroepering van het personeel was voor wat betreft de verkenningsbataljons 1 november

1962 voltooid en voor wat betreft de tankbataljons per 1 februari 1963.

Uit de in oktober 1962 opgekomen lichtingsploeg werden in opleiding genomen een tankeskadron en een verkenningeskadron, zodat per 1 april de eerste twee volgens ONDAS opgeleide eskadrons bij een paraat tank- resp. verkenning-bataljon zullen instromen. Mede in verband met de vereiste opleidingsfaciliteiten (rijbanen) worden de eskadrons opgeleid aan het Depot Cavalerie. Aangezien volgens de huidige opleidingsgang het personeel van de Cavalerie reeds een opleiding had van 6 maanden en een eskadron inzetbaar wordt geacht wanneer de staf en de pelotons als zodanig goed geoefend zijn, zal de opleiding aan het depot niet verder gaan dan tot op pelotonsniveau.

Door de invoering van het ONDAS nu wordt het mogelijk in plaats van drie, vier tankbataljons paraat te stellen. Voor wat betreft de verkenningseenheden zullen behalve de twee verkenningbataljons ook twee zelfstandige verkenningeskadrons paraat kunnen worden gesteld, een en ander als schematisch aangegeven in afb. 4.

Voor wat betreft de zelfstandige verkenningeskadrons wordt het ONDAS toegepast in die zin dat opleiding en aflossing pelotonsgewijs geschieden.

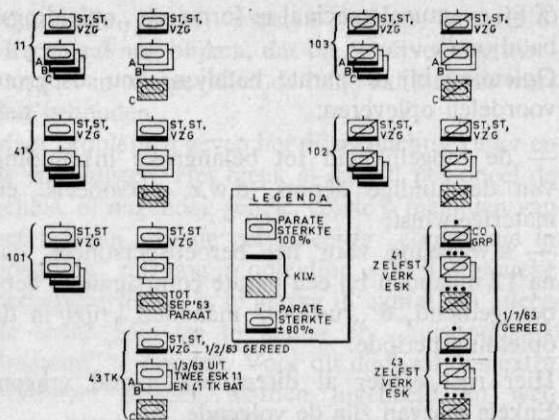
Uit het gegeven overzicht blijkt tevens, dat per 3×2 maanden moeten worden opgeleid en afgelost:

- 4 tankeskadrons;
- 2 verkenningeskadrons;
- 2 verkenningspelotons.

Teneinde zoveel mogelijk gelijke bezetting van het depot te verkrijgen, zullen telkenmale achter-eenvolgens worden opgeleid:

- een tankeskadron en een verkenningeskadron;
- een tankeskadron en een verkenningeskadron;
- twee tankeskadrons en twee verkenningspelotons.

Een en ander is schematisch aangegeven in afb. 5. Volgens de beginselopzet van het ONDAS blijft — zoals eerder gezegd — het beroepspersoneel van een bepaald eskadron gedurende het gehele bestaan van het eskadron hierbij ingedeeld. Bij een opleiding van de eskadrons aan het depot zou dit dus inhouden, dat het beroepspersoneel 6 maanden dienst zou doen bij het depot en 12 maanden bij het parate bataljon. Doorvoering van een dergelijk systeem is echter sociaal niet verantwoord, zodat het beroepspersoneel, evenals thans het ge-

Afb. 4 Cavalerieonderdelen vóór en na invoering ONDAS

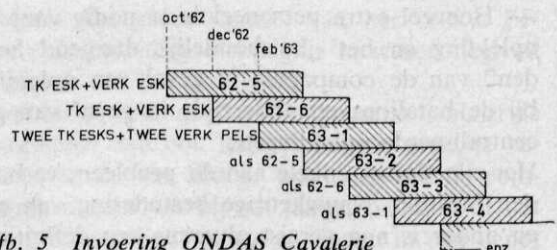
val is, ingedeeld blijft bij het depot resp. de parate troep. Het beroepspersoneel ingedeeld bij het depot vormt echter wél tevens de beroeps-cadrering van het eskadron met klein verlot. De staf, staf- en verzorgingseskadrons blijven geformeerd volgens het huidige fillersysteem. Uiteraard gaat er enige tijd mee heen voordat de aangegeven nieuwe onderdelen zullen zijn geformeerd, zodat eerst op 1 juli 1963 een en ander geheel zal zijn gerealiseerd.

Bij de invoering van het ONDAS bij de Cavalerie wordt uiteraard op vele — deels verwachte, deels onverwachte — problemen gestuit. Het is nog te vroeg reeds conclusies te trekken uit de tot nu toe opgedane ervaringen zowel v.w.b. de mogelijke oplossingen van problemen als v.w.b. het voldoen van het ONDAS aan de gestelde verwachtingen.

In dit verband moet nog worden vermeld, dat het in het voornemen ligt een proefneming te doen met het terugroepen van een klein-verlofeskadron, teneinde o.m. aan de hierin zeer geïnteresseerde NAVO-commandanten te bewijzen dat zo'n klein-verlofeskadron inderdaad binnen 24 uur gevechtvaardig is.

Slotbeschouwing

In het voorgaande zijn de operationele consequenties van het ONDAS buiten beschouwing gebleven. Toch zal een enkel woord hieraan moeten

Afb. 5 Invoering ONDAS Cavalerie

worden gewijd. Het is zonder meer duidelijk, dat, evenals thans het geval is, het zonodig tijdig op oorlogssterkte brengen van de parate onderdelen afhankelijk is van het tijdig terugroepen van de klein-verlofgangers.

Het voordeel bij het ONDAS is dat uit de klein-verlofgangers organieke onderdelen (compagnieën) worden geformeerd, die dus hanteerbaarder zijn dan individuele aanvullingen.

Hier staat echter tegenover, dat het oproepen van de klein-verlofgangers directe gevolgen heeft t.a.v. de opleidingen. Het beroepskader van de opleidingen is immers tevens het beroepskader van de „klein-verlofcompagnieën”. Er moeten dus voorzieningen worden getroffen om in dat geval de opleidingen op andere wijze voort te zetten.

Aangezien bij de parate bataljons slechts twee van de drie compagnieën daadwerkelijk paraat aanwezig zijn, zal het gewenst zijn ten behoeve van oefeningen in bataljonsverband en de geoefendheid van de bataljonsstaven over en weer compagnieën „uit te lenen”.

Uit een oogpunt van opleidingen kan als bezwaar

tegen de invoering van ONDAS worden aangevoerd het naast elkaar bestaan van een *individueel* aanvullingssysteem (voor de staf, staf- en verzorgings- en ondersteuningscompagnieën en voornamelijk td-, int-, vbd-onderdelen) naast een *onderdeelsaanvullingssysteem* (voornamelijk voor de „wapens”). Hiertegen kan worden aangevoerd enerzijds dat uitbreiding van het ONDAS tot pelotons, groepen enz. nog mogelijk moet worden geacht en anderzijds dat het onderdelen betreft samengesteld uit relatief zo grote aantallen „specialisten” met min of meer individuele specialistische taken, dat een onderdeelopleiding als zodanig in feite niet mogelijk of nodig is.

De volledige invoering van het ONDAS zal nog het oplossen van talrijke kleinere en grotere problemen vergen waarvoor veel krachtsinspanning en bovenal goede wil van de gehele Koninklijke Landmacht noodzakelijk zijn.

In het verschiet liggen dan echter twee volledige divisies en een opleidings- en aanvullingscyclus die ongetwijfeld meer voldoening zal schenken aan het hierbij betrokken personeel, in het bijzonder aan het beroepskader dat de eenheden encadreert.

Nieuwe uitgave

Het wapen der militaire luchtvaart in de Engelse periode 1940-1945, door Kolonel b.d. J. Tammes, 217 blz., geïll. Uitg.: Koninklijke Luchtmacht, Luchtmachtstaf, Sectie Krijgsgeschiedenis, 's-Gravenhage, 1962.

Dit boekwerk, verschenen als deel 3 van hoofddeel I van het stafwerk „Geschiedenis van de Koninklijke Luchtmacht”, beschrijft hoe personeel van de opleidingen in Vlissingen en Haamstede met ander luchtmacht-personeel eind mei 1940 Engeland wist te bereiken. Met de Britse autoriteiten werd onderhandeld over de oprichting van een vliegschool; het voorstel tot oprichting van zo'n school in New-Foundland werd echter door het uitgeweken Nederlandse Gouvernement verworpen. Het geoefend personeel met enkele gevorderde leerling-vliegers werd ondergebracht in het 320 Squadron van de Koninklijke Marine, ingedeeld bij Coastal Command.

De rest van de leerling-vliegers werd na een opleiding in N.O. Indië verdeeld over nr 320 Squadron en andere onderdelen. Daarna werden vele andere Nederlanders opgeleid onder het Empire Training Scheme. In 1943 werd het 322 Squadron opgericht. Het werk geeft een

gedetailleerd verslag over de verrichtingen van dit squadron. Ook de departementale organisatie en werkzaamheden met betrekking tot de militaire luchtvaart worden belicht. Na veel touwtrekkerij tussen de diverse ministeries werd in 1944 de Militaire Luchttransportdienst ingesteld. Tegen het einde van de oorlog met Duitsland werd het nr 6 Auster-squadron geformeerd. In een nabeschouwing komt schr. tot de overtuiging dat uit de archiefstukken blijkt dat de Nederlandse autoriteiten te Londen de waarde en de mogelijkheden van de luchtstrijdkrachten niet voldoende hebben onderkend. Volgens schr. dient dit ongetwijfeld te worden gezien als een gevolg van de vóór 1940 in Nederland heersende toestand, dat geen enkele luchtvaart-officier aan het ministerie van Defensie was verbonden om als adviseur inzake luchtvaartaanleggenheden op te treden.

Daar bij het opstellen van dit deel gebruik werd gemaakt van velerlei authentieke documenten en dagboeken, is het werk goed gedocumenteerd. Een lezenswaardig boek voor een ieder die zich in de geschiedenis van de Nederlandse Militaire Luchtvaart interesseert.

S. v. d. P.

Kort verblijf in La Courtine

door J. G. CRABBENDAM, reserve Luitenant-Kolonel der Jagers

Een groep van 26 reserve-officieren genoot het voorrecht in de tweede helft van oktober een week in La Courtine te mogen doorbrengen om daar de brigade-oefening Dili-Gente mee te maken en meer in het algemeen om de sfeer van een leger „te velde” weer eens te ondergaan. De opgedane indrukken hebben, gezien de korte periode, een vluchtig karakter en zijn dus geen zwaar gefundeerde beschouwingen. Ook kan niet worden gesteld, dat de navolgende weergave de groepsvisie is. De genoemde groep viel in La Courtine uiteen en afgezien van incidentele contacten is er geen systematische uitwisseling van ervaringen geweest.

Een Fokker Friendship bracht ons op een vertrouwenwekkende, rustige en toch snelle wijze in 2¼ uur van Soesterberg naar het vliegveld van Clermont-Ferrand, waarna een militaire bus er 3½ uur over deed om ons even behoedzaam, maar in een ietwat gezapiger tempo in La Courtine af te leveren. De ontvangst was gastvrij en prettig. Het was even wennen aan het geweldige complex van kazernes, maar daar was gelegenheid voor in het weekeinde, want door een bezoek van Generaal De Gaulle aan de in de omgeving oefenende Franse troepen was de Nederlandse militaire gemeenschap geconsigneerd.

Zondagnacht trokken wij het bergland in voor de oefening Dili-Gente, die tot woensdagmiddag zou duren. Voor de 11 Infanteriebrigade (gevechtsgroep) was dit een verdedigingsoefening, waarbij een ander onderdeel als aanvaller optrad. Als amfibie burger/militair zal ik mij niet aan de tactische en technische merites van de oefening wagen en mij beperken tot de punten, die mij, ten dele ons, opvielen en die zijn blijven hangen.

Het landschap, dus het oefenterrein, is prachtig, vooral in de herfstkleuren, en de weersomstandigheden waren ideaal voor deze tijd van het jaar. Zonnig en droog, overdag behaaglijk warm, koude nachten. Het nachtelijk patrouille-lopen door het maanverlichte berglandschap in een volmaakte rust is eigenlijk de tijdpassering, waarnaar men in vakanties node zoekt. Uiteraard heeft de dienstplichtige, die dit 5 weken veelvuldig doet, hierop een minder optimistische kijk. Hieraan moet onmiddellijk worden toegevoegd, dat het

merendeel van de soldaten de periode La Courtine weet te waarderen: de tijd gaat sneller, er zit wat meer avontuur in, voor velen is dit het eerste verblijf buiten Nederland. Men leeft wat primitiever en leert zich meer behelpen: iets wat in onze „smoothly runned” Nederlandse kazernes hoe langer hoe minder noodzaak wordt en dus daarbuiten noodzakelijker.

Teamwerk

Door het 5 à 6 weken lang samen moeten optrekken van kader en soldaten, niet onderbroken door korte en lange weekeinden, en niet alleen van 7.30 tot 17.00 uur, maar eigenlijk voor de volle 24 uur, groeien de pelotons, de compagnieën en de bataljons uit tot op elkaar ingespeelde eenheden. Dit was een van de positieve constateringen van de meeste reserve-officieren: men trof in de onderdelen een prettige teamgeest, en bij het kader een op de hoogte zijn van het verloop van de oefeningen en van elkaars taken, dingen, die men in het burgerleven veelal nog moeilijk bereikt. Het verplaatsen, inrichten en camoufleren van een stafkwartier of bivak verliepen vlot en verraadden een goede routine.

Individuele geoefendheid

De meer individuele geoefendheid van de soldaat viel soms tegen. Het patrouille-lopen deed voor mensen met Indonesië-ervaring nogal eens amateuristisch (of moeten we zeggen toeristisch?) aan: het dwars door in maanlicht badende vlaktes wandelen of rijden, hardop overleg plegen, samenhooken om een kaart te bestuderen. Voorts was de kennis van niet tot eigen uitrusting behorende wapens te gering.

Het uitvoeren van een stormaanval op een stelling of een patrouille wordt wel gauw een soort cowboyspel zonder veel relaties met een oorlog met moderne wapens. Het verlangen om een zekere spanning en energieopkropping af te reageren, vermengd met een jongensachtig enthousiasme deed snel vergeten, dat met vuurwapens wordt gewerkt en niet met de tomahawk. Het is zeker geen nieuw probleem en alleen geroutineer-

de pelotonscommandanten zullen op de kritieke momenten een troep onder controle kunnen houden. Men weet een en ander ook voornamelijk aan het fillerysteem.

Een leger van scheidsrechters werkt ook in allerlei opzichten storend.

„Manhandling”

Verskillende reserve-officieren van de groep, die eigen bedrijven hebben of leidende burgerfuncties bekleden, hebben met een kritische jaloezie de aanpak van de soldaat door jongere officieren en onderofficieren gadeslagen. Het instrueren en het corrigeren geschiedt door sommigen nog op een populair-harde wijze, die in het algemeen in het bedrijfsleven, gezien de krappe arbeidsmarkt, niet meer mogelijk is. Jaloezie dus, omdat men ook in het burgerbedrijf weleens aan een wat forsere behandeling behoefte gevoelt. Kritisch omdat deze machtspositie van het militaire kader het gevaar van misbruik in zich bergt. De dienstplichtige heeft terecht niet de mogelijkheid om te zeggen: „Je kunt het me doen, ik zoek een andere commandant”, maar dat legt de meerdere de verplichting op om zich in redelijke termen uit te drukken. Men kreeg soms het gevoel, dat bij jonge officieren een zekere angst bestaat om voor „slap” of „zacht” te worden aangezien en dat dit tot een ietwat demonstratief optreden in het openbaar leidt. Het lijkt gevaarlijk om uit het niet-antwoorden van het slachtoffer en het gegriinnik van de omstanders een zekere instemming met dit soort optreden af te leiden.

Dit aspect leek mij belangrijk genoeg om even te memoreren, omdat de personeelschefs van het bedrijfsleven bij teveel „afgezwaiden” een geringe waardering voor het officierskorps aantreffen. Dit is geen prettige constatering en ik zal het alleen maar op prijs stellen als men mij kan

aantonen, dat ik mij heb schuldig gemaakt aan een onjuiste generalisering van een beperkt waarnemingsveld.

Hebben de sociologen van ons leger al eens een opinieonderzoek bij gewezen dienstplichtigen ingesteld? In het bedrijfsleven maakt men nogal eens gebruik van zg. exit-interviews.

Organisatie

Het valt bij elke herhaling weer op, dat het bedrijfsleven en vele overheidsorganen qua organisatorische opbouw nog vaak bij het leger in de leer kunnen gaan. De consequente éénhoofdige leiding en trapsgewijze verantwoordelijkheid, de hiërarchie en de staforganisatie zouden bij vele middelgrote bedrijven ongetwijfeld, mutatis mutandis, toepassing kunnen vinden.

Zien wij de B.C. als directeur en de plv. B.C. als adjunct-directeur, belast met de interne coördinatie, dan is de S1 de personeelschef, de S2 research en documentatie, de S3 de afd. organisatie en planning, de S4 de interne dienst, aanschaffingen; de compagniescommandanten zijn te vergelijken met de produktiechefs of bedrijfsleiders.

Ik meen dat er weinig bedrijven met zo'n 200 tot 2000 man personeel zijn, waar de directeur inderdaad zijn tijd beschikbaar kan houden voor het voorbereiden van belangrijke beslissingen en te allen tijde kan inspringen op die punten in zijn bedrijf, waar kritieke stagnaties dreigen te ontstaan.

Nogmaals, wij zijn de legerleiding dankbaar voor deze nuttige week in onze reserve-officiersloopbaan, wij hebben respect voor de wijze, waarop in La Courtine wordt gewerkt en voor zover hierbij kritische opmerkingen zijn gemaakt, hebben ze meer een journalistieke dan een wetenschappelijke achtergrond.

BANDEN 1962

De geheel linnen banden voor de jaargang 1962 zijn thans leverbaar. De prijs bedraagt f 3,25 per stuk.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 4 47 15) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

De Sovjet-luchtmacht in de Tweede Wereldoorlog

door C. P. J. DIEBEN, *Majoor van de Koninklijke Luchtmacht*

De Sovjet-luchtmacht vóór de Tweede Wereldoorlog

Het ontstaan van de Sovjet-luchtmacht

De eerste succesvolle vliegtuigvlucht van de gebroeders Wright in 1903 en de vlucht van Louis Blériot over het kanaal in 1909 hebben voor het eerst de militaire mogelijkheden van het vliegtuig aangetoond en de verbeeldingskracht van militaire leiders ten aanzien van de militaire toepassing, niet alleen in de Westelijke landen maar ook in Rusland, gestimuleerd. Reeds in W.O. I werd het vliegtuig ook door Rusland als wapen in de strijd gebruikt en er kon in beperkte mate reeds van een luchtmacht worden gesproken. Na de desintegratie van de Russische strijdkrachten, waaronder ook de luchtmacht, in het voorjaar 1917, volgde kort na de oktoberrevolutie 1917 het eerste Sovjet-besluit inzake de oprichting van militaire vliegtuigeenheden. In de daarna volgende burgeroorlog werden deze eenheden, met een gezamenlijke sterkte van ongeveer 300 vliegtuigen, als ondergeschikt wapen van het Sovjet-leger ingezet.

In de daarop volgende jaren stond de ontwikkeling van de macht in de lucht in de bijzondere belangstelling van het Sovjet-regime. Buitenlandse hulp, voornamelijk van Duitsland, in de vorm van zowel personeel en industriële capaciteit, vormde een belangrijke factor in de eerste opbouwjaren van de Sovjet-luchtmacht. Ook in de van af 1929 afgekondigde vijfjarenplannen voor de Sovjet-Unie werd aan de ontwikkeling van de luchtmacht en vliegtuigindustrie veel aandacht besteed. Hierin werd onder meer getracht zich in zekere mate onafhankelijk te maken van buitenlandse invloeden. Toch bleef vooral de Duitse invloed duidelijk merkbaar hetgeen zich onder meer kenmerkte in de organisatie. In 1923 werd het squadron als standaard tactische eenheid ingevoerd. In latere jaren werden deze squadrons in brigades ondergebracht.

In 1935/36 werd een aparte afdeling lange-afstandbommenwerpers opgericht en rechtstreeks onder het luchtmachthoofdkwartier gesteld. Ook een speciale afdeling luchtverdedigingsjagers werd onder dit hoofdkwartier ingesteld. Toch bleef

de technische vooruitgang achter bij die van de Westelijke landen. De gestelde doelen in de vijfjarenplannen werden niet bereikt.

De geleidelijke ontwikkeling van het luchtwapen werd in de jaren 1937/39 ernstig verstoord door de politieke zuiveringen. Zowel militaire functionarissen uit de topleiding van de luchtmacht als mede leidende figuren uit de vliegtuigindustrie werden in grote aantallen van hun functies ontheven. In de daarop volgende jaren heeft dit in de Sovjet-luchtmacht een gevoelige terugslag tot gevolg gehad.

Lokale gevechtsoperaties

In verschillende lokale gevechtsoperaties kwamen de tekortkomingen van het Russische luchtwapen aan het licht. In de Spaanse Burgeroorlog van 1936/39 nam de Sovjet-luchtmacht met ruim 1000 vliegtuigen deel aan het gevecht. Alhoewel incidenteel vooral in de eerste jaren goede resultaten werden bereikt, bleek de Sovjet-luchtmacht met zijn verouderde jagers en bommenwerpers niet opgewassen tegen de Duitse ME 109 jager van het „Condor Legion”. De vlieggereedheid van de Sovjets was laag en de verliezen waren hoog. Het belang van het bezit van moderne eenmotorige jagers was wel de voornaamste les die uit deze operaties werd getrokken.

In de Russisch-Finse oorlog in 1939 was het optreden van de Sovjet-luchtmacht geen succes. De Finse luchtmacht bleek in grootte geen tegenstander van formaat. Toch waren de resultaten van de Sovjet-luchtmacht door slechte navigatie, slordig formatievliegen en geringe accuraatheid slechts pover. Het optreden in de winterperiode heeft de Russen echter kennis verschaft ten aanzien van winteroperaties. In de latere gevechten in W.O. II nabij Leningrad en Moskou is deze kennis voor hen van belang geweest.

Voorspel tot de Tweede Wereldoorlog

In de jaren '39 en '40 werden pogingen gedaan om het materieel en de organisatie te verbeteren, het moreel te versterken en de training op te voeren. Het in 1939 met Duitsland gesloten non-

agressiepact betekende in feite voor Rusland een adempauze, waarin werd getracht van de wonden van de politieke zuiveringen te bekomen en een industrie op te bouwen buiten het bereik van Duitse bommenwerpers.

Ondanks deze maatregelen was Rusland onvolgende voorbereid toen de Duitsers op 22 juni 1941 hun aanval tegen de Sovjet-Unie lanceerden. Verbeteringen en wijzigingen hadden onvoldoende uitwerking gehad. De zwakke punten waren voornamelijk de productiecapaciteit, de opleidingen, het materieel en de operationele v ardigheid. Organisatie en bevelvoering waren wel verbeterd, maar de luchtmacht bleef ondergeschikt aan het leger, dat het luchtwapen uitsluitend zag als een ondersteuning van de grondstrijdkrachten. Bovendien werd de meeste aandacht besteed aan het opvoeren van de kwantiteit, dit ten koste van kwaliteit en geoefendheid.

De strijd tegen Duitsland en Japan

De organisatie van de Sovjet-luchtmacht

De geografische ligging van Rusland en zijn streven naar territoriale expansie in het verleden zijn eigenlijk de oorzaak dat de beveiliging steeds werd gezocht in het leger. Ondanks de nieuwe militaire ontwikkelingen kwam hierin ook in W.O. II geen principi le verandering. De groei van de luchtmacht tot een macht van omvang en betekenis bleef men bezien in het licht van de taak van het leger.

De Sovjet-luchtmacht was geen onafhankelijke strijdmacht. Zij bestond uit twee delen, namelijk de leger-luchtmacht en de marine-luchtmacht, die ondergeschikt waren aan respectievelijk het Sovjet-leger en de Sovjet-marine. De legerluchtmacht was uit de volgende componenten opgebouwd:

- de luchtlegers;
- de lange-afstandmacht;
- de luchtverdedigingsmacht;
- onderdelen van de civiele luchtvloot.

DE LUCHTLEGERS. De luchtlegers hadden als voornaamste taak het geven van luchtsteun aan de grondstrijdkrachten. Een luchtleger was opgebouwd uit een aantal luchtdivisies die weer werden samengesteld uit een aantal luchtregimenten. Het regiment, de grootste formatie met een vaste organisatie, bestond uit drie squadrons. In het tweede deel van de oorlog werd tussen het luchtleger en de luchtdivisie organiek het luchtkorps

ingesteld. Luchtlegers werden rechtstreeks toegevoegd aan de legercommandant van een legergroep. De sterkte van een luchtleger bedroeg gemiddeld 1000 tot 1400 vliegtuigen.

DE LANGE-AFSTANDMACHT. De lange-afstandmacht werd, in tegenstelling tot de luchtlegers, rechtstreeks onder het opperbevel geplaatst. Zij werd met haar eigen opleidingen en grondorganisatie beschouwd als een „elitekorps”. De organieke opbouw bestond uit luchtdivisies en luchtregimenten waaraan later het luchtkorps werd toegevoegd. Aan het einde van W.O. II werd deze macht omgezet in het 18e Luchtleger.

DE LUCHTVERDEDIGINGSMACHT. De luchtverdedigingseenheden werden eveneens rechtstreeks onder het opperbevel geplaatst. Zij hadden tot taak de bescherming van belangrijke politieke en economische centra en werden voornamelijk geconcentreerd in de omgeving van Moskou - Leningrad - Kiev - Bakoe en Wladiwostok. Organiek waren zij hetzelfde opgebouwd als de luchtlegers.

MARINELUCHTMACHT. Deze luchtmacht vormde een integraal deel van de Sovjet marine en werd per vloot ingedeeld nl.:

- de Zwarte-zeevloot;
- de Baltische-zeevloot;
- de Pacific-vloot;
- de Noordelijke-zee nvloot.

Organiek was deze luchtmacht uit squadrons, luchtregimenten en luchtdivisies opgebouwd.

Verhouding Sovjet-luchtmacht - Luftwaffe juni 1941

Ondanks de getroffen maatregelen om het aantal vliegtuigen en bemanningen zo hoog mogelijk op te voeren, spraken factoren zoals commandovoering en inlichtingendienst sterk in het voordeel van de Duitse luchtmacht. In juni 1941 beschikte zij aan het oostfront over ongeveer 2800 gevechtstoestellen. Aan de Sovjetzijde stonden daar 12.000 tot 14.000 vliegtuigen tegenover. Hiervan was de gevechtsgereedheid echter niet bijzonder hoog. De superioriteit van de Duitse vliegtuigen en de hoge gevechtservaring van de Duitse bemanningen vormden een afdoende tegenwaarde tegen de verschillen in aantallen. De beste kansen lagen in juni 1941 dan ook bij de Luftwaffe. De Duitse legerleiding was ervan overtuigd de Sovjet-luchtmacht in korte tijd te kunnen versplinteren en te desorganiseren.

De gevechtsperiode juni 1941 - februari 1943

Het Sovjet-opperbevel was in feite op 22 juni 1941 volkomen onvoorbereid. Door onvoldoende begrip van het penetratievermogen en de vernietigingscapaciteit van de Duitse tankeenheden werd de strategische fout begaan om de luchtmacht „en masse” te kort achter het front te stationeren. Het tactisch verrassend optreden van de Luftwaffe tegen de Sovjet-luchtmacht werd voor de Duitsers een succes. Grote aantallen vliegtuigen werden vernietigd of beschadigd. Vooruitgeschoven jagerfelden werden reeds in de eerste fase van de gevechten onder de voet gelopen. Ook de achter het front gestationeerde squadrons konden door de wanorde van de legerterugtocht niet effectief worden ingezet en werden door de snel optrekkende Duitse legers verast. De vernietiging van magazijnen, de desorganisatie van onderhoud- en bevoorradingsystemen en de grote verliezen aan vliegtuigen brachten de Sovjet-luchtmacht in deze eerste fase van de oorlog bijna op de knieën. De verliezen aan vliegtuigen in de twee eerste maanden van het gevecht worden op bijna 10.000 geraamd.

De eerste maanden van de oorlog kenmerkten zich door de inzet van de Sovjet-luchtmacht voor steun aan de terugtrekkende Sovjet-legers. Van de Baltische zee tot de Zwarte zee was het Sovjet-leger in de terugtocht. Ondanks het hoge moreel van de Sovjet-vliegers kreeg de Sovjet-luchtmacht bijzonder zware klappen te incasseren. Geheel verslagen werd zij echter nooit. In het najaar werden overblijfselen van verstrooide eenheden gehergroepeerd en gereorganiseerd. Dank zij een grote reserve aan vliegend personeel en de op gang komende vliegtuigproductie trad in het najaar 1941 een langzaam herstel van de luchtmacht in. Ondanks de hoge verliezen zette het herstel zich langzaam voort. Het ter beschikking komen van meer moderne vliegtuigtypen zoals de Il 2 (Sturmovik) (afb. 1) en de Pe 2 lichte bommenwerper (afb. 2), alsmede de hulpverlening uit het buitenland hielpen hieraan mee. De bijzonder strenge winter 1941/42 werd een winstpunt voor de Russen. Zij waren namelijk beter dan de Duitsers op de koude winter ingesteld. Sporen van vermoeidheid begonnen de Luftwaffe te tekenen.

Het jaar 1942 bracht een langzaam groeien van de Rode luchtmacht tegenover een verzwakking van de Luftwaffe. Deze verzwakking was het gevolg van toenemende verliezen en de verplaatsing van eenheden naar andere fronten. In het voor-

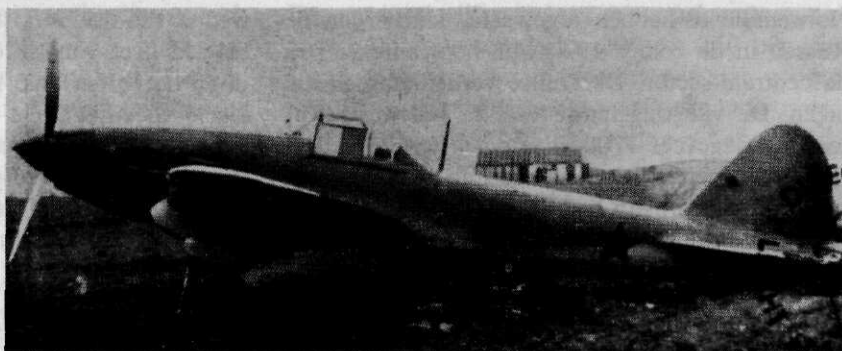
jaar 1942 zetten de Duitsers hun grote offensief in de zuidelijke sector in. De Duitse legers drongen op tot Stalingrad en de olievelden van Maikop. In deze offensieven toonde de Luftwaffe zichzelf nog steeds superieur. Tijdens de eerste aanvallen op Stalingrad kon de Luftwaffe nog nagenoeg ongestoord optreden. Na de insluiting van het 6e Duitse leger begon de Sovjet-luchtmacht echter steeds meer invloed uit te oefenen. Door verdere vernauwing van de omsingeling kon de Duitse luchtmacht steeds minder effectief optreden. Vooral de bevoorrading door de lucht, waarvoor zelfs aan het front onttrokken Duitse bommenwerpers werden gebruikt, werd zeer ernstig gehinderd. Zware aanvallen werden door de Sovjet-luchtmacht uitgevoerd op het ingesloten 6e Duitse leger. Bij de overgave van het ingesloten Duitse leger in februari 1943 had de Luftwaffe ongeveer 500 vliegtuigen en 1000 bemanningsleden verloren. Bij de strijd om Stalingrad verkreeg de Sovjet-luchtmacht voor de eerste maal sedert het begin van de oorlog plaatselijk de macht in de lucht.

Verhouding Sovjet-luchtmacht - Luftwaffe na de val van Stalingrad

Door de grote verliezen bij Stalingrad, de verplaatsing van lichte eenheden naar West- en Zuid-Europa en de optredende vermoeidheid van de bemanningen was de Luftwaffe aan het Oostfront sterk verzwakt. De Sovjet-luchtmacht daarentegen werd gestaag sterker. Slechts de superieure operationele vaardigheid van de Duitse bemanningen voorkwam dat de Russische superioriteit te groot werd. Na de slag om Stalingrad veranderde het Russisch-Duitse luchtbeeld dan ook snel. In 1942 werden de strategische aanvallen van het Westen uit op Duitsland geïntensiveerd. Duitsland werd hierdoor gedwongen 75% van zijn jagersquadrons ter verdediging van het Rijk tegen het Westen in te zetten. De Russische verliezen namen hierdoor af en het luchtoverwicht kwam steeds meer aan Russische zijde. De wijze waarop het luchtoverwicht aan het Oostfront in Russische handen kwam, was mede een reden waarom de hoofdtaken van de Sovjet-luchtmacht steeds de ondersteuning van het leger is gebleven.

Stalingrad - Berlijn

Medio 1943 was de sterkte van de Sovjet-luchtmacht gegroeid tot 18 luchtlegeren waarvan er zich 15 (12.000 tot 15.000 vliegtuigen) aan het

Afb. 1 Il-2

Russisch-Duitse front bevonden. De Luftwaffe had daar slechts 2 luchtvloten (2000 à 3000 vliegtuigen) tegenover staan. Behalve de kwantiteit werd ook de kwaliteit van de Russische machines beter. De LA 5 en YAK 9 jagers deden in prestatie niet veel meer onder voor de Duitse jagers. Ook de Pe 2 lichte tactische bommenwerper was een snel en betrouwbaar vliegtuig. Daarentegen zag de Luftwaffe zich genoodzaakt verouderde typen uit de opleidingen voor gevechtsoperaties in te zetten.

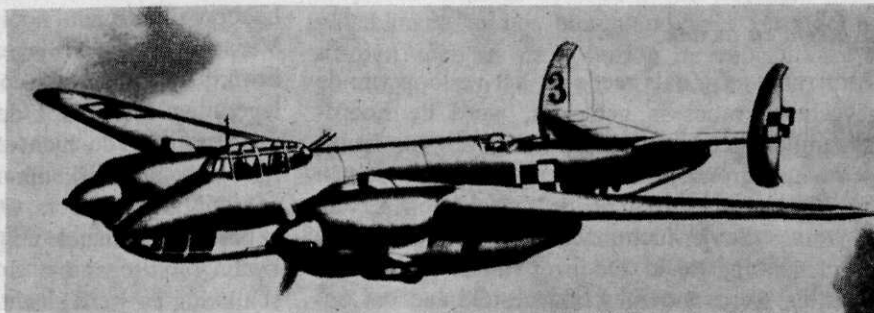
Plaatselijk waren de Duitsers nog in staat de superioriteit in de lucht te veroveren. Dit was onder meer het geval bij het Duitse offensief in het Donetzbekken in het voorjaar 1943. Maar de Russische vliegtuigen, zoals de Il 2 en Pe 2 in de tactische luchtsteunrol, en YAK-, LA- en MIG-jagers in de luchtverdedigingsrol, beheersten over het algemeen het luchtruim. Het effect van de Sovjet-operaties werd hierdoor aanmerkelijk beter. Aanvallen op vliegvelden, voorafgegaan door verkenningen, werden gedegen voorbereid en uitgevoerd. Gedurende de Krim- en Koeban-operaties werden grote Duitse concentraties van de Luftwaffe op vliegvelden in de Krim tijdig onderkend en met succes aangevallen. In de Zee van Azov en de Zwarte Zee trad de Marine-luchtmacht met succes op tegen de slecht beveiligde Duitse convooien.

In de zomer van 1943 werden in de centrale sector in de omgeving van Koersk verbitterde

gevechten geleverd. De verliezen aan vliegtuigen waren aan beide zijden bijzonder hoog. Ondanks de nederlagen van zowel hun grondstrijdkrachten als de Luftwaffe langs het gehele front van de Krim en het Koebangebied tot aan Leningrad, lanceerden de Duitsers aan het centrale front toch een groot offensief. De Sovjet-luchtmacht had in dit gebied het 1e, 4e en 16e Luchtleger met meer dan 10.000 vliegtuigen geconcentreerd. Aanvankelijk boekten de Duitsers nog enkele successen, doch het initiatief ging al spoedig in Russische handen over. Alleen al voor het geven van luchtsteun werden door Duitsers bij het begin van het offensief ongeveer 3000 en door de Russen 4000 à 5000 sorties per dag gevlogen.

Na de zomer van 1943 zakte het potentieel van de Luftwaffe bijzonder snel en werd versplinterd over het lange front. Eind 1943 beheersten de Sovjet-jagers het gehele luchtruim van Leningrad tot aan de Zwarte Zee. Het geven van luchtsteun werd steeds verder geperfectioneerd en opgevoerd. Begin 1944 lanceerde het Sovjetleger een offensief over het gehele front, hierbij gesteund door ongeveer 12.000 vliegtuigen. In de opmars werden Zuid-Polen en Roemenië bereikt. Aan het noordelijk front werd de omsingelingsdruk van Leningrad weggenomen en Finland werd van Duitsers gezuiverd. In het Zuiden kwam de Krim weer in Russische handen.

Na het succes van de geallieerde landingen in

Afb. 2
Pe-2 met Poolse kentekens

Normandië te hebben afgewacht, lanceerden de Russen in de zomer 1944 hun hoofdoffensief in de centrale sector. De Duitse verdediging stortte ineen. De vliegtuigsterkte van de Luftwaffe was toen tot ongeveer 1700 vliegtuigen teruggevallen. Behalve tekorten in vliegtuigen en bemanningen ontstond een ernstig brandstoftekort. Honderden Duitse vliegtuigen die door het gebrek aan vliegtuigbrandstof per spoor werden aangevoerd, werden door bombardementen vernield. De Luftwaffe was niet meer in staat enige invloed van betekenis op de gevechten uit te oefenen. Begin 1945 kon de invloed van de Luftwaffe volkomen worden verwaarloosd. De Sovjet-luchtmacht was bijzonder mobiel en werd voornamelijk ingezet voor het geven van luchtsteun aan de grondstrijdkrachten en het bevechten van het luchtoverwicht van het front. In het slotoffensief vlogen de Russen op 16 maart een totaal van 17.500 sorties. In de laatste fase van de strijd na de gevechten in en om Berlijn kwam de overwinning op Duitsland op het moment, dat de Russische legerluchtmacht op het hoogtepunt van haar kracht stond.

De strijd tegen Japan

Door de geallieerden werd op de conferentie van Yalta overeengekomen dat Rusland de oorlog aan Japan zou verklaren. In verband met de op handen zijnde overgave van Japan ná de aanval met de eerste atoombom op Hiroshima, werd de aanvankelijk overeengekomen datum tot 8 augustus vervroegd. In de korte periode van het begin van de strijd tot de Japanse overgave werden drie luchtlegers in Mandsjoerije en Korea tegen de Japanners ingezet. Ook de Marine-luchtmacht van de Sovjet pacific-vloot voerde in de zeegebieden operaties uit. Op 14 augustus aanvaardde Japan de algehele overgave. Lokale gevechten duurden echter nog voort tot 1 september. De invloed van het Russisch luchtwapen op de uitslag van de strijd in het Verre Oosten is bijzonder gering geweest.

Strategie en tactiek

LUCHTLEGERS. Zoals reeds uit het verloop van de gevechtsoperaties is gebleken, werd de hoofdinspanning steeds gericht op het geven van luchtsteun aan grondstrijdkrachten en het bevechten van het luchtoverwicht in de gevechtszones. Van de totale Sovjet-luchtmacht was 75% bij de luchtlegers ingedeeld. De inzet van de luchtstrijdkrachten werd ondergeschikt gesteld aan het op-

treden van de grondstrijdkrachten. Vooral in het tweede deel van de oorlog, dat zich kenmerkte door het offensieve karakter, werden de luchtlegers vóór het begin van een offensief geconcentreerd en de gevechtsgereedheid werd opgebouwd. Dit ging vergezeld van uitgebreide verkenningen. Deze fase van concentratie en vermindering van operaties nam overwegend het verrassende element van het aanstaande offensief weg.

Deze eerste fase begon soms een maand of meer vóór het begin van het offensief. Enkele weken voor de aanval ging de luchtmacht tot intensieve acties over tegen het gebied achter het front tot een diepte van 100 mijl. Doelen waren o.a. spoorwegknooppunten en troepenconcentraties. In de daarop volgende periode werden deze aanvallen verlegd op doelen vlak achter en aan het front. In de periode onmiddellijk voorafgaand aan het offensief werden de operaties met luchtsteun vrijwel gestopt en jagers vormden een verdedigingsmuur om vijandelijke luchtpenetraties, bv. verkenningen, te voorkomen. Eigen verkenningen werden intensief uitgevoerd. Na de inleidende artilleriebeschieting volgde de inzet van de gehele luchtvloot vóór de in beweging komende legers. Geconcentreerde aanvallen werden op bepaalde punten uitgevoerd om doorbraken mogelijk te maken.

LANGE-AFSTANDMACHT. Deze luchtstrijdkrachten hebben nooit een volledig strategische capaciteit bezeten. Strategische doelen werden dan ook zelden aangevallen. Slechts in 1941 werden enkele Duitse steden gebombardeerd. Aanvallen op de door de Duitsers bezette steden in Rusland hadden meer een tactische dan een strategische betekenis. Voornamelijk werden de bommenwerpers tactisch gebruikt in de vorm van indirecte steun aan het leger. Ook voor het afwerpen en ondersteunen van guerrillastrijders werden deze vliegtuigen ingezet.

LUCHTVERDEDIGING. Aan de ontwikkeling van een sterke luchtverdediging in het achterland hebben de Russen nooit veel aandacht besteed. Verouderde typen jagers werden hiervoor gebruikt; de moderne typen werden bij de luchtlegers ingedeeld. Ook de gevechtservaring van de vliegers van de luchtverdediging in het achterland was aanmerkelijk minder dan van de vliegers bij de luchtlegers. De interceptietechniek was gebaseerd op visuele en geluidsgegevens. Radar kwam eerst tegen het einde van de oorlog ter beschikking en werd slechts experimenteel gebezigd.

De oorzaak voor de geringe ontwikkeling van de luchtverdediging is verklaarbaar door de geringe strategische dreiging van de Duitse Luftwaffe. Met uitzondering van slechts lichte aanvallen op Moskou in 1941 en aanvallen op enkele vliegtuigindustrieën in 1943 heeft Rusland geen strategische aanvallen op zijn achterland te verduren gehad.

MARINE-LUCHTMACHT. De Marine-luchtmacht bestond uitsluitend uit vliegtuigen die op vliegbases waren gestationeerd. Hun taak bestond uit het aanvallen op schepen, duikboten en convoien en het beschermen van marinebases. De inzet van vliegtuigen ter verkrijging van een dominerende invloed op zee werd nooit als essentieel onderkend. Vergeleken met de luchtlegers waren de prestaties van de Marine-luchtmacht niet bijzonder indrukwekkend. Vliegtuigeenheden waren uitwisselbaar tussen de verschillende vloeten. Ook inzet ten behoeve van de gevechten te land zijn regelmatig voorgekomen.

Vliegtuigproductie

ONTWERPEN. De in gebruik zijnde typen bij het begin van de vijandelijkheden waren in sterke mate inferieur aan de Duitse vliegtuigtypen. De ontwerpers Yakolev en Lavochkin besteedden echter veel aandacht aan verbetering van bestaande typen. De LA- en YAK-jagers stonden in 1944 op dezelfde standaard als de Duitse jagers. Het ontwerp van Ijoeshin, de Il 2 en de later verbeterde versie Il 10 is een bijzonder succesvol vliegtuig geweest voor het geven van luchtsteun. Ook Toepolev bouwde met zijn TU 2 tweemotorige-bommenwerper een machine die in snelheid en bereik voor die tijd goede capaciteiten bezat. Op het gebied van de zware-bommenwerperproductie waren de Russen echter niet sterk. De produktie van transportvliegtuigen bestond voornamelijk uit het kopiëren van Amerikaanse typen.

VLIEGTUIG- EN MOTORENPRODUKTIE. Het succesvol optreden van de Sovjet-luchtmacht is mede te danken aan de vliegtuig- en motorenindustrieën die in 1941 reeds voor 50% naar de Oeral en Siberië waren overgebracht. Het is vooral dank zij de buitenlandse hulp dat een versnelling en verbetering van de produktie mogelijk werd. Deze produktie concentreerde zich voornamelijk op jagers, jagerbommenwerpers en lichte tactische bommenwerpers. In totaal werden 170.000 vliegtuigen geproduceerd. De maand-produktiecijfers liepen van 500 in 1941 op tot 3000 in 1944.

De produktiecijfers van viermotorige bommenwerpers bedroegen slechts 200 tot 250 per jaar. De motorenproduktie concentreerde zich voornamelijk op het verbeteren van bestaande typen. In totaal werden 275.000 motoren vervaardigd.

Buitenlandse hulpverlening

Behalve aan de prestaties in de vliegtuigindustrie dankt de Sovjet-luchtmacht haar succesvol optreden in het tweede deel van de oorlog voor een deel aan de verstrekte buitenlandse hulp. Reeds in juni 1941 vroeg Rusland aan de V.S. grote aantallen vliegtuigen. In het begin was deze hulp nog gering maar na 1942 werden de aantallen geleverde vliegtuigen steeds groter. De Russen bleven steeds meer vragen, zelfs meer dan voor hun oorlogsinspanning nodig was. In totaal werden 18.000 vliegtuigen van verschillende typen aan Rusland ter beschikking gesteld. Hiervan werden ruim 1000 vliegtuigen door de Russen achtergehouden voor experimentele doeleinden en de ontwikkeling van de eigen industrie. In feite heeft Rusland de V.S. gebruikt om het luchtpotentieel zoveel mogelijk op te bouwen. Behalve vliegtuigen werden veel materialen en ruwe grondstoffen ten behoeve van de vliegtuigindustrie door het buitenland geleverd. In 1944 werd bv. 250.000 t aluminium verstrekt. Dit was meer dan twee maal de Russische jaarproduktie in 1944.

Slotbeschouwing

Samenvattend kan worden gesteld dat de Sovjet-luchtmacht, die in 1941 sterk was gedecimeerd door de Luftwaffe, zich op een prachtige wijze heeft hersteld en als een wapen van grote omvang in 1945 uit de strijd is gekomen. De enorme achterstand op technisch en industrieel terrein werd, mede dank zij de buitenlandse hulpverlening, spionage en eigen research, sterk ingelopen. Toch gaf 1945 nog een grote achterstand op de V.S. te zien. Alhoewel het Sovjet-luchtwapen na afloop van W.O. II door de snelle technische ontwikkelingen in het buitenland snel verouderde, werden toch in deze oorlog de mogelijkheden verkregen voor een snel technisch herstel.

In tegenstelling tot het gebruik van het luchtwapen door de V.S. en Engeland beperkte de inzet van dit wapen in de Sovjet-Unie zich voornamelijk tot massale tactische ondersteuning van grondstrijdkrachten. Het strategisch gebruik van het luchtwapen werd niet in toepassing gebracht.

Leidende Russische autoriteiten hebben echter duidelijk hun achterstand op strategisch gebied onderkend. Wilde men in de toekomst kunnen beschikken over een strategische nucleaire capaciteit gelijkwaardig aan die van de V.S. dan zou met de grootste inspanning moeten worden getracht de achterstand op dit terrein weg te werken.

Thans, ruim 17 jaar na de afloop van W.O. II staat vast dat ook de Sovjet-autoriteiten het belang van het bezit van strategische (nucleaire) middelen hebben ingezien. De Sovjet-Unie heeft

zich een enorme inspanning getroost te trachten het strategische (luchtmacht) potentieel van de V.S. te evenaren.

Literatuur

1. A. Lee — *The Soviet air and rocket forces*. Weidenfeld & Nicolson, Londen (1959).
2. E. M. Emme — *The impact of airpower*. D. van Nostrand Comp., Princeton (1959).
3. R. A. Killmarx — *A history of Soviet air power*. Frederick A. Praeger, New York (1962).
4. *Royal Air Force Intelligence handbook on Soviet air forces*.

Nieuwe uitgave

Der Warschauer Aufstand 1944, door H. von Krannhals, 445 blz., geïll. Uitg.: Bernard & Graefe Verlag für Wehrwesen, Frankfurt/Main, 1962. Prijs: geb. DM 36,—.

Het is niet meer dan logisch, dat het bijna 20 jaren heeft geduurd, voordat een gefundeerd verslag van de opstand in de Poolse hoofdstad tegen de terugtrekkende bezetter kon worden gepubliceerd. Is het al moeilijk geschiedschrijving te plegen over reguliere veldslagen, hoeveel lastiger wordt dit immers dan niet, als het gaat om oorlogsdaden waarbij een van de partijen feitelijk uit een verzameling van ongeregelde troepen bestaat. Dat dit de schr. tenslotte is gelukt, is een prestatie op zich zelf. Men kan rustig aannemen, dat het vastleggen van de bijzonder heldhaftige strijd van het „Poolse thuisfront”, die twee maanden duurde, geen sinecure was. Een strijd, die in een volkomen nederlaag uitliep, omdat hij militair onvoldoende was voorbereid, maar meer nog omdat de Russen hun opmars vlak voor de in opstand zijnde stad, die op hun hulp had gerekend, tot stilstand brachten met het kennelijke doel deze te laten verbloeden en zodoende te bereiken, dat het meest strijdbare deel van wat zij toen uiteraard reeds als satellietstaat dachten te „ontginnen” werd geliquideerd, voordat het hun lastig zou kunnen worden.

Krannhals heeft zijn gegevens verkregen door verhoor van een groot aantal Duitse officieren, die waren betrokken bij het neerslaan van de opstand en voorts door ondervraging van honderden ooggetuigen. Verder stonden hem de verslagen van de Neurenbergse processen ter beschikking en hij ontleende veel aan verdere Duitse, Poolse, Engelse en Amerikaanse bronnen. Dit laatste moge de lezer eigenaardig in de oren klinken, maar

niet alleen Polen hebben aan de opstand meegedaan, doch eveneens veel geallieerden, die destijds na ontvluchting uit krijgsgevangenschap of op een andere manier in Polen waren ondergedoken. In dit verband is het interessant te weten, dat ook twee Nederlandse Marine-officieren — ontsnapt uit Stanislaw — aan deze gevechten hebben deelgenomen. Beiden zijn ontkomen aan de slachting.

De Poolse „Armia Krajowa” vocht, onder Generaal Bor, haar hopeloze opstand in Warschau van 1 augustus tot 2 oktober 1944. De Russen, die zich op enkele kilometers van de Poolse hoofdstad bevonden, staken geen hand uit, hetgeen uitvoerige discussies tussen Roosevelt, Churchill en Stalin tot gevolg heeft gehad; sommigen zijn van oordeel dat de „Koude Oorlog” toen reeds is begonnen.

Het boek van von Krannhals begint met een beschrijving van de Poolse ondergrondse strijdkrachten, waarvan de eerste activiteiten dateren van 1939. Katyn komt ter sprake, evenals het terugtrekken van de Duitse eenheden en het loslaten daardoor van grote stukken van Polen.

Uiteraard volgt dan een uitvoerige beschrijving van de gevechten, resulterende in een capitulatie. Het zeer goed gedocumenteerde boek geeft dan een verslag van militaire ervaringen aan beide zijden. Aan het eind treft men organisatorische gegevens aan, gevolgd door een omvangrijke bronvermelding.

Als voorbeeld van de mogelijkheden, die een grote stad biedt voor ondergrondse activiteiten heeft het vermoedelijk zijn weerga niet. Ondanks de voor onze begrippen vrij hoge prijs is het een aan te bevelen particulier bezit. In militaire bibliotheken behoort het uiteraard zonder meer thuis.

d. U.

Verkennen, betrekken en inrichten van een waarnemingspost

door W. J. LOOS, Kapitein der Artillerie

Inleiding

Er zijn 2 soorten waarnemingsposten:

- de vaste waarnemingsposten van een afdeling artillerie, die meestal worden bezet door terrein-meetpersoneel van die afdeling;
- de waarnemingsposten, die worden bezet door de waarnemingsgroepen van een afdeling lichte veldartillerie en die zijn ingedeeld bij een compagnie of eskadron.

Dit artikel beperkt zich tot de behandeling van het verkennen, betrekken en inrichten van de laatstgenoemde waarnemingsposten.

Een waarnemingsgroep bestaat uit een luitenant voorwaartse waarnemer, een wachtmeester verkenner en een radiotelefonist/chauffeur. De waarnemingsgroep heeft organiek de beschikking over een jeep met $\frac{1}{4}$ t aanhangwagen. De wijze van werken van een waarnemingsgroep is afhankelijk van de tactische situatie, het terrein en het weer. Enkele voorbeelden zullen dit verduidelijken:

1. Indien de waarnemingsgroep is ingedeeld bij een onderdeel, dat een ander onderdeel in voorste lijn moet aflossen, is de plaats van de wp reeds vastgesteld. Een verkenning behoeft dan niet meer plaats te vinden. De wijze waarop deze wp wordt betrokken is afhankelijk van het terrein (gedekte naderingswegen?), de afstand tot de vijand en diens inzicht in de eigen opstellingen (bv. voor- of achterhelling), het tijdstip van aflossing (daglicht, schemering, duisternis), enz.
2. Bij het inrichten van een verdedigende stelling, in front beveiligd door eigen troepen, die het vertragend gevecht voeren, staat in het algemeen voldoende tijd ter beschikking voor een grondige verkenning van de meest geschikte plaats van de wp. Ook het betrekken van de wp kan zonder moeilijkheden worden uitgevoerd; het inrichten (camouflage, dekking, het maken

van waarnemingsvelden enz.) kan zich eveneens geheel volgens de voorschriften voltrekken.

3. Tijdens een opmars, een aanval of een achterwaartse verplaatsing bevindt de voorwaartse wnr zich met zijn wachtmeester verkenner, afhankelijk van het onderdeel waarbij zij zijn ingedeeld, in een tank, pantserrups- of pantserwielvoertuig. Ook kunnen zij zich met de infanterie te voet voortbewegen. (Nimmer zal de waarnemingsgroep zich tijdens het gevecht in de organieke jeep verplaatsen). Zodra de (voorwaartse of achterwaartse) beweging stopt en (zo nodig) wordt uitgestegen, verlaat ook de waarnemingsgroep het voertuig en betreft zo snel mogelijk een plaats vanwaar de waarnemer zijn taak kan vervullen. Er kan dan reeds van een waarnemingspost worden gesproken. Deze wp kan dan bv. een greppel langs de opmarsweg zijn, waarin de luitenant-waarnemer en zijn wachtmeester verkenner zich onmiddellijk na het verlaten van het voertuig hebben laten vallen. Van een met overleg uitgevoerd verkennen en betrekken van de wp is in dit geval geen sprake. Een aldus betrokken wp kan, indien de beweging niet kan worden voortgezet en goede waarnemingsmogelijkheden aanwezig zijn, worden uitgebouwd tot een meer permanente wp.

4. De waarnemingsgroep, die na een succesvol uitgevoerde aanval tijdens de consolidatie zo spoedig mogelijk een wp moet betrekken, heeft in het algemeen geen tijd voor verkenningen. De globale plaats van de toekomstige wp moet reeds voor de aanval aan de hand van de kaart zijn vastgesteld. Ter plaatse wordt dan zonder tijdverlies een bruikbare wp gekozen en betrokken.

Uit deze voorbeelden blijkt dus dat, alhoewel er natuurlijk vaste regels zijn, de wijze van werken van een waarnemingsgroep bij het verkennen en inrichten van een wp wordt bepaald door de omstandigheden. Gezond verstand en ervaringen opgedaan bij de opleiding en oefeningen zijn daarbij onmisbaar.

In de nu volgende beschrijving van de door een waarnemingsgroep te volgen werkwijze, wordt uitgegaan van een situatie, die voldoende tijd laat om alle handelingen volgens voorschrift te kunnen uitvoeren. In ons geval richt de compagnie, waarbij de waarnemingsgroep is ingedeeld, zich in een bepaald gebied ter verdediging in. De vijand heeft op verschillende plaatsen inzicht in dit gebied.

De verkenning van de waarnemingspost

De luitenant-waarnemer vergezelt, onder achterlating van zijn groep, de compagniescommandant bij diens verkenning. Aan deze verkenning gaat vanzelfsprekend een kaartstudie vooraf. Uit deze kaartstudie kan de waarnemer reeds globaal mogelijke plaatsen voor een wp vaststellen. Tijdens de verkenning komt o.a. uit de samenspraak tussen de cc en lnt-wnr de voorlopige regeling voor de vuursteun tot stand. Ook brengt de wnr dan zijn wensen voor de waarneming naar voren. De lnt-wnr stelt na de verkenning, waarbij hij de mogelijkheden en de beperkingen van het terrein heeft leren kennen, aan de hand van het plan van de cc, de plaats van zijn wp vast. Bij de keuze van de definitieve plaats van zijn wp houdt hij tevens rekening met de wensen en opdrachten van zijn liaisonofficier. Hoewel de plaats van de artilleriewaarnemer volgens voorschrift dáár wordt gekozen waar hij zijn taak het beste kan vervullen, is diezelfde plaats om dezelfde redenen eveneens de meest geschikte voor de wpn van de cc en de mortierwnrs. In onderling overleg dient, rekening houdend met de belangen van alle betrokkenen, een verdeling van de beschikbare punten met goede waarnemingsmogelijkheden tot stand te komen.

Een waarnemingspost behoeft niet noodzakelijkerwijs een gat in de grond te zijn. Wie wel eens plat op de grond heeft gelegen in het gemiddelde Nederlandse en Noordduitse terrein, heeft kunnen vaststellen, dat de waarnemingsmogelijkheden dan vrijwel nihil zijn. Goede waarnemingsposten kunnen o.a. worden gevonden in en op dijken, bomen (afhankelijk van het jaargetijde), boerderijen, huizen, bebouwde kommen en puinhopen. Hierbij dient te worden bedacht, dat een goed gedekte en gecamoufleerde waarnemer zonder waarnemingsmogelijkheden volmaakt waardeloos is. Een totaal ongedekte waarnemer op een opvallende plaats met goede waarnemingsmogelijkheden kan daarentegen nog éinig nut hebben. Het verkennen van wpn zal in vreedstijd intensief moeten worden beoefend. Bij

voorkeur niet op (vrij eentonige) oefenterreinen, maar in alle soorten terrein onder wisselende (veronderstelde) tactische omstandigheden. Aangezien voor deze oefeningen (waarneming - liaison - verbindingen) het gebruik van oefenterreinen niet noodzakelijk is (weinig voertuigen en personeel) kunnen zij zonder moeite en overlast overal worden gehouden.

Het betrekken van de waarnemingspost

Indien de verkenning en de vaststelling van de juiste plaats van de wp heeft plaatsgevonden als hiervoor beschreven, gaan de lnt-wnr en de wmr-verk gezamenlijk naar voren. De jeep met de chauffeur/radiotelefonist blijft achter en krijgt later een opstellingsplaats bij de gevechtsvoertuigen van de compagnie. Alvorens de jeep achter te laten moeten de waarnemers vaststellen welk materieel moet worden meegenomen. Aangezien veelal een deel van de tocht naar de wp kruipend moet worden afgelegd om onopgemerkt de gekozen plaats te bereiken, moet het mee te nemen materieel tot een noodzakelijk minimum beperkt blijven. Tevens moet de toch nog grote hoeveelheid zo handig mogelijk over beide waarnemers worden verdeeld. Voor de vele kleine, gemakkelijk te verliezen, zaken kan een ransel worden gebruikt, hetgeen niet alleen nuttig is tijdens het transport, doch ook een onoverzichtelijke chaos op de waarnemingspost voorkomt. Een mogelijke verdeling van het noodzakelijke materieel over beide waarnemers is de volgende

lnt-wnr:

UZI, patroontassen, veldfles, bajonetmes, AN/PRC-9 met antennetas, kijkertas, broodzak, kompas, kaarthoekmeter, kaart, pionierschop en gasmasker;

wmr-verk:

FAL-geweer, bajonet, lijnwerkerstasje TE-33, veldfles, gasmasker, pionierschop, broodzak (li), telefoon (re), kijker, kaarthoekmeter, C-PRC 26 D, kompas, borstgarnituur, reservebatterijen, zaklantaarn, adm bescheiden, extra rantsoenen en RL 39 + dr 8.

Het is te betreuren, dat de waarnemingsgroep niet over een kaartentas beschikt. De vele papieren (kaarten, schrijfpapier, formulieren, oriëntatieboog, kaarthoekmeter en schrijfbenodigdheden) vereisen een goede opbergmogelijkheid. Werken met smerige en gekreukte papieren is weliswaar mogelijk, maar niet bevorderlijk voor nauwkeurigheid en overzichtelijkheid.

Het betrekken van de wp dient ongezien voor de vijand te geschieden. De reeds verkende naderingswegen worden zonnodig kruipend en zo snel mogelijk afgelegd. Ook aan de persoonlijke camouflage dient strikt de hand te worden gehouden. De volgende punten verdienen de aandacht:

- donker jute onder het helmnet;
- geen stofbrillen dragen;
- geen glimmend koper aan uitrusting en materieel;
- blinkende delen van wapen omwikkelen met lappen;
- handen en gezicht zwart maken.

Het inrichten van de waarnemingspost

Onmiddellijk na aankomst op de wp wordt zonnodig een voorlopige camouflage aangebracht om de eerste noodzakelijke handelingen met enige vrijheid van beweging te kunnen uitvoeren. Om de werkzaamheden snel en doelmatig te kunnen uitvoeren is een goede taakverdeling tussen de lnt-wnr en de wmr-verk noodzakelijk. Gelijktijdig worden nu de volgende werkzaamheden uitgevoerd.

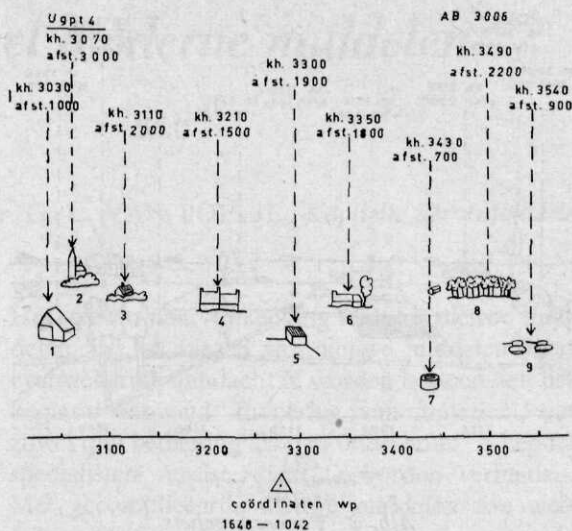
lnt-wnr

1. oriënteren in het terrein
 - eerst alleen met de kijker
 - terrein vergelijken met de stafkaart.
 - in het terrein onderkennen van reeds gegeven uitgangspunten en concentraties.
 - andere markante punten in het terrein op de kaart kunnen terugvinden.
 - vastleggen van kaarthoeken en afstanden naar markante punten in het terrein op een afstandskaartje (zie afb. 1).
2. oriënteren in het terrein van de wmr-verk.
3. vervaardigen van een inzichtschets en een panoramaschets (zie afb. 2).

wmr-verk

1. tot stand brengen van de verbindingen.
 - radio.
 - a. AN/PRC-9 op vuurregelingsnet.
 - b. C/PRC-26D op compagniescommandonet.
 - lijn: in de vaste orders van een afdeling zal veelal zijn bepaald, dat in voorkomend geval de lijn lnt-wnr door de waarnemingsgroep moet worden gelegd. Dit geschiedt dan door de wmr-verk en de chauffeur/radiotelefonist van de jeep.
2. wordt door de lnt-wnr in het terrein georiënteerd.
3. zorgt voor camouflage en dekking.
4. lost zonnodig de lnt-wnr af.

Bij het werk op de waarnemingspost dient voortdurend ervoor te worden gezorgd, dat orde en netheid gehandhaafd blijven. De grote hoeveelheid materieel en uitrustingsstukken kunnen gemakkelijk de oorzaak zijn van een grote chaos, waarin snel en accuraat werken niet meer mo-

Volgnr	Doelnr	Coördinaten	Omschrijving
1		1664 - 0948	schuur
2	ugpt 4	1683 - 0770	RK - Zandert
3		1665 - 0859	boerderij met rood dak
4		1647 - 0904	boerderij
5		1640 - 0960	houten keet
6		1623 - 0879	boerderij met boom
7	AB3004	1632 - 0978	waterput
8	AB3006	1592 - 0848	boscomplex
9		1620 - 0960	vernieldde tanks

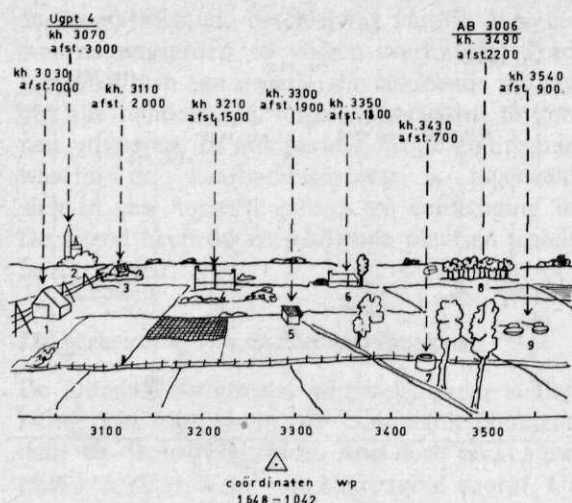
Afb. 1 Afstandskartje

gelijk is. Het verdient dan ook aanbeveling voor alles een vaste plaats te hebben en datgene wat niet meer nodig is, onmiddellijk weer op deze plaats op te bergen. Dan weet men ook op kritieke momenten (die niet alleen bij batterijtesten voorkomen) en bij duisternis waar men bepaalde zaken kan vinden.

Het afstandskartje, de panoramaschets en de inzichtsschets

1. Het afstandskartje

Het afstandskartje dient zo te worden gemaakt, dat het in verschillende richtingen kaarthoeken en afstanden aangeeft naar markante punten en terreingedeelten, die op verschillende afstanden (in de diepte) moeten zijn gelegen. Bovendien worden van belangrijke punten en terreingedeelten, die op de kaart kunnen worden onderkend, de coördinaten vastgelegd. De verschillende punten en terreingedeelten moeten zodanig worden geschetst, dat ze in het terrein zijn te herkennen (aflossing moet ook van het afstandskartje gebruik kunnen maken). Een mogelijke opzet van het afstandskartje is aangegeven in afb. 1. Alle punten worden gemakshalve van een

Afb. 2 Panoramaschets

eigen nummer voorzien. Doelnummers worden ingevuld, zodra deze in voorkomend geval door het afd vrc worden bekend gemaakt. Nieuwe doelen kunnen zonodig worden ingeschetst.

2. De panoramaschets

De werkwijze voor het vervaardigen van een panoramaschets is beschreven in VR 2-1120/10 pt 23. Indien het afstandskaartje is opgezet als

aangegeven in afb. 1, waarbij de markante punten en terreingedeelten in de juiste onderlinge verhouding tot elkaar zijn geschetst, kan het dienen als basis voor de panoramaschets. Ook de minder begaafde tekenaars onder de waarnemers kunnen dan zonder veel moeite een bruikbare panoramaschets vervaardigen door met enkele karakteristieke terreinlijnen de reeds ingeschetste markante punten en terreingedeelten met elkaar te verbinden (afb. 2).

3. De inzichtschets

Wat een inzichtschets is en hoe deze kan worden vervaardigd, is beschreven in VR 6-140 pt 29 d. Het verdient aanbeveling de inzichtschets zo mogelijk steeds te maken op een schaal 1 : 25.000, aangezien, indien hiervoor de schaal 1 : 50.000 wordt gebruikt, de grootte van deze schets ongeveer zal overeenkomen met die van een postzegel. De maximale waarnemingsafstanden variëren nl. tussen 500 en 2000 m (gemiddeld Nederlands terrein). De inzichtschetsen dienen om de coördinatie van de waarneming door de Iso te vergemakkelijken. De inzichtschets zal daarom zo spoedig mogelijk, d.w.z. als de tactische situatie dit toelaat, door de wmr-verb naar de Iso (bataljons cp) worden gebracht.

Aanwijzingen voor medewerkers

Wij verzoeken U om Uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van tenminste 3 cm, met dubbele spatie en voorzien van Uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze tussen die tekst moeten worden opgenomen.

Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oostindische inkt en op teken- of kalkeerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot

worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog tenminste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 15 cm breedte.

TOEVOEGING VAN SCHETSEN EN AFBEELDINGEN, RESPECTIEVELIJK FOTO'S, VERHOOGT DE AANTREKKELIJKHEID VAN UW ARTIKEL TEN ZEERSTE, VOORAL INDIEN ZIJ ORIGINEEL ZIJN.

Klasse-III-bevoorrading met moderne middelen bij het parate legerkorps

door G. L. VAN POELJE, Kapitein der Infanterie

1. Inleiding

Het tactische optreden van gemechaniseerde en gemotoriseerde eenheden en hun logistieke ondersteuning zijn onverbrekelijk met elkaar verbonden. Meer dan ooit dringt zich als gevolg van de enorm toegenomen behoeften aan klasse-III-goederen het feit op, dat de bevoorrading de levensader van het gevecht is. Teneinde het tactische optreden te kunnen steunen, dient, waar nodig, het logistieke systeem te worden aangepast. Alle inspanning dient te zijn gericht op de vervulling van de primaire taak: de gevechtseenheden onder alle omstandigheden tijdig van de juiste goederen te voorzien.

De logistieke eenheden moeten over dezelfde beweeglijkheid beschikken als de gevechtseenheden. Daartoe moeten zij over transportmiddelen beschikken, die dat optreden mogelijk maken. Om ook onder gevechtsumstandigheden hun taak, in het bijzonder de benzinebevoorrading, te kunnen uitoefenen, dienen zij te beschikken over gepantserde voertuigen met grote terreinvaardigheid. Om geïsoleerde gevechtseenheden te bevoorraden zullen luchttransportmiddelen aanwezig moeten zijn.

Het optreden in naar verhouding grote gebieden vereist een zodanige organisatorische opbouw van de logistieke middelen, dat deze op eenvoudige wijze geconcentreerd kunnen worden ingezet. Door soepelheid in organisatie en bevelvoering, waartoe goede verbindingen een voorwaarde zijn, moet het systeem in staat zijn zich aan te passen aan de te steunen eenheid. Versterkingen van die eenheid moeten qua bevoorrading op eveneens eenvoudige wijze zijn op te vangen.

Teneinde bij de bevoorrading grotere snelheid te verkrijgen, dient het veelvuldig laden, lossen en overslaan van goederen zoveel mogelijk te worden beperkt. Maximale snelheid kan worden verkregen door laden, lossen en overslaan geheel overbodig te maken door tot aan de voertuigen in voorste lijn in bulk te bevoorraden. In de gevallen, dat dit niet mogelijk is, zal de overslag althans zover mogelijk naar voren moeten plaatsvinden.

Het streven naar versnelling leidt tot nieuwe middelen. Bij het kiezen van nieuwe middelen dient evenwel grote aandacht te worden besteed aan het beginsel eenvoud. Invoering van materieel, dat zowel qua bediening als qua onderhoud en herstel specialisten vereist, dient te worden vermeden. Met gecompliceerde nieuwe middelen zou wellicht enerzijds de gewenste verlichting van de bevoorradingstaak worden verkregen, maar zou mogelijk anderzijds een verzwaring van andere sectoren van de verzorgingstaak, zoals personeelsvoorziening, opleiding, onderhoud en herstel, tot gevolg hebben.

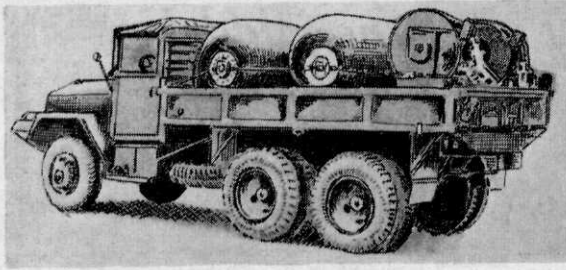
De gevechtseenheden moeten over voldoende logistieke middelen beschikken om het gevecht gedurende enige tijd zelfstandig te kunnen voeren. Deze noodzakelijke logistieke zelfstandigheid van de lagere gevechtseenheden, met name van de brigade, kan slechts worden bereikt door organieke indeling van logistieke middelen bij de gevechtseenheden. De logistieke middelen, en vooral de mee te voeren voorraden mogen echter nimmer het beweeglijk en snel optreden van de gevechtseenheden nadelig beïnvloeden.

De hier gegeven wijze van bevoorraden gaat uit van de toestand, waarbij de eindpunten van het pijpleidingstelsel zich in het legerkorpsachtergebied bevinden.

2. Systemen voor klasse-III-bevoorrading

a. De methode van bevoorrading

Bij de lagere echelons is aan directe bevoorrading het nadeel verbonden, dat de zekerheid, dat de goederen tijdig worden afgeleverd, minder groot is als gevolg van de omstandigheid, dat de juiste plaats van de te bevoorraden eenheid in een beweeglijk gevecht niet altijd bekend kan zijn bij de verzorgende eenheid. Ook de omstandigheid, dat het personeel van de bevoorradende eenheid minder goed op de hoogte is van de plaatselijke gesteldheid van het terrein, maakt de directe bevoorrading minder zeker.

Afb. 1 Sealdbins op een vrachtauto

Aan directe bevoorrading wordt vaak de voorkeur gegeven, omdat tactische commandanten veelal zelf het moment van bevoorraden willen bepalen. Ook het feit, dat het personeel, organiek behorende tot de te bevoorraden eenheid, over het algemeen meer risico's zal durven nemen ter verzekering van de bevoorrading van de eigen eenheid dan personeel van een verzorgende eenheid, een en ander gegrond op morele factoren zoals: kameraadschap, teamspirit, esprit de corps, is van invloed op deze voorkeur.

Als gevolg hiervan wordt door het lagere echelon gewoonlijk de voorkeur gegeven aan indirecte bevoorrading. Niettemin dient de organisatie dermate soepel te zijn dat, indien zulks door omstandigheden wenselijk of noodzakelijk is, ook direct kan worden bevoorrad. Daarenboven moet het hogere echelon altijd trachten het lagere te volgen, teneinde de omloopafstanden van de lagere eenheid zo kort mogelijk te houden.

b. Bulkbevoorrading

De bulkbevoorrading heeft vele voordelen boven de bevoorrading met behulp van jerrycans, zoals:

- grote vereenvoudiging en vermindering van de werkzaamheden van het personeel belast met de overslag (laden, lossen, stapelen, spoelen, controleren, vullen, weer controleren, stapelen);
- minder verontreiniging van de benzine;
- minder verliezen aan benzine als gevolg van morsen, lekken en verdampen;
- tijdsparing, doordat bv. een tankauto sneller kan worden gevuld dan afzonderlijke jerrycans, die bovendien nog moeten worden geladen.

Nadelig is, dat de bevoorrading minder soepel is en dat de bevoorrading van niet-gevechtsvoertuigen langzamer gaat dan met jerrycans.

Vergelijkt men de voor- en nadelen van de bevoorrading in bulk, dan komt men tot de slotsom, dat moet worden gezocht naar een middel, dat de handzaamheid van de jerrycan benadert en tegelijkertijd de voordelen van de bulkbevoorrading in zich heeft.

Aangezien van de klasse-III-goederen de benzine verreweg de belangrijkste is en de meeste moeilijkheden oplevert, zullen wij vrijwel uitsluitend de benzinebevoorrading bezien.

3. Middelen voor de klasse-III-bevoorrading

a. Soorten middelen

De middelen voor de bevoorrading van benzine binnen het kader van het legerkorps kunnen in algemene zin worden onderscheiden in:

- opslagmiddelen;
- transportmiddelen (over land en door de lucht);
- overslag- en andere middelen.

Deze indeling dient overigens niet al te strikt te worden gehanteerd want binnen het legerkorps zal het vaak voorkomen (en het is zelfs gewenst onder meer op grond van de mobiliteit) dat het transportmiddel tevens opslagmiddel is.

b. Opslagmiddelen

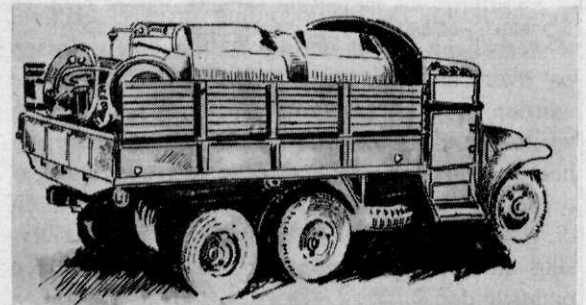
DE CONVENTIONELE STALEN OF ALUMINIUM OPSLAGTANK (1)

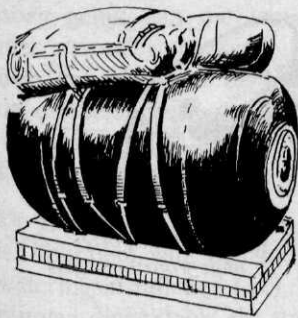
De stalen opslagtank (capaciteit van 16.000 tot 1.600.000 l) en de aluminium opslagtank (16.000 tot 160.000 l) hebben vele nadelen, die hen ongeschikt maken voor gebruik binnen het legerkorps. De tanks hebben weinig flexibiliteit voor wat betreft transport, zijn zeer opvallend (moeilijk te camoufleren) en leveren explosiegevaar op. De constructie en de demontage kosten veel tijd en vereisen gespecialiseerd personeel.

DE „PILLOW CASE CONTAINER” (2)

De opvouwbare, canvas houder is beschikbaar in verschillende maten: 19.000, 38.000, 100.000 en 200.000 l. De afmetingen van een volle houder van 19.000 l zijn $(1 \times b \times h)$: $7 \times 2 \times 1$ m, die van 38.000 l $14 \times 4 \times 1,5$ m (3). Het leeg gewicht met bijbehorende slangen e.d. is resp.

Afb. 2 Skidtanks op een vrachtauto

Afb. 3 Een Sealdbin op laadbord met stootkussen en met parachutes

100 en 360 kg. Een 3 tons vrachtauto kan 5 houders van 38.000 l vervoeren (een opslagcapaciteit dus van 190.000 l) (4). De houders zijn door hun licht gewicht en gering volume betrekkelijk gemakkelijk verplaatsbaar; zij vereisen weinig voorbereiding en tijd voor het bedrijfsgeraad maken, geen gespecialiseerd personeel, en door hun vorm zijn zij op eenvoudige wijze te camoufleren. Bij voltreffers is er weinig kans op explosie, en uitbreiding van brand van de ene houder naar de andere kan worden voorkomen door het opwerpen van een aarden wal. Eventuele lekken worden als een fietsband geplakt. Deze soort houders krijgt natuurlijk veel eerder en meer lekken dan de metalen houder.

DE SEALDBIN (5)

De Sealdbin is een cilindervormige, rubberen houder met een inhoud van 1900 l. Vol gaan er 2 Sealdbins op een 3 tons vrachtauto (afb. 1); leeg heeft de Sealdbin een kwart van zijn oorspronkelijk volume. Met één of twee op een vrachtauto geplaatst vormt de Sealdbin met een benzinepomp een geïmproviseerde vrachtauto. Op een laadbord bevestigd, kan hij worden gearachuteerd (gestabiliseerde val); in een gepantserd voertuig geplaatst, kan hij onder alle omstandigheden gevechtsvoertuigen bevoorraden. Over korte afstand kan hij worden gerold. De Sealdbin is volkomen afhankelijk van het voertuig, waardoor hij wordt vervoerd. Buiten het voertuig is de Sealdbin weinig handzaam. Door kogels en kleine scherven veroorzaakte gaten dichten zichzelf. De Sealdbin kan ook niet door lichtspoor kogels in brand worden geschoten.

DE SKIDTANK (6)

Dit is een metalen tank met een inhoud van 2.300 l. De tank wordt normaliter gebruikt om, evenals dat met de Sealdbin het geval is, van een gewone vrachtauto een geïmproviseerde tankauto te maken (afb. 2). Een 3-tonner kan 2, met zijn

1 tons aanhangwagen 3, van deze tanks vervoeren en aldus een laadcapaciteit bereiken van 6.900 l. De voordelen van een dergelijke tankauto zijn die van de bulkbevoorrading; bovendien getuigt de toepassing van eenvoud en economisch gebruik van middelen, aangezien de vrachtauto geschikt blijft voor andere soorten vracht (in de praktijk zal hiervan echter weinig gebruik worden gemaakt). Met dekzeil is de geïmproviseerde tankauto niet te onderscheiden van een gewone vrachtauto. De terreinvaardigheid is die van de vrachtauto zonder meer.

HET 200-LITERVAT EN DE JERRYCAN

Het 200-liter vat is door zijn zwaarte vrij onhandelbaar en qua inhoud niet toereikend voor de gerezen behoeften. De aantallen, die van het 200-liter vat en van de jerrycan zijn vereist om aan de vraag te voldoen eisen een zodanige hoeveelheid mankracht voor laden, lossen enz. dat deze middelen oneconomisch zijn geworden. De jerrycan zal voor niet-gevechtsvoertuigen, keukens e.d. onmisbaar zijn.

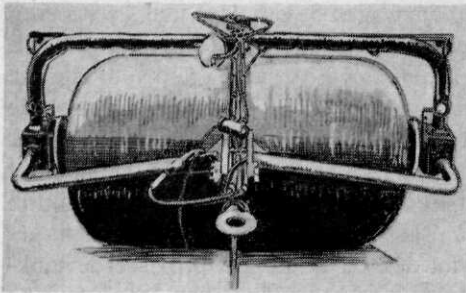
c. Transportmiddelen

Voor het vervoer van goederen door de lucht ten behoeve van geïsoleerde gevechtseenheden kan worden gebruik gemaakt van vliegtuigen en hefschroefvliegtuigen (7). Er bestaan drie methoden van luchtbevoorrading.

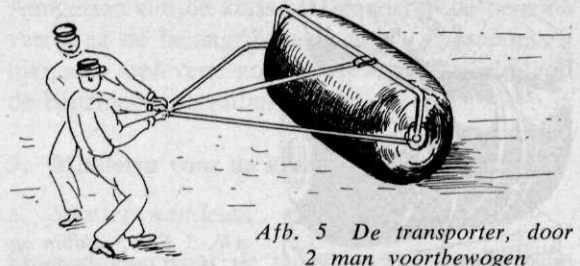
— Het parachuteren van goederen. Aan deze methode kleven evenwel vele bezwaren. Zo zijn de parachutes duur en moeilijk in onderhoud en er zijn deskundige pakkers en herstellende vereist. De goederen moeten, na te zijn gearachuteerd, worden verzameld, opgeladen en vervoerd. Bovendien bestaat altijd de kans (gezien de ervaring een grote kans), dat de goederen niet bij eigen troepen terechtkomen.

— Het landen en vervolgens uitladen en vervoeren van de benzine. Het is duidelijk dat, gezien de vereiste landingsbaan, het gebruik van vliegtuigen met vaste vleugels, zelfs al zou men erin slagen in korte tijd een landingsbaan te improviseren, door inkomend vuur riskant is. Voor het hefschroefvliegtuig zijn er meer mogelijkheden, maar ook dit toestel is, zodra het op de grond staat, bijzonder kwetsbaar.

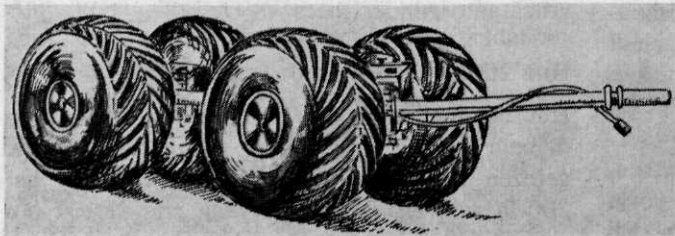
— De „vrije” en de gestabiliseerde” val. De vrije val is uitsluitend geschikt voor goederen zoals kleding en veldversterkingsmateriaal. Bij de gestabiliseerde val worden goederen, bevestigd op een laadbord, dat is voorzien van een stootkussen, door één of meer kleine parachutes overeind ge-

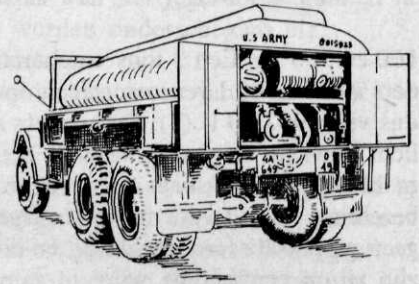
Afb. 4 „Rolling fluid transporter”

Afb. 5 De transporter, door 2 man voortbewogen

Afb. 6 Dubbele „rolling fluid transporter”

Afb. 7 Tankauto

houden. Zo kan bv. met een Sealdbin benzine worden bevoorraad (afb. 3). Deze wijze van parachuteren is eenvoudig en goedkoop, en de geparachteerde goederen kunnen door de snelle val niet afdrijven.

Voor het vervoer van benzine over land bestaan de volgende middelen.

DE ENKELE „ROLLING FLUID TRANSPORTER” (8)

De „rolling fluid transporter” (inhoud 1900 l) gelijkt zowel in uiterlijk als in gebruik op een bovenmaatse lage-drukband (afb. 4). De enorme band is voorzien van een trekstang met oog en zodanig gemaakt, dat hij aan andere transporters kan worden gekoppeld. Hij wordt als een aanhangwagen aangehaakt, al dan niet gekoppeld aan andere tot een maximum van 10. Een wpendrager kan 6, een 3-tonner 10 transporters trekken. Het voertuig behoudt daarbij zijn eigen laadcapaciteit. Dit betekent, dat een 3-tonner dus niet alleen 19.000 l benzine transporteert, maar ook nog 3 ton eigen lading, bv. olie en smeermiddelen. Het gewicht van de lege transporter is 125 kg, van de volle 1845 kg. De transporter is voorzien van een loopvlak, heeft een levensduur van minimaal 16.000 km en kan, afhankelijk van de soort trekker, door elk soort terrein worden vervoerd. De voornaamste, terstond op de voorgrond tredende, voordelen van deze „rolling barrel” zijn:

— er zijn geen extra voertuigen nodig, en van de aanwezige voertuigen wordt een maximaal nuttig gebruik gemaakt;

— het onderhoud is minimaal (de as en het trekoog moeten worden gesmeerd);

— door kogels of kleine scherven veroorzaakte gaten sluiten zichzelf; lichtspookkogels kunnen geen brand veroorzaken.

— de transporter kan door twee man worden getrokken, zodat, zelfs al kan het bevoorradingsvoertuig niet bij de opstelling van het te bevoorraden voertuig komen, dat voertuig toch zijn positie niet behoeft te verlaten (afb. 5);

— het legen geschiedt door zwaartekracht, vacuum of onder druk. Het vullen duurt 10 minuten.

De nadelen van dit transportmiddel zijn:

— de beperkte levensduur (16.000 km);

— vooral in koppels is hij duidelijk te herkennen;

— hij is niet voorzien van een benzinepomp.

DE DUBBELE „ROLLING FLUID TRANSPORTER” (10)

De inhoud van deze transporter (afb. 6) is ongeveer 3800 l. Deze banden hebben echter meer de vorm van een normale band dan de ietwat cilindrische enkele transporteur. Deze transporter bestaat uit twee grote banden, die zijn verbonden door een as, waaraan een trekstang met oog is bevestigd. Afmetingen: 1 × 1,5 m. Deze transporter is voorzien van remmen en van een vul- en aftankapparaat. Een 3-tonner kan over de weg 10, door het terrein 3 van deze transporters trekken, d.i. resp. 38.000 en 11.400 l. Ook bij deze transporter is het onderhoud minimaal. De voor- en nadelen van de dubbele zijn nage-

noeg gelijk aan die van de enkele transporter met uitzondering van de handzaamheid (de dubbele kan niet met de hand worden getrokken); de dubbele heeft wel een benzinepomp.

DE TANKAUTO (11)

De tankauto (M 43) (afb. 7), capaciteit 4500 l, is voorzien van benzinepomp, filter- en ontwateringsinstallaties (12). Hij heeft dezelfde terreinvaardigheid als de standaard 3-tonner (13). De tank kan in 18 minuten worden gevuld (door twee man, 1/3 man-uur) (dezelfde hoeveelheid in jerrycans: 4 man-uren). De tankauto is uitsluitend geschikt voor benzinetransport en rijdt dus altijd leeg terug. Een ander nadeel is het karakteristieke silhouet. Voorts is hij ongepantserd en hij kan dus geen voertuigen onder vuur bevoorraden.

DE TANK-OPLEGGER (14)

De tank-oplegger (afb. 8) bestaat uit een 12-ton-oplegger (capaciteit 19.000 l) en een 6-tonstrekker. De tank-oplegger is geschikt voor

Afb. 8 Tank-oplegger

transport langs secundaire wegen, in beperkte mate ook door het terrein. Het voertuig heeft een benzinepomp, (1000 l/min.) en is voorzien van filter- en ontwateringsinstallaties. De oplegger kan in 20 minuten (twee man, 2/3 man-uur) worden gevuld. Raakt de trekker defect, dan is de oplegger nog bruikbaar en omgekeerd. Deze combinatie biedt maximale mobiele opslagruimte. Ook dit voertuig is echter uitsluitend geschikt voor transport van benzine en heeft een zo mogelijk nog karakteristieker silhouet.

d. Overslag- en andere middelen

HET LAADBORD (15)

Laadborden (paletten) zijn hulpmiddelen om bij de handhaving van de jerrycan als voornaamste benzinebevoorradingsmiddel de bezwaren van de jerrycan gedeeltelijk op te heffen. Het laadbord is t.b.v. het laden van jerrycans voorzien van een opstaande rand en biedt plaats aan 21 jerrycans. Voor het overslaan van 5000 l in jerrycans op de normale wijze zijn 10 man-uren nodig, met behulp van laadborden slechts 4. Alhoewel

het laadbord dus inderdaad een aanzienlijke tijdsparing oplevert, is aan het laadbord het nadeel verbonden, dat voor het hanteren van het beladen bord een vorkheftruck of een kraan vereist is. Deze toestellen eisen extra personeel, onderhoud enz. De andere nadelen van de jerrycan: benzineverlies en -verontreiniging e.d. worden niet weggenomen.

AANVALSPIJPLEIDING (16)

Deze pijpleiding bestaat uit flexibele stukken pijp van ongeveer 150 m lengte, die van een normale 3-tonner uit met een snelheid van 25 km/h kunnen worden uitgelegd. De leiding kan een druk van maximaal 150 psi verdragen en heeft per 3000 m een aanjaagpomp nodig om de druk op peil te houden. De leiding is in kisten (2×150 m per kist) verpakt. Per 3-tonner worden 5 kisten vervoerd. Terwijl de stukken aan elkaar worden gekoppeld kan, zonder te stoppen, telkens 1500 m worden uitgelegd. De leiding biedt enkele opvallende voordelen, zoals ontlasting van het wegverkeer, besparing aan transportmiddelen, geen behoefte aan wegen. Bovendien is het een snel en betrouwbaar middel. De leiding is echter vrij kwetsbaar, niet self-sealing en vereist regelmatige controle op lekken en aftappingen; ook moet voortdurend aandacht worden besteed aan de aanjaagpompen, die moeten worden geregeld en bijgevoerd.

Een bespreking van de overslagmiddelen blijft, aangezien op dat gebied, met uitzondering van de reeds genoemde laadborden, weinig nieuws te melden valt, achterwege.

4. Welke bevoorradingswijze en welke middelen op de verschillende niveaus

a. De globale behoefte aan klasse-III-goederen van de gevechtseenheden

Om de voor een efficiënte bevoorrading vereiste middelen te bepalen is het dienstig zich een beeld te vormen van de hoeveelheden, die nodig zijn. Teneinde de consequenties van de mechanisatie en motorisatie v.w.b. het klasse-III-verbruik tot uiting te doen komen, is bij de berekening van de cijfers in tabel 1 uitgegaan van een painfdiv, bestaande uit 3 painfbrigs van gelijke samenstelling, t.w. een painfbat (mot), een painfbat (mech), een tkbat en een afdva (mech) (VO-HKS, uitgave juli 1961). Voorts zijn gegevens van voorschrift 2-1391 (Stafgegevens)

gebruikt en, voor zover niet toereikend, enkele aanvullende gegevens.¹

b. *Verbruik van klasse-III-goederen*

TABEL 1

Eenheid	Verbruik bij een verplaatsing van 100 km ¹					
	over de weg			door het terrein		
Painfbat (mot) ²	6.000/	150/	30	6.000/	150/	30
Painfbat (mech) ²	11.000/	275/	55	22.000/	550/	110
Tkbat ²	74.000/	1.850/	370	180.000/	4.500/	900
Afdva (mech) ²	8.500/	215/	45	15.000/	375/	75
Painfbrig ³	160.000/	4.000/	800	315.000/	7.875/	1.575
Painfdiv ³	575.000/	14.375/	2.875	1.070.000/	26.750/	5.350

¹ Achtereenvolgens: benzine (l), oliën (l) en smeermiddelen (kg).

² Uitsluitend het marsverbruik.

³ Het totale verbruik.

c. *Het bataljon*

De middelen ter bevoorrading van het bataljon dienen aan een aantal tactische en een aantal verzorgingseisen te voldoen. Zo moet het middel handzaam zijn en beschermd tegen de invloed van licht infanterievuur, omdat de benzine tot bij de te bevoorraden gevechtsvoertuigen moet worden gebracht. Het moet een eenvoudig middel zijn, iedereen moet het kunnen hanteren, het moet minimaal onderhoud vereisen en eenvoudig zijn te herstellen. De eerder genoemde handzaamheid houdt tevens een zekere mobiliteit in, want aangezien het middel zwaarder zal zijn dan tenminste 2 jerrycans, kan het niet over grote afstanden worden gedragen. Daarbij komt dan nog de wens, dat uitbreiding van de klasse-III-voorraad geen of zo weinig mogelijk extra voertuigen vereist.

Vergelijken wij nu de verschillende voor het bataljon in aanmerking komende middelen voor de benzinebevoorrading (Sealdbin, enkele en dubbele „rolling fluid transporter”, geïmproviseerde en standaard tankauto).

— Voor gedeeltelijke vervanging van de jerrycan en algehele vervanging van het 200-liter vat zijn alle genoemde middelen geschikt. De eis van

¹ Verbruik van:

pwi, pwco en pwp (over de weg = door het terrein) 50 l per 100 km;

pri, prco, pra, prb en pro:

over de weg 150 l per 100 km;

door het terrein 375 l per 100 km

goede terreinvaardigheid en te zijn beschermd tegen licht infanterievuur brengt hen echter terug tot drie: de Sealdbin, de enkele en de dubbele transporter. De vereiste handzaamheid schakelt de dubbele transporter uit. Dan resteren nog de Sealdbin en de enkele „rolling fluid transporter”.

— De enkele „rolling fluid transporter” heeft op de Sealdbin voor, dat hij semi-mobiel en dus minder afhankelijk van het voertuig is (hij wordt getrokken, de Sealdbin geladen), en het belangrijkste voordeel is wel, dat uitbreiding van de benzinevoorraad geen uitbreiding van het voertuigenpark vraagt. De Sealdbin eist per 2 stuks één 3-tonner. Tevens is de bevoorrading met de transporter aanzienlijk sneller dan met de Sealdbin (bevoorrading van 2 verspreid in het terrein opgestelde tkpels levert met de transporters ongeveer 1/3 tijdswinst op).

— De bevoorrading van gevechtsvoertuigen in voorste lijn kost met de Sealdbin altijd een apart voor dat doel uitgetrokken (gepantserd) voertuig; de „rolling barrel” kan daarentegen achter ieder, naar die plaats gaand of langs die plaats komend, voertuig, al dan niet met eigen lading, worden gehaakt.

— Het nadeel van de beperkte levensduur (slijtage van de band) wordt ruimschoots vergoed door het niet gebruiken van voor andere middelen benodigde extra voertuigen. Ook wordt dit tekort rijkelijk vergoed, doordat hij niet, zoals de Skidtank, verloren gaat door de uitwerking van licht infanterievuur.

Deze beschouwing leidt tot de volgende conclusies.

— De enkele „rolling fluid transporter” is het voor het bataljon meest geschikte en meest economische en eenvoudige middel voor de benzinebevoorrading. Hij verlicht de bevoorradingstaak aanzienlijk, vormt geen praktische verzwaaring van de onderhouds- en herstelwerkzaamheden, eist minder en geen gespecialiseerd personeel en evenmin andere of meer voertuigen. Hopelijk zal hij ook de monotrailer (900 l) kunnen vervangen.

— De bevoorrading van oliën en smeermiddelen kan collateraal geschieden, dank zij de, door de verminderde behoefte aan jerrycans, vrijkomende laadruimte op de voertuigen.

— Daar de enkele transporter geen benzinepomp heeft, dient óf een dergelijke pomp te worden aangebracht, óf — en die wijze verdient de voorkeur, want er zullen in de toekomst meer transporters dan gevechtsvoertuigen zijn — het ge-

vechtsvoertuig moet met een pomp worden uitgerust.

Ten aanzien van het bevoorradingsstelsel zij opgemerkt, dat juist voor het bataljon, een kleine zeer beweeglijke gevechtseenheid, de in hoofdstuk 2 genoemde voordelen van de indirecte bevoorrading gelden. Deze wordt uitgevoerd volgens de stelregel „Leeg tegen vol”. Voorts lijkt het nuttig de bataljonsverdeelplaats in bepaalde omstandigheden uitsluitend als dirigerende instantie (aangevende wie waarheen doorrijdt) te laten optreden.

d. De brigade

De brigade dient logistiek zelfstandig te zijn. Tevens moet de bevoorrading terwille van snelheid en eenvoud over zo weinig mogelijk schakels lopen. Een oplossing is: de divisie als tussenschakel in de bevoorrading te laten vervallen en de brigade rechtstreeks te laten terugvallen op de aanvullingsplaats van het legerkorps. Gezien de grote omloopafstanden van brigade tot legerkorps en de beperkte levensduur van de „rolling fluid transporters” zal overslag moeten plaatsvinden bij de brigade. Dit maakt de brigade tot een onontbeerlijke schakel in de klasse-III-bevoorrading. Ten behoeve van de divisietroepen dient eenzelfde logistieke eenheid, als voor de brigades is vereist, te worden gevormd. Daar de brigade onder alle omstandigheden snel en beweeglijk moet kunnen optreden, dient bij de vaststelling van de logistieke middelen bovenal de hand worden gehouden aan de eisen van mobiliteit, snelheid, eenvoud en terreinvaardigheid.

Bij de beschouwing van de voor de brigade in aanmerking komende middelen ter bevoorrading van benzine dient het uitgangspunt de voor het bataljon reeds vastgestelde „rolling fluid transporter” te zijn. Tevens dient om de reeds genoemde reden de overslag bij de brigade plaats te vinden. Voorts moet het te kiezen middel passen bij de behoefte.

— Voor de bevoorrading met 19.000 l benzine zijn (ten naaste bij) benodigd: óf 3 geïmproviseerde tankauto's à 6300 l, óf 4 standaard-tankauto's à 4500 l, óf een tank-oplegger van 19.000 l.

— Voor het bataljon is de tankauto niet nodig gebleken. Ook voor het legerkorps zal de tankauto niet nodig blijken te zijn. Zou de tankauto in de organisatie worden opgenomen, dan zou dat uitsluitend ten behoeve van de brigade zijn. Het zou van een oneconomisch gebruik van de middelen getuigen om uitsluitend voor de brigade

een middel in te schakelen voor een taak, die op bijna gelijke wijze door een voor de legerkorpsaanvullingsplaats vereist middel, de tank-oplegger, kan worden vervuld. Weliswaar bezit de tank-oplegger minder terreinvaardigheid dan de tankauto, maar mag die terreinvaardigheid op brigadeniveau ook niet beperkt zijn? De tank-opleggers zullen immers zelden verder naar voren gaan dan het brigadeverzorgingsgebied, dat over het algemeen, maar toch zeker in West-Europa, aan een secundaire weg zal liggen. Als mobiele opslagplaats is de oplegger bijna het maximaal bereikbare.

— Voor de bevoorrading van geïsoleerde gevechtseenheden moet de brigadecommandant de beschikking hebben over enkele lichtgepantserde hefschroefvliegtuigen. Hiermee kunnen, afhankelijk van het hefvermogen, één of meer „rolling fluid transporters” worden overgevlogen. Ook hier blijkt de „rolling fluid transporter” beter te voldoen dan de Sealdbin. De transporter kan nl. door twee man worden weggetrokken, maar hoe de Sealdbin te hanteren, hoe die bijna 2.000 kg op een voertuig te krijgen?

CONCLUSIES

— De bevoorrading naar voren geschiedt met de „rolling fluid transporter” (veelal collateraal met munitie of andere goederen).

— De brigade bevoorraadt indirect met behulp van de eigen tank-opleggers van 19.000 l. Deze opleggers vormen (behalve de transporters) tevens een deel van de mobiele benzinevoorraad van de brigade.

— De snelheid van bevoorraden wordt bevorderd door de oplegger te beschouwen als een verpakkingsmiddel en op de legerkorpsaanvullingsplaats de oplegger dus eenvoudigweg om te ruilen door een lege áf en een volle áán te haken.

— De overslag van de benzine van tank-oplegger in transporters gebeurt bij de brigade.

— Om geïsoleerde eenheden te kunnen bevoorraden worden licht gepantserde hefschroefvliegtuigen ingedeeld.

— De bevoorrading van oliën en smeermiddelen blijft ongewijzigd.

e. De legerkorpsaanvullingsplaats

Overwegingen ten aanzien van middelen en systeem.

— De keuze van de plaats voor de aanvullingsplaats wordt bepaald door de eis, dat de brigades gedurende de nacht moeten kunnen bevoorraden.

— De aanvullingsplaatsen moeten een zodanige capaciteit hebben, dat zij een storing in de aanvoer gedurende enkele dagen kunnen opvangen.

— De aanvullingsplaatsen moeten de gevechtseenheden kunnen volgen. Daarom moeten de opslagmiddelen tenminste gedeeltelijk mobiel zijn en voor de rest op snelle en bij voorkeur eenvoudige wijze voor vervoer geschikt kunnen worden gemaakt. Daarbij moeten deze middelen ook zo weinig mogelijk ruimte innemen en bij voorkeur met de hand kunnen worden gehanteerd. Om deze redenen zijn de metalen en de zeer grote „pillow case containers” minder geschikt.

— De noodzakelijke voorwaartse opstelling van de aanvullingsplaats maakt het noodzakelijk, dat de middelen voldoende mogelijkheden tot camouflage bieden. Hierdoor worden de metalen tanks onbruikbaar. Het meest bruikbaar zijn in dit opzicht de stoffen, opvouwbare houders, speciaal de kleine.

— Teneinde brigades in voorkomend geval direct te kunnen bevoorraden dient de aanvullingsplaats over tank-opleggers van 19.000 l te beschikken, waarmee tevens aan de eis van een gedeeltelijk mobiele voorraad kan worden voldaan.

— De eis tot grote opslagcapaciteit en niettemin zo licht en mobiel mogelijke uitrusting bepaalt de keuze van de opslagmiddelen op de „pillow case container” van 38.000 l. Deze houder kan qua gewicht nog net door een groep worden gehanteerd. De kwetsbaarheid voor lekken wordt grotendeels vergoed door de eenvoudige wijze, waarop zij kunnen worden hersteld/geplakt, en voorts door de goede camouflagemogelijkheid.

CONCLUSIES

— De aanvullingsplaats heeft ter beschikking: tank-opleggers van 19.000 l en opvouwbare, stoffen houders van 38.000 l.

— Met deze middelen uitgerust kan de aanvullingsplaats een ononderbroken benzinebevoorrading, ook direct, van de brigades verzekeren, alsmede de brigades betrekkelijk vlot volgen.

— De snelheid van bevoorrading wordt, zoals reeds aangegeven bij de brigade, bevorderd door de omruiling van de opleggers. Overigens duurt het vullen van een oplegger slechts 20 min. (met twee man).

f. *Het legerkorpsdepot*

Overwegingen ten aanzien van middelen en systeem.

— Het depot dient door de aanwezigheid van een eindpunt van het pijpleidingstelsel in het legerkorpsachtergebied te zijn verzekerd van een constante toevoer van benzine.

— Het depot dient over voldoende middelen te beschikken om de vereiste hoeveelheden benzine op te slaan.

— Middelen en systeem moeten voldoende vrijheid laten om, afhankelijk van de omstandigheden, zowel qua capaciteit als snelheid aanpassing mogelijk te maken.

— De benzine moet op zo snel en efficiënt mogelijke wijze worden vervoerd naar de aanvullingsplaatsen.

— Het depot moet in staat zijn zich, zij het in twee of meer slagen, te verplaatsen, teneinde de aanvullingsplaatsen te volgen.

— Zolang de afstand van depot naar aanvullingsplaats niet al te groot is kan transport via de flexibele pijpleiding plaatsvinden. Al gauw zal echter een te groot aantal manschappen voor controle en bewaking zijn vereist. Normaliter zal het depot deze leiding gebruiken om onafhankelijk van de eindpunten van het pijpleidingstelsel zijn eigen plaats te kunnen kiezen.

— De lichtgewicht en andere metalen pijpleidingen lenen zich in mindere mate voor gebruik van depot naar aanvullingsplaats. Deze pijpleidingen moeten worden bestemd voor het mogelijk maken van de verplaatsing van depots naar voren door het bestaande pijpleidingstelsel te verlengen.

— Voor benzine-opslag dient ook voor het depot de voorkeur te worden gegeven aan de stoffen houders, zulks o.m. op grond van de factoren verplaatsbaarheid en eenvoud. Gezien de enorme hoeveelheden zijn houders met een capaciteit van 100.000 en 200.000 l nodig.

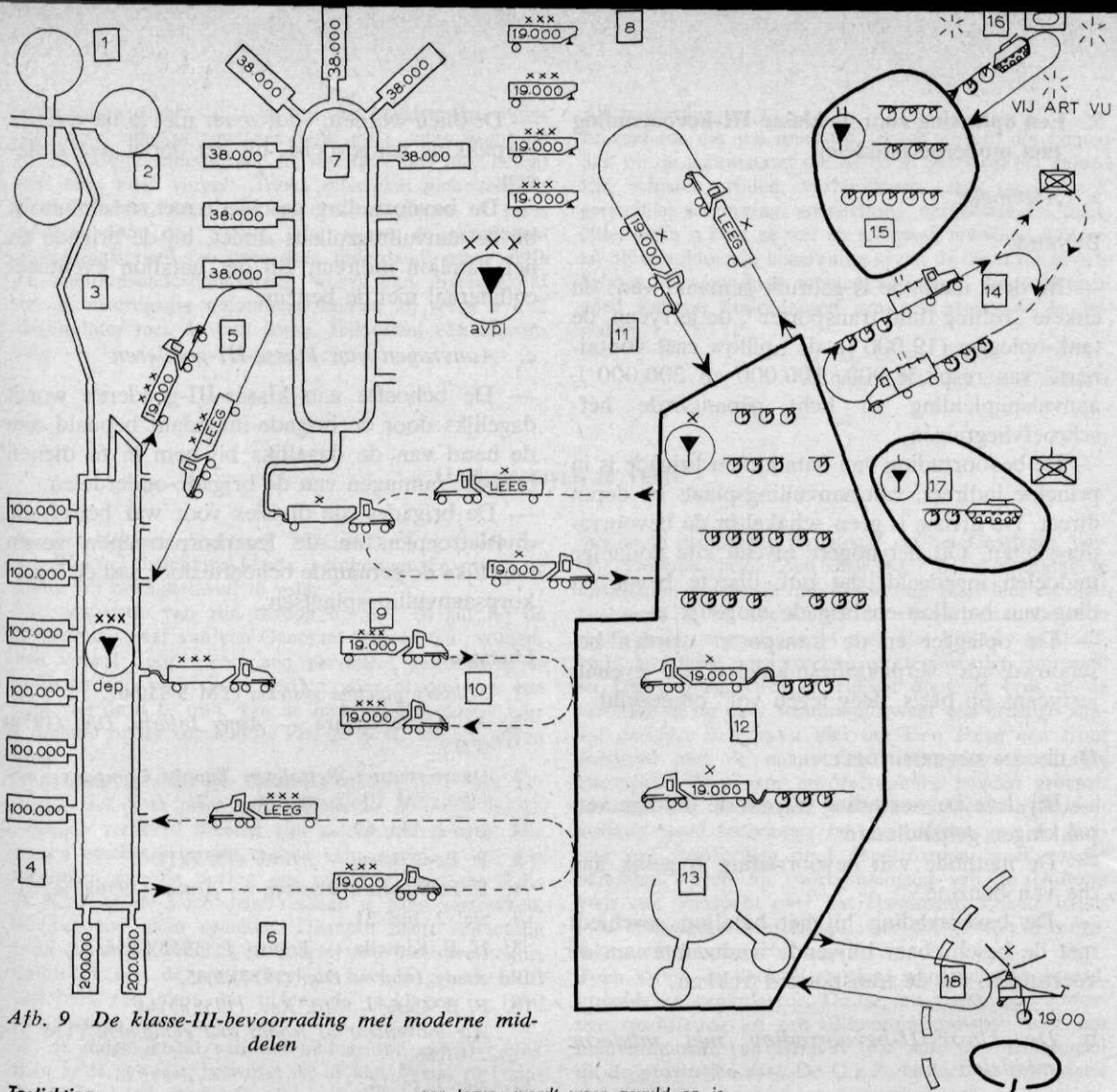
— Voor de bevoorrading van de aanvullingsplaatsen op afstanden groter dan 15 km dient het depot te beschikken over tank-opleggers. Hierdoor is het depot tevens in staat in noodgevallen de brigades rechtstreeks te bevoorraden.

CONCLUSIES

— Voor de opslag van benzine gebruikt het depot de „pillow case containers” van 100.000 en 200.000 l.

— Voor transport beschikt het depot over de flexibele aanvalspijpleiding en tank-opleggers van 19.000 l.

— Voor het hanteren van de lege houders (gewicht ongeveer 1000 en 2000 kg) zijn speciale apparaten vereist.

Afb. 9 De klasse-III-bevoorrading met moderne mid- delen

Toelichting

- 1 Een eindpunt van het pijpleiding- stelsel
- 2 Benzine-opslag in metalen tanks bij het eindpunt
- 3 Verlenging van de pijpleiding door opvouwbare (aanvals)pijpleiding
- 4 Benzine-opslag in "pillow case containers" van 100.000 en 200.000 l bij een legerkorpsdepot
- 5 Bevoorrading van een legerkorpsaan- vullingsplaats met tank-opleggers die óf de houders (bij)vullen óf de lege opleggers omruilen tegen volle
- 6 Indien nodig kan de tank-oplegger ook doorrijden naar de brigade
- 7 Benzine-opslag in "pillow case containers" van 38.000 l en in opleggers bij een legerkorpsaanvullingsplaats
- 8 Volle opleggers van het legerkorps bestemd om tegen lege van de brigade te worden omgeruild óf lege, die tegen volle van het depot worden omgeruild (zie 5)
- 9 Tank-opleggers van het legerkorpsaanvullingsplaats die, indien nodig, de brigade direct bevoorraden
- 10 Na de direct bevoorradende taak te hebben vervuld, keert de tankopleg-

ger terug, wordt weer gevuld en is gereed voor de volgende opdracht

- 11 De tank-opleggers van de brigade gaan leeg naar de aanvullingsplaats, ruilen aldaar de lege oplegger voor een volle, óf tanken bij een "pillow case container" van 38.000 l
- 12 Overslag van benzine van oplegger in "rolling fluid transporters"
- 13 Landingsplaats van de hefschroef- vliegtuigen, bestemd voor de bevoor- rading van geïsoleerde gevechtseen- heden
- 14 Het bataljon ruilt de lege transport- ers tegen volle op de brigadever- deelplaats. De voertuigen met de aangehaakte transporters gaan óf naar de bataljonsverdeelplaats óf op aanwijzing van een daartoe aan te wijzen bataljonsfunctionaris recht- streeks door naar een eskadron of compagnie. Aldaar worden óf de ge- vechtsvoertuigen rechtstreeks bevoor- raad óf de volle transporters worden bij de eskadrons/compannies-,ver- deelplaats' tegen lege omgeruild
- 15 Op de bataljonsverdeelplaats bevindt zich de bataljonsbenzinevoorraad in transporters. Hier en ook bij de com-

pagnie en het eskadron kan op be- scheiden schaal overslag in jerrycans plaatsvinden

- 16 De bevoorrading van gevechtsvoer- tuigen in voorste lijn onder vuur ge- schiedt met behulp van een gepant- serd voertuig
- 17 Om ook de eskadrons en compa- gnieën wat meer armslag te geven kan bij de compagnies/eskadronsstaf, op dezelfde wijze als dit geschiedt met de munitiebevoorrading, een kleine verdeelplaats, bestaande uit een aantal transporters, worden ge- schapen. Een goede methode is hier- voor 2 voertuigen te bestemmen met, afhankelijk van het soort onderdeel, een bepaald aantal transporters. Zo- dra de transporters van het ene voer- tuig leeg zijn, gaat dit voertuig naar de bataljonsverdeelplaats om de lege tegen volle transporters om te ruilen. Het andere voertuig neemt dan de bevoorradende taak bij het onderdeel over
- 18 Lichtgepantserde hefschroefvliegtu- gen bevoorraden geïsoleerde ge- vechtseenheden

5. Een oplossing voor de klasse-III-bevoorrading met moderne middelen

a. Algemeen

BENZINE

— Bij deze methode is gebruik gemaakt van: de enkele „rolling fluid transporter”, de jerrycan, de tank-oplegger (19.000 l), de „pillow case containers” van resp. 38.000, 100.000 en 200.000 l, aanvalspijpleiding en licht gepantserde hef-schroefvliegtuigen.

— De bevoorrading van bataljon en brigade is in principe indirect, van aanvullingsplaats en depot direct. De divisie is geen schakel in de bevoorradingssketen. Op het hogere niveau zijn zodanige middelen ingedeeld, dat ook directe bevoorrading van bataljon en brigade mogelijk is.

— De oplegger en de transporter worden beschouwd als verpakkingsmiddelen en evenals jerrycans op basis „leeg tegen vol” omgeruild.

OLIËN EN SMEERMIDDELEN

— Bij deze bevoorrading blijven de huidige verpakkingen gehandhaafd.

— De methode van bevoorrading is gelijk aan die van benzine.

— De bevoorrading bij het bataljon geschiedt met de beschikbaar blijvende laadruimte van de voertuigen, die de transporters trekken.

b. De klasse-III-bevoorrading met moderne middelen

- zie afb. 9

OLIËN EN SMEERMIDDELEN

— De smeermiddelen zijn bij aankomst in het legerkorpsdepot reeds in kleinverpakking gereed voor distributie.

— De oliën worden, voor zover niet in de vereiste verpakking aangevoerd, bij het depot overgeslagen.

— De bevoorrading geschiedt met vrachtauto's: bij de aanvullingsplaats direct, bij de brigade en het bataljon indirect. Bij het bataljon eventueel collateraal met de benzine.

c. Aanvragen van klasse-III-goederen

— De behoefte aan klasse-III-goederen wordt dagelijks door de brigade-intendant bepaald aan de hand van de dagelijks bij hem in te dienen behoefte-ramingen van de brigade-onderdelen.

— De brigades, de divisies voor wat betreft de divisietroepen, en de legerkorpsstroepen geven dagelijks de geraamde behoefte door aan de legerkorpsaanvullingsplaatsen.

Literatuur

1. *Military pipeline systems* (TM 3-350)67.
2. A. T. McNamara — *Army Inform. Dig.* (1958) (2)35.
3. *Quartermaster Petroleum Supply Company (mobile)* (FM 10-77, pt 15).
4. zie: 1, blz. 69.
5. R. E. O'Brien — *Armor* (1959)(1)30.
6. E. F. Stanford Blunden — *Armor* (1956)(3)4.
7. zie: 2, blz. 31.
8. H. F. Kinsella — *Transp. J.* (1958)(4)56.
9. *Army Inform. Dig.* (1957)(5)45.
10. F. B. Case — *Mil. Rev.* (1959)(3)44; *Air movement of troops and equipment* (TM 57-210)166.
11. zie: 3, pt 14.
12. *Quartermaster Petroleum Depot Company* (FM 10-37, pt 16a).
13. zie: 5, blz. 29, en: 3, pt 14.
14. zie: 13, blz. 29.
15. H. Schlupkoten — *Truppenpraxis* (1960)(5)376.
16. zie: 5, blz. 28.

Meningen van anderen

Misvattingen betreffende de onderdeel geneeskundige dienst

Naar aanleiding van bovengenoemd artikel (*De Militaire Spectator* 132(1963)(1)3) zou ik het volgende willen opmerken.

Ad misvatting nr 1 en 2

U hebt gelijk maar zolang de opvatting heerst: „laat de gewonde liggen tot de dokter komt”, ook in de burgermaatschappij, vervoert men geen oefengewonden. In de werkelijkheid neemt men hen echter wél mee (praktijk politieë actie).

Ad misvatting nr 4

Zolang inventieve commandanten aanmerkingen krijgen op het vervoer van zittend personeel in aanhangwagens (als uitvloeisel van een dergelijk verbod in het wegenverkeersreglement) kunt u niet verwachten dat zij op de gedachte komen oefengewonden liggend er bovenop te doen verplaatsen.

Ad misvatting nr 6

Welke tankoefeningen hebt u meegemaakt dat u de

verzuchting slaakt: „... en tot de cavaleristen onder de lezers: schakel eens een tank uit!... dan komt de eskadronsonderhoudsgroep (of hoe deze ook mag heten) ook eens naar voren”. Tanks schakelen zich zelf uit in de modder, door het van een rups lopen of soms gewoon door een defect. Niet alleen de eskadronsonderhoudsgroep (zo heet deze inderdaad) maar zelfs de bataljonsonderhoudsgroep wordt dan ingeschakeld en bij meerdaagse oefeningen komen zij soms 1 à 2 dagen later met de buit terug. Inderdaad een misvatting.

Ad misvatting nr 7

Ik geef toe dat wij soms uw lessen missen; die komen dan bij de achterstand die de ec al heeft op het gebied van schieten, rijden, verbindingen, abc, camouflage, geestelijke verzorging, voorlichting, verkeersregels, exercitie, enfin u kent ze wel en allemaal, nietwaar, kunnen zij bij onvoldoende beoefening ervan de dood tot gevolg hebben. Ccn/ecn/btcn moeten nog meer dan voorheen goed kunnen koorddans om het evenwicht te bewaren.

G. H. O. DE WIT,
Luitenant-Kolonel der Cavalerie

Oorlogsstaven te velde

In *De Militaire Spectator* 132(1963)1)6 gaf *Majoor A. Wolting* belangwekkende beschouwingen over de dienst bij oorlogsstaven te velde.

Ter adstructie van zijn betoog op blz. 10 gaf hij de mededeling weer van een Generaal-Majoor b.d., volgens wie vooral door tekort aan personeel gewoonweg is vergeten een plan op te stellen voor afvoer van een deel van de K.L. (m.i. van de luchtsrijdkrachten) naar Engeland onder begeleiding van de K.M., die nu alleen ging.

Aangezien ik met die Generaal-Majoor b.d. ben bedoeld, stel ik er prijs op te verklaren, dat mijn mededelingen verkeerd moeten zijn geïnterpreteerd. Ik laat buiten beschouwing het maken van een plan vóór het uitbreken van de oorlog om eventueel met de K.L., de K.M. en de Luchtsrijdkrachten te gaan vertrekken, als het zou gaan spannen. Daaraan heeft eenvoudig geen sterveling gedacht en daarbij zou personeelstekort natuurlijk niet de minste invloed hebben gehad. Blijft dus over een plan, dat tijdens de meidagen in 1940 zou moeten zijn ontworpen.

Of de mogelijkheid van het maken van een dergelijk plan er is geweest, betwijfel ik, al kan ik dat niet zuiver beoordelen, omdat ik niet in het Algemeen Hoofdkwartier diende, doch in het Hoofdkwartier van het Veldleger. Het is nimmer in mij opgekomen, dat *personeelstekort* een beletsel voor een dergelijk plan zou kunnen zijn geweest.

Had Majoor Wolting hetzelfde inzicht in de toestand op die dramatische 14e mei 1940 gehad als ik, dan zou hij mijn mededelingen nooit hebben geïnterpreteerd, zoals hij deed.

Hiermee zou ik gevoeglijk kunnen eindigen, doch aangezien wel meer wordt betreurd — om geen ernstiger uitdrukking te gebruiken — dat er geen groter deel van de krijgsmacht naar Engeland is overgebracht, wil ik daarop, als de redactie het toestaat, wel gaarne iets verder ingaan.

Om te beginnen moet men zich goed voor ogen stellen, dat niemand ooit heeft kunnen denken, dat de strijd in Nederland in vijf dagen zou zijn beslist. De gebeurtenissen volgden elkaar met razende snelheid op. Op 13 mei was de regering naar Engeland vertrokken, na de Opperbevelhebber met het volledige regeringsgezag te hebben bekleed en met als laatste boodschap, vooral geen nodeloze offers te vragen. Van de luchtsrijdkrachten was na een dappere en opofferende strijd niet veel meer over. Het Veldleger was, na een ver-

moeiende nachtelijke terugtocht op het Oostfront Vesting Holland, bezig zich daar voor de verdediging te installeren, terwijl de inundaties zich eerst hier en daar begonnen af te tekenen en de vijand vertoonde zich reeds in de ochtend van 14 mei. Het Eiland van Dordrecht had door onze troepen moeten worden ontruimd en Duitse pantsertroepen rukten door de bres in de verdediging op naar Rotterdam, waar een ernstige aanval dreigde. Inderhaast was om Den Haag een front gevormd met de naam van pantserafweerfront. Bij Overschie, Wassenaar en Valkenburg bonden groepen parachutisten belangrijke troepeneenheden. In Noordholland werd inderhaast het noordfront van de Stelling van Amsterdam door depottroepen bezet, omdat berichten wezen op voorbereidingen van de Duitsers voor een overtocht over het IJsselmeer. Enkele bataljons beveiligden Amsterdam voor het geval van mogelijke aanval met luchttroepen.

Toen kwam de klap; Rotterdam werd gebombardeerd, brandde en capituleerde. Duitse, uit vliegtuigen geworpen, pamfletten en een ultimatum dreigden met een bombardement van Utrecht (dat stikvol vluchtelingen uit de provinciën zat). De O.L.Z. besloot tot capitulatie en gaf order, contact op te nemen met de Duitsers. Achteraf gezien was er misschien nog enige gelegenheid geweest, om enkele onderdelen te doen vertrekken, maar veel was dat niet. Als ik het wel heb, was er nog een niet ingezet depot infanterie te Haarlem en voorts waren daar ook de Centrale onderwijsinrichtingen ondergebracht (K.M.A. en scholen voor reserve-officieren). Veel meer te evacueren viel er toen niet. Hoe stond het met de middelen om te evacueren? Zoals men weet is de Marine min of meer op eigen initiatief het zeegat uitgegaan. Zij vertrok, niet als vloot, doch met afzonderlijke schepen uit Terschelling, Den Helder, IJmuiden en Hoek van Holland.

Men had gedurende de oorlogsdagen kans gezien, geleidelijk de koopvaardijsschepen uit Amsterdam en een groot deel van de IJmuidense vissersvloot naar de overkant te zenden. Daarmee waren ongeveer 1000 krijgsgevangenen met geleide-detachementen, veel vluchtelingen (w.o. veel joden) en tenslotte marinepersoneel en -materieel meegezonden. Tenslotte was de haven met de J. P. Coen versperd en de bewegingsinrichtingen van de sluisen waren onklaar gemaakt.

In Hoek van Holland was men niet zo fortuinlijk geweest. De Nieuwe Waterweg heette vergiftigd met magnetische mijnen en een loodsboot met goud van de Nederlandse Bank aan boord ging dientengevolge ten

onder. Hierdoor en door andere oorzaken was de afvoer van koopvaardijsschepen en enkele oorlogsbodems uit het in de gevechtszone liggende Rotterdam niet geslaagd. Men kan zich dus afvragen of het niet mogelijk was geweest, die scholen met officiersadspiranten uit Haarlem te doen vertrekken, c.q. dat depot; had het restant van de luchtmacht nog niet een aanwijzing kunnen krijgen om te verdwijnen? Maar men moet bedenken, dat de dingen voor de buitenstaanders achteraf altijd

veel duidelijker liggen dan voor hen, die plotseling voor beslissingen van grote draagwijdte staan. Het vorenstaande zal wel duidelijk maken, dat van het maken van een plan voor (uitgebreide) evacuatie geen sprake kon zijn, ten hoogste van nog even gauw proberen het een en ander weg te krijgen.

V. E. NIERSTRASZ,
Generaal-Majoor tit. b.d.

Uit de buitenlandse vakpers

Een andere opvatting over verdediging

Een geslaagde verdediging is, evenals elke andere gevechtsvorm, evenzeer een kwestie van geestelijke instelling als van een juist gebruik van de middelen. Het is nodig dat een commandant zich ervan bewust is, dat verdediging geen tweede keus behoeft te zijn ten opzichte van de aanval. Verdediging is een gevechtsvorm waartoe weloverwogen kan worden besloten. Doctrine kan niet star zijn. Zij dient te evolueren. De enige constante is de factor verandering.

Bezien wij nu de uitgave van 1962 van de Amerikaanse Gevechtshandleiding, dan wordt als doel van de verdediging aangegeven:

1. het ontwikkelen van gunstiger voorwaarden voor offensieve actie;
 2. het uitsparen van krachten;
 3. het vernietigen of in een val lokken van een vijandelijke strijdmacht;
 4. 's vijands vermogen tot offensief optreden verminderen;
 5. verhinderen dat de vijand een gebied binnendringt.
- Deze formulering is een verbetering van de uitgave van 1954, waarin slechts twee doeleinden werden genoemd:
1. ... het winnen van tijd om, onder meer, gunstige omstandigheden tot het offensief te kunnen overgaan;
 2. ... troepen te sparen teneinde elders met een grotere macht tot een beslissend offensief optreden te kunnen overgaan.

Dit laatste citaat geeft duidelijk weer dat tot enkele jaren geleden de verdediging als een noodoplossing werd beschouwd, die alleen werd gekozen indien er onvoldoende middelen waren voor offensief optreden.

Naar de wijze van voeren van de verdediging onderscheidt men de gebiedsverdediging en de beweeglijke verdediging. Deze beide zijn niet streng gescheiden. In

het moderne gevecht zullen offensieve en defensieve acties tegelijkertijd in één gebied voorkomen. Van het niveau waarop men e.e.a. beziet hangt af of men een actie als „offensief” of „defensief” aanmerkt. Om dan ook een definitie te baseren op de tijdelijke activiteiten van een onderdeel binnen de overkoepeling van een grotere eenheid is minder geslaagd. Om nu tot een meer actieve en stimulerende opvatting over verdediging te kunnen komen, wordt de volgende definitie aanbevolen: *De gevechtsvorm waarin de commandant beoogt het beslissende gevecht te voeren achter de huidige lijn van gevechtsaanraking.* De aanval zou dan moeten worden aangemerkt als „de beslissende gevechten die zullen worden gevoerd vóór de huidige lijn van gevechtsaanraking”.

Voor strategische doeleinden in vredetijd kan het begrip „lijn-van-gevechtsaanraking” worden vervangen door de staatkundige grens van staten of invloedssferen. Uit een vergelijking van beide definities blijkt nu dat de bestaande een vijandelijk initiatief als richtsnoer neemt en afwachtend is. De voorgestelde omschrijving is actief en gericht op het forceren van een gunstig resultaat in eigen terrein. Ook maakt zij een betere mentale voorbereiding mogelijk. Deze veranderde benadering heeft veel waarde voor een natie, die naar alle waarschijnlijkheid niet het initiatief tot een gewapend conflict zal nemen.

De beweeglijke gevechtsvoering met mogelijk gebruik van kernwapens maakt het noodzakelijk de verdediging minder passief te benaderen. Er moet een mentaliteit worden aangekweekt, die het streven steunt om de vijand door verdedigen te vernietigen.

„A philosophy of the defense”, door Captain C. E. Granger jr., in „Military Review”, van oktober 1962

J.J.M.A.

De batterij veldartillerie van zes stukken

Personeelsgebrek dwong het Britse leger in 1960 te kiezen tussen een handhaven van het aantal regimenten artillerie met een geringer aantal vuurmonden en het verminderen van het aantal regimenten met behoud van het aantal vuurmonden. Men koos tenslotte voor een organisatie waarbij zowel én het aantal regimenten én het aantal vuurmonden werd verminderd. Bovendien was het aantal van drie Kapiteins in de door een Majoor gecommandeerde batterij veldartillerie niet te realiseren. Onder deze omstandigheden werd de beproefde

uit Wereldoorlog II daterende batterijorganisatie van acht vuurmonden verlaten en de batterij van zes stukken werd ingevoerd. Zij die zich de argumenten herinneren die de organisatiewijzigingen van de Britse veldartillerie van vóór W.O. II begeleidden, toen de bestaande artilleriebrigade van 4 batterijen veldartillerie van 6 stukken werd gewijzigd in een regiment van 2 batterijen van 3 troops van 4 stukken, later weer gewijzigd in een regiment van 3 batterijen van 2 troops van 4 stukken, zullen in dit artikel vele oude bekenden aantreffen.

Zes-stukkenbatterij in vreedstijd

Major Kenyon breekt een lans voor de wederinvoering van de 8-stukkenbatterij. Hij bespreekt daartoe eerst de 6-stukkenbatterij in tijd van vrede. „Klaar voor het gevecht”, moet het doel zijn van iedere artillerist op elk niveau, reeds in vreedstijd moet dit worden bereikt. Daarom moeten zowel de commando-organen als de organisatie en de verzorging in vreedstijd dezelfde zijn als in oorlogstijd. Hij bespreekt de aantallen officieren, die voor een batterij veldartillerie nodig zijn, een majoor, drie kapiteins en drie luitenants, maar begeeft zich hierbij op van onze verhoudingen zo verschillende paden dat het voor dit gedeelte van het artikel weinig zin heeft hem te volgen.

Interessanter is zijn betoog waar hij propageert jonge officieren spoedig een commando te geven. Moet bij de Britse artillerie een officier de majoorsrang hebben bereikt om zijn eerste zelfstandige commando van een vuurmondbatterij te kunnen krijgen — waarbij wél moet worden opgemerkt dat deze rang eerder wordt bereikt dan in het Nederlandse leger — bij een organisatie van een batterij van 2 troops van 4 stukken wil hij een kapitein een zelfstandig commando geven over de troep. Een officier die eerst een troep van 4 stukken heeft gecommandeerd is beter geschikt voor het commando over de batterij. Nu zijn de kapiteins die bij de zes-stukkenbatterij dienen een soort super batterij-officier, of een soort S3 (training captain) of S4 (batterij captain, plv. batterijcommandant tevens), maar een commando hebben zij niet.

Ook waar hij het heeft over opleiding en oefening wil hij de batterij in gevechtselementen splitsen die kleiner en handzamer zijn en een eigen teamgeest kunnen ontwikkelen en hij zou geen Engelsman zijn als hij in deze onderverdeling van de batterij niet een voordeel zou zien voor sport en spelen.

Kapiteins en luitenants die bij de eenheidsbatterij dienen, missen dan het voordeel van een commando, maar worden bij de huidige organisatie wel met vele administratieve en verzorgingsbesognes geconfronteerd. Schr. ziet dit als een groot bezwaar, als een rem op de ontplooiing van aanvoerderskwaliteiten. Hij wil de subalterne officieren van deze last bevrijden en administratieve verzorging aan een instantie op batterijniveau opdragen.

De zes-stukkenbatterij in oorlogstijd

Bij gebrek aan oorlogservaring met de zes-stukkenbatterij bij het Britse leger tracht Major K. aan de hand van voorschriften en richtlijnen en naar de ervaringen opgedaan tijdens oefeningen aan te tonen dat ook onder oorlogsomstandigheden een batterij veldartillerie van 2 troops van 4 stukken valt te prefereren boven de nu bestaande 6-stukkenbatterij.

Zowel voor de conventionele als voor de A-wapenoorlogvoering kan de lichte en middelbare artillerie met één organisatie volstaan. Deze moet zijn afgestemd op nauwe samenwerking met de gevechtsgroep en op beweeglijke aanpassing aan de wijze waarop de gevechtsgroep de strijd voert. Een van de taken van het Britse leger is zich snel daarheen te verplaatsen waar onrust heerst of waar een begin van een oorlog dreigt. Het gebruik van kleine eenheden van alle wapens, ook bv. een compagniegroep (een compagnie infanterie met een troep veldartillerie), moet mogelijk zijn, zelfs in een A-wapenoorlog.

Bij de ontplooiing van de batterij voor het gevecht

voorziet schr. meer moeilijkheden met het vinden van voldoende ruimte voor stelling terreinen voor 6 stukken dan met de troops van 4 stukken. Vervolgens worden de voordelen van het tweetrapsstelsel boven de eenheidsbatterij besproken voor wat betreft het bieden van kleinere A-doelen en de mogelijkheid voortdurende vuursteun aan de gevechtsgroep in de aanval of opmars te geven door beurtelings de troops van stelling te laten veranderen. Hij ziet de batterij als vuureenheid, maar wanneer het gevecht zeer verspreid is zullen zelfs troops de compagnieën zelfstandig steunen.

Conclusie

De zes-stukkenbatterij is door personeelstekort geboren, maar:

1. is niet voldoende soepel en manoeuvreerbaar in het verband van de gevechtsgroep;
2. is gebaseerd op de logge vuureenheid van 6 stukken;
3. kan niet ononderbroken vuursteun geven aan tanks of infanterie tijdens beweeglijke gevechten;
4. haar vredesorganisatie komt niet overeen met het gebruik in oorlogstijd;
5. slechts de majoor batterijcommandant oefent een werkelijk commando uit;
6. de vredesadministratie is gecompliceerd en is een last voor de jonge officieren;
7. biedt te weinig kansen voor een gezonde sportieve ontwikkeling binnen het kader van de batterij.

Aanbevelingen

De acht-stukkenbatterij van twee troops dient voor de veldartillerie te worden ingevoerd om bovenstaande tekortkomingen op te heffen.

Om in het tekort aan personeel voor het bemannen van het 7e en 8e stuk te voorzien en voor enkele andere functies in de batterij moeten in en buiten het wapen dienende artilleristen van bestaande organisaties worden aangetrokken.

Naschrift van de bewerker

In 1960 werd in de KL de organisatie van de vuurmondbatterij 25 pdr van zes stukken gewijzigd in een batterij van acht vuurmonden. Een versterking dus van de vuurkracht met 33%, gepaard met een personeelsvermeerdering van 10%. De batterij kan met twee secties van vier stukken optreden, echter niet met secties onafhankelijk van elkaar. Helaas kon door personeels- en materieelmoelijkheden deze formatie niet worden gerealiseerd. Thans kunnen de lichte batterijen van de parate afdelingen zes vuurmonden uitbrengen. Major K. bracht niet als argument de vuurkracht van een batterij veldartillerie in het geding. Ons schietvoorschrift deel 1 geeft daarover interessante gegevens. Behalve voor juistheidsdoelen zal het vuur van 4 stukken weinig effectief kunnen zijn. Een versnipperen van de vuurkracht, door troops zelfstandig te laten optreden, is daarom niet juist. Bij onze artillerie is de afdeling de vuureenheid. De voorhoedebatterij zal een spoedstellingname uitvoeren maar de rest van de afdeling komt dan ook zo spoedig mogelijk in stelling. Ook als een afdeling de brigade steunt zullen, bij batterijgewijs van stelling veranderen, toch steeds twee batterijen kunnen vuren.

„The Six-Gun Field Battery”, door Major J. F. Kenyon, M.C., R.A. in „The Journal of The Royal Artillery”, summer/winter 1962 J.K.M.B.

De Sovjet-positie in de Middellandse Zee

Het streven naar vrije toegang tot, en bases aan, de Middellandse Zee heeft eeuwen lang een belangrijke rol gespeeld in de Russische staatkunde. Voor wat betreft deze politiek verschilt het Sovjet-regime weinig van het Tsarenbewind. Tot voor kort had de Sovjet-Unie een basis in Albanië, niet alleen voor haar vloot, maar ook voor propaganda. Om de gevolgen van het verlies van Albanië te begrijpen, dient men de betekenis te kennen van deze basis aan de Adriatische Zee.

Naar alle waarschijnlijkheid streeft de Sovjet-Unie naar het beheersen van het oosten van de Middellandse Zee. Van hieruit kan het Arabische schiereiland worden beïnvloed en hier ligt ook het Suez-kanaal, de toegang tot de Indische Oceaan. Tegen deze achtergrond kan de steun aan de V.A.R. worden verstaan. Met het Suez-kanaal in de welwillende handen van Egypte en met het „neutrale” Indonesië in het bezit van de oostelijke toegangen, verkrijgen Sovjetrussische vlooteenheden vrije toegang tot de Indische Oceaan. Slechts Aden zou nog moeten worden „veronzijdigd”. Ook de Stille Oceaan wordt begrensd door Sovjet-bases. En wel van vlootsteunpunten in Kamtsjatka tot een „station voor diep-

zee-onderzoek” op Ambon. De Sovjet-Unie heeft haar basis in Albanië verloren en nog geen ander steunpunt in de Middellandse Zee weten te verkrijgen. De Sovjet-dreiging kan momenteel dan ook alleen uit de Zwarte Zee komen. Dit wordt door de NAVO-landen zeer goed onderkend. Sterke NAVO zee- en luchtmachtkrachten worden in het Middellandse-Zeegebied onderhouden. Dat het strategisch denken van de Sovjet-admiraliteit verder is gericht dan de Zwarte Zee blijkt uit de vlootsterkte, die ver uitgaat boven de noodzaak tot convooien kustbeveiliging en de dreiging van de Turkse marine. Turkije beheerst de toegang tot de Zwarte Zee en een belangrijk deel van de defensie-inspanning van de NAVO-leden concentreert zich rond Bosporus en Dardanellen. De geallieerde kracht in dit gebied zal de Sovjet-Unie echter niet ervan weerhouden het historisch gegroeide streven — naar een vrije toegang tot de Middellandse Zee — te laten varen. Evenmin zal het verlies van de basis Albanië hierin verandering brengen.

„The Soviet position in the Mediterranean”, door F. E. Giese, in „Military Review”, oktober 1962 (ontleend aan „Wehrkunde”) J.J.M.A.

Gevaarlijke gevolgen van Russische militaire hulp

De Russische militaire hulp, die onder de dekmantel van onschuldige verdragen aan Afrikaanse, Aziatische en Latijnsamerikaanse landen wordt verleend, is het goedkoopste en meest zekere middel tot het vestigen van Russische invloed in deze landen. Deze vorm van hulpverlening is principieel tegengesteld aan de economische hulp van het Westen, die in de eerste plaats een defensief karakter draagt en bovendien voortvloeit uit overwegingen van menselijkheid.

Daarom ook pompen de Russen wapens in roerige gebieden en zij verwekken onrust door politieke en militaire agitatie. In dit opzicht is het interessant te vermelden dat, daar waar economische hulp slechts gedeeltelijk waar kon worden gemaakt, de wapenleveranties steeds voor 100% geschieden.

Toen in 1955 de eerste zaken met Egypte werden afgesloten waren de Russen uiterst voorzichtig en lieten zij Tsjechoslowakije als tussenpersoon optreden. De bedongen prijzen bleven 40% onder die, welke door het Westen werden gevraagd; de rente bedroeg 2 tot 2,5%, het Westen eiste echter 5 à 6%. Bovendien waren Tsjechen en Russen bereid, betaling in natura te aanvaarden. Door de aldus verkregen goederen ver onder de prijs op de wereldmarkt te brengen verzekerden de Russen zich van monopolies, ten koste van hun beschermelingen. Aldus werden deze landen steeds meer afhankelijk van hun Sovjet-leveranciers.

Gelijk met het aanknopen van de handelsbetrekkingen met Egypte viel het besluit, de Sovjet-strijdkrachten te reorganiseren en aan te passen aan de eisen van de oorlog met kernwapens. De oude stelling inzake massale inzet van personeel en materieel moest het veld ruimen voor de nieuwe doctrine. Enorme voorraden wapens en ander materieel dreigden in de magazijnen te zullen verouderen. Bombenwerpers en tractoren konden in de burgersector emplooi vinden, maar de wapens moesten zo snel mogelijk de deur uit. Zo kon

de Sovjet-Unie zich van overtollige voorraden ontlasten en tevens invloed vestigen in de zich ontwikkelende landen.

Het materieel, dat de Israëli's in de Sinaï-campagne veroverden is allengs weer aangevuld. Goed ingelichte Amerikaanse kranten geven aan, dat Egypte grote hoeveelheden oorlogsmaterieel uit de landen van het Oostelijk blok heeft betrokken. Er is o.a. sprake van 12 onderzeeboten, 7 torpedobootjagers, 2 kruisers van 8000 t, ca. 290 MIG-straaljagers (nog 70 zullen volgen), 90 tanks T-54, 60 tanks JS (nog 40 zullen volgen) en 600 gepantserde personeelsvoertuigen (nog 1000 zullen volgen). In verband hiermee heeft Nasser bekendgemaakt, de Egyptische strijdkrachten met 3 divisies te zullen versterken.

Vermeldenswaard is, dat Egypte in 1961 voor \$ 68 miljoen aan Russische wapens heeft besteed en dat tot 1964 voor ca. \$ 300 miljoen is besteld. Egypte bevindt zich in een economische crisis; het geld voor de Russische wapenleveranties komt zonder twijfel uit de Amerikaanse economische hulp, die ca. \$ 70 miljoen per jaar bedraagt.

De bouw van twee kernreactoren — voorlopig voor vreedzame doeleinden — vormt het begin van een atoomwedloop met Israël. Het Russische aandeel hierin laat zich gemakkelijk raden.

Toen na de Sinaï-campagne het aanzien van Nasser bij de Sovjet-Unie tot nul was gedaald, mocht Syrië zich in toenemende Russische belangstelling verheugen. Ingevolge een verdrag van 1957 leverden de Russen de Syriërs wapens voor een bedrag van \$ 120 miljoen. Eind 1957 werden in Syrische havens 200 tanks, aanzienlijke hoeveelheden geschut en honderden MIG-straaljagers aan land gebracht. Gebrek aan technisch geschoold Syrisch personeel werd opgeheven door contingenten Russische „adviseurs” en technici. De Sovjettisering van het Syrische leger was begonnen.

In Latakia werd vervolgens een vlootbasis ingericht, hinderlijk dicht bij de Turkse NAVO-basis Iskenderun. Op een gelijk vlak liggen de zaken in Jemen, dat reeds in 1955 Russische wapens ontving. De aldaar gestationeerde Russische onderzeeërs beheersen de straat van van Bab-el-Mandeb.

Op dezelfde beproefde wijze moet Marokko voor de Sovjets worden gewonnen. Hier liggen de grootste lucht- en vlootbases buiten de V.S., benevens honderden mijlen olie-pijpleiding en een depot, van waaruit de geallieerde luchtmacht in Zuid-Europa worden bevoorrad. Zodra de Amerikanen deze bases — op grond van een in 1959 met Marokko gesloten verdrag — zullen ontruimen, zullen de Russen alles op alles zetten om deze waardevolle objecten in handen te krijgen. Duidelijk in dit opzicht is het Russisch-Marokkaanse verdrag, dat de bouw van een scheepswerf regelt in de golf van Tanger, 30 mijl van Gibraltar verwijderd. In een ogenblik kan zo'n scheepswerf in een basis voor onderzeeërs veranderen.

In de rest van Afrika gaat het vrijwel eender toe. Noch Ghana, Guinea en Kongo, noch het tot op heden pro-Engelse Nigeria ontkomen aan de Sovjet-invloed;

sedert 1955 trachten de Russen wapens aan Soedan te verkopen. Ook in Ethiopië en buiten Afrika in Iran, Jordanië en Afghanistan passen de Russen het systeem van leverantie en adviesverlening toe.

Hoe daarentegen Rusland door dit gekoop in moeilijkheden kan geraken bewijzen het Cubaanse conflict en het probleem van de levering van MIG's aan India gedurende het Chinees-Indiase grensverschil.

In Indonesië heeft Rusland haastig geprofiteerd van de Westerse aarzeling, wapens te verstrekken. Bovendien kreeg Soekarno in Moskou een krediet van \$ 100 miljoen aangeboden (1959). De terugbetaling kan in natura geschieden.

De enige controle op deze internationale conventionele bewapening kan worden verwezenlijkt door een internationaal verdrag op de levering van wapens. Zo dit niet gebeurt, zal de conventionele bewapening weldra een even grote dreiging opleveren als de kern-bewapening dat thans doet.

„Die gefährlichen Auswirkungen der Sowjetischen Militärhilfe“, door E. Hinterhoff, in „Wehrkunde“, november 1962 J.F.S.

Gevechtsverantwoordelijkheid van de artillerie

Wanneer men vandaag over de vuuruitwerking in de beweeglijke oorlogvoering spreekt, denkt men eerst aan de tactische en strategische kernwapens. Daarnaast bestaat nog steeds het politieke standpunt, een grote oorlog te voorkomen, door het gereedhouden van kernwapens.

Studie en gewoon nadenken hebben echter bewezen dat, in plaats van een totale oorlog met kernwapens, het beperkte conflict waarschijnlijker wordt. Een dergelijk conflict kan te land, ter zee of in de lucht ontstaan; het kan ook beginnen als een burgeroorlog, zonder dat men weet of het nu oorlog of (schijn)vrede is. Het is in een dergelijk geval nauwelijks denkbeeldig, dat de aanwezige voorraden kernwapens ongebruikt blijven.

Wij moeten zeer goed op de laatste mogelijkheid bedacht blijven, wat inhoudt, dat conventionele wapens — in dit artikel vooral de artillerie — zich in hun optreden aan de moderne tijd moeten aanpassen.

Ook wanneer men door de omstandigheden op een zeker ogenblik niet onmiddellijk beschikt over tactische kernwapens, kunnen de gewone brisant-, pyrotechnische en rookmunitie niet hoog genoeg worden gewaardeerd. In vreedstijd, bij manoeuvres, is het alleen de beweging, die gedurende een operatie uit de verf komt. Op het gevechtsweld zal er daarentegen alleen beweging mogelijk zijn, bij voldoende eigen vuursteun. De artillerie zal, zoals hierna blijkt, hierbij een hoofdtaak vervullen.

Vuur en „gepanzerte Bewegung“

Teneinde de bewegende elementen met vuur te kunnen steunen werd in de middeleeuwen het meer beweeglijke veldgeschut uit de logge belegeringsartillerie ontwikkeld. Vuurkracht en stootkracht bleken elkaar te moeten aanvullen.

Sedert de 1e Wereldoorlog zijn vuur- en stootkracht samengebracht in de tank. Elk tank heeft een kanon en men zou kunnen stellen, dat een tank een modern stuk artillerie is. In wezen was de tank echter het ant-

woord op de mitrailleur, die de fronten had doen verstarren.

Gedurende en na de 2e Wereldoorlog bleek het (speciale) kanon op zijn beurt het antwoord op de tank te zijn. Zo kan men generaliserend vaststellen, dat het geschut het allesbeheersende wapen van de grondtroepen is. Door verbeterde motortractie kan de artillerie in het beweeglijke (pantser-)gevecht optreden. Speciale tankbestrijders met directe en zware artillerie met indirecte richting spelen in het beweeglijke gevecht een zeer gewaardeerde rol.

Het zicht van uit tanks en gepantserde personeelsvoertuigen is beperkt. Daar staat tegenover, dat het hele gevechtsweld door waarneming en vuur moet kunnen worden bestreken. Hiertoe is alleen de artillerie in staat.

Het gehele vak onder vuur van de artillerie

Ingevolge het voorgaande zijn de vuuropdrachten voor de artillerie groot in aantal en veelsoortig. Het hele vak moet met waarneming en vuur kunnen worden bestreken; bovendien moeten de waarnemers tevens gevaarlijke flanken bewaken.

Zodra de eigen beweging stopt of wanneer de vijand vuuroverwicht dreigt te verkrijgen moet de artillerie onmiddellijk kunnen ingrijpen. De voor de aanval, verdediging of tegenaanval vastgelegde vuren moeten metterdaad kunnen worden afgegeven.

De knepen van het vak samenwerking infanterie-artillerie doen van af de 1e Wereldoorlog tot nu toe opgeld. Wel is het nodig de bakens tijdig te verzetten, teneinde het gebruik van conventionele artillerie aan de moderne eisen aan te passen.

Vuurtactiek

De eisen, te stellen aan schietvaardigheid en tactisch optreden, hangen nauw samen met de veelheid en veelsoortigheid van de doelen. Deze doelen moeten op het juiste ogenblik worden bevuurd. Slechts dan is er sprake

van voldoende steunverlening aan de strijdende troepen. In het beweeglijke gevecht zullen aanval en verdediging elkaar voortdurend afwisselen. Dat hierdoor de aard van de doelen zeer verschillend is, behoeft geen betoog. De stroom van vuuraanvragen kan alleen dan redelijk worden gehonoreerd, wanneer de eigen partij over voldoende artillerie beschikt en wanneer het gehele vak onder voortdurende artilleriewaarneming valt. Daarbij moeten stationaire en mobiele waarnemers zo innig mogelijk met de gevechtstroepen samenwerken. Worden de artillerieschoten gedurende de aanval op

initiatief van de aanvallen afgegeven, bij de verdediging geeft het vijandelijk optreden aan, wanneer en waarop de artillerie moet schieten.

Hoewel onder bepaalde omstandigheden de tanks (zéér tijdelijk en zéér provisorisch) sommige artillerietaken kunnen overnemen, blijft vaststaan, dat de grondslag voor het met goed gevolg beschieten van een sterke vijand door de artillerie behoort te worden gelegd.

„Die Kampfverantwortung der Artillerie“, door A. Reinicke, in „Wehrkunde“, oktober 1962 J. F. S.

Fa. C. H. Lommers & Zn.

Hoevensestraat 21 - VUGHT
Telefoon (04100) 3 42 24

**Aannemer van grond-,
wegenbouw en rioleringswerk**

Specialiteit:

**bestratingen en
parkeerterreinen**

Ook voor onderhands schilderwerk voor Rijk en Gemeente:

SCHILDERSBEDRIJF H. DIJKSTRA

GRONINGEN - Verzetstrijderslaan 50 - Telefoon 3 05 02

A. A. BEZUYEN - AANNEMER

Jonkerstraat 1 - Telefoon 27 06 - DEN HELDER

**GROND-, BETON-,
NIEUWBOUW- EN
ONDERHOUDSWERKEN**

TECHNISCH BUREAU „INSTALLATIEWERK“

CENTRALE VERWARMING - VENTILATIE INRICHTINGEN

AMERSFOORT - Telefoon 90 49 - Arnhemseweg 149

GOMERSBACH SCHILDERSBEDRIJF

PROF. LEONARD FUCHSLAAN 38 - UTRECHT - TELEFOON 1 56 02